

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБОД
УКРАЇНИ

Свобода
народу

Свобода
людини

ВИДАЄ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P.O. BOX 304 ST. P.
NEW YORK 3, N.Y.

СВОБОДА НАРОДАМ!

СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

КВАРТАЛЬНИК

ЗМІСТ:

стор.	стор.
1. За здорові основи	1
2. Лист Головної Управи ООЧСУ	3
3. Десять років збройної боротьби УПА П. М.	6
4. Політики „холодного розуму“ .. Д. Д.	9
5. Дух Нації .. А. Т.	14
6. Форма й поверхність .. Е. Л.	21
7. Українська проблематика в світлі румун- ської істор.-політичної науки .. Л. Б.	23
8. Партія і державний апарат .. Н. Ю. О.	30
9. На шляху шукань за новими напрямними американської зовнішньої політики Р. Б.	34
10. Старе в нових шатах .. Г. С.	39
11. Відкритий лист .. П. Л.	42
12. З організаційного життя ООЧСУ ..	51
13. Жертви ..	54

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

P. O. Box 304, Cooper Sta.
NEW YORK 3, N. Y.

РІК VI. Ч. 4 (54)

ЖОВТЕНЬ—ГРУДЕНЬ, 1952

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

ВІСНИК

За здорові основи

Шість літ муравлиної праці має вже за собою організація, яка поставила своїм завданням звернути увагу світу на причини й цілі важкої боротьби українського народу, яку веде він після свого „визволення“ з таким самим завзяттям проти „визволителя“ — проти червоної Москви, як перед тим вів проти брунатної Німеччини, та здобути визнання Заходу необхідності практичного примінення до України принципу права користування чотирьома свободами, названими в Декларації Атлантическої Карти. Здавалось, що працю для осягнення тих завдань треба буде новооснованій організації, ООСУ, проводити виключно серед чужинецького світу. Та дійсність виявила вже у перших днях, що для здорового й правильного ставлення тієї справи конечно насамперед провести відповідну політичну роботу серед самого таки українського загалу.

Українська проблема в сьогоднішній дійсності може звернути на себе увагу світу тільки як жива проблема багатоміліонового народу, як ятріюча рана і як голосний протест проти існуючого ладу. Потреби існування української проблеми апріорно, тобто вже незалежно від ствердження, чи вона в дійсності існує, чи ні, не відчуває ще сьогодні ніхто; в такому положенні в сфері політичних концепцій, як от Чехословаччина, Україна не була й не є. Іншими словами — сумлінням світу може потрясти тільки героїзм і трагізм палаючої боротьби українського народу за свої права, бо світ все ще біль-

ше скильний до промовчування чи й фальшивого толковання української проблеми, як австрійської, німецької, чи якоїсь там іншої „інтриги“, ніж до мужнього пізнавання суті тієї проблеми та прихильного ставлення до її розвязки. В такій ситуації факт існування геройської боротьби українського народу на Рідних Землях під прапорами безсмертної УПА та під політичним керівництвом проводу Воюючої України Української Головної Визвольної Ради як проти німецького, так опісля аж по сьогоднішній день проти московського окупанта, повинен бути для кожного українця найціннішим і найуспішнішим аргументом у його праці для української справи на міжнародному полі. Це, здавалося б, таке ясне й самозрозуміле для кожного українця, що про це можна б і не говорити.

На диво і на жаль — було інакше. Точніше кажучи, давня українська еміграція так і зрозуміла все це і тому вже в час другої світової війни вона жадібно підхоплювала кожну вістку про активну боротьбу українського народу проти німецького окупанта й звертала на неї увагу чужинців як на доказ, що український народ не ставав і не стає на нічию службу, але вів і веде боротьбу за свої власні права, за своє національне визволення. А по закінченні другої світової війни з такою ж жадібністю давні емігранти підхоплювали кожну вістку про збройну боротьбу українського народу проти большевицької Москви, щоб звернути увагу світу на те, хто такий в дійсності большевізм, та на те,

що Україна по прогнанні німців, знайшлась не на волі, а в новому ярмі — большевицько-московських імперіалістів. Давня еміграція широю беззастережно співчувала сучасній боротьбі, як логічному продовженню споконвічної боротьби українського народу за свої права, бажала помогти цій боротьбі, а тому й хотіла пізнати та довідатись якнайбільше про дійсний стан, про форму, характер та зміст цієї боротьби.

Замішання в цей природній процес внесли деякі частини нової еміграції, на яких похмура дійсність німецької окупації витиснула своє страхітливе пятно, навчивши їх ставити особисте чи групове понад національним. І з безмежним здивуванням приходилося бачити, що сучасну геройську і трагічну боротьбу українського народу заперечують, знецінюють, або хоч применшують не тільки наші національні вороги, але — й свої таки „патріоти партії“. Хто з нас не тямить багато разів перевиданої брошюри „Ліс у правдивому світлі“, чи похапцем передрукованої статті „Аноніми“ держави не творять“, та безлічі їм подібних, отих жалюгідних виявів самопонижування, підривання ґрунту під самим собою, самозневаги...

От тому то Організації Оборони Чотирьох Свобід України прийшлося насамперед зводити бій з розкладовими течіями внутрі української еміграційної спільноти, переводячи серед українського громадянства в ЗДА розяснювальну акцію для того, щоб показати йому дійсний характер сучасної боротьби українського народу на Рідних Землях та значення цеї боротьби для української справи на міжнародному полі. ООЧСУ вважала конечним робити це зовсім не ізза цього, що ту боротьбу зайніціювало й очолює мила її політична організація, але єдино тому, що це ж боротьба нашого народу, яка попри все інше переконливо доказує всім, що українська проблема це не видумана чи теоретична концепція якогось еміграційного гурта, а жива проблема живого народу, що існувала й існуватиме аж до справедливої розвязки, незалежно від того, чи світ цього хоче, чи ні. Бо ООЧСУ ясно здавала собі справу з того, що коли б українську проблему здеградовано до справи вузького еміграційного гурта, то як претенсійно той гурт не звав би себе, світ перейшов би над нею без найменшого сентименту до денного порядку. Одночасно ж і сам такий

гурт, не чуючи за собою тої сили, що її дає свідомість наявної політичної зрілості та моральної міці всего народу, скоро зійшов би на манівці, ставши восковою масою для чужих експериментів.

І якщо в тому, що Український Конгресовий Комітет, як репрезентант всего українського громадянства в ЗДА поклав в основу своєї політичної діяльності в користь України саме той величезний морально-політичний капітал, що його дає сучасна боротьба українського народу під прапорами УПА та під керівництвом УГВР, здобуваючи завдяки цьому поважні осяги для нашої справи, — якщо в цьому є хоч капля заслуги ООЧСУ, то її існування й згадана праця серед українського загалу в ЗДА зовсім віправдані й належно винагороджені.

Та це не значить, що завдання ООЧСУ хоча б на цьому відтинку вже вповні осягнені. Не вичерpuється теж праця ООЧСУ на зовнішньому відтинку фактом, що Захід зрозумів вже належно большевицьку небезпеку й готовується врешті до остаточної розправи з ним. Бо над Україною, яка кривавиться ще в боротьбі з большевицько-московським окупантом, нависло марево біло-московського насильства. І як в першому випадку, так і в цьому, в боротьбі з біло-московською, хай покищо лише потенціальною небезпекою ООЧСУ мусить вести відповідну роботу так на зовнішньому, як і на внутрішньому відтинку. На зовнішньому — звернати увагу світу на майбутню небезпеку для нього, для Заходу, зі сторони біло-московського імперіалізму, який по суті нічим не відрізняється ні не відрізнятиметься від червоно-московського, вказуючи при тому, що український народ веде сьогодні важку, але безкомпромісуву боротьбу, не проти самого большевицького режиму, а проти московського імперіалізму й тому саму зміну режиму ніяк не вважатиме закінченням своєї боротьби; а серед українського загалу — пригадувати раз-по-раз, що і в цьому питанні вихідним заложенням і вирішним моментом мусить бути інтерес і постава українського народу на Рідних Землях, а не інтерес того чи іншого еміграційного гурта.

Починаючи сьомий рік своєї праці ООЧСУ вірити, що на новому етапі, як і в попередньому, вона знайде повне зрозуміння і піддержку всіх українських широких патріотів.

Лист Головної Управи ООЧСУ

До Їх Святості Папи Пія XII

Ватикан — Европа

Ваша Святосте!

„Carta Apostolica ad universos Russiae populos“, дана у Ватикані 7. липня 1952 року, в дні св. Кирила і Методія, а проголошена в „L’Osservatore Romano“ з дня 24. липня 1952 р., викликала помітне схвилювання і занепокоєння серед широких кругів членства нашої організації. А членство Організації Оборони Чотирьох Свобід України складається з українців, що походять з етнографічних українських земель, які простягаються від ріки Дону й Кавказьких гір по гори Карпатські. З болем і прикрістю прочитували ми ті політичні моменти Апостольського Листа, які помилково зідентифікували український народ з російським народом, українську територію з російською територією, українську історію з російською історією, українську Церкву, яку Москва протягом довгих віків гнобила й сьогодні гнобить, з російською Церквою.

Апостольський Лист звернений „до всіх народів Росії“ вживає і в інтитуляції і дальше в тексті означення народів „Russiae“ як в історично-традиційному зміслі давньої, середньовічної княжо-державної Київської Руси X—XIV ст., так і в зміслі Росії новіших часів. Коли йде про назву, то немає народів Росії — а тільки імперіалістичний московський народ, що на протязі віків підбив і поневолив різні народи в Європі й Азії, між ними й український, що бореться до сьогодні в жорстокій большевицькій дійсності за своє Боже і природне право на волю і власну незалежну державу. Слова тексту Листа уточнюють київську княжу Русь із Росією, що виводить свій початок з Московії. На означення народів Росії вживається в Листі таких термінів, як „Universam Russorum gentem“, „pro universo Russorum regno“, „Russorum populis“, а зовсім поминено традиційну з правом громадянства в історичних джерелах X—XV ст. в латинській мові уживану назву „Rutheni“ на означення давнього русько-українського народу з його релігійним, національним і державним центром — столицею Києвом. А дальше віднесено до російського народу історичні факти про унійні звязки великих київсько-руських князів Ярополка, Володимира Великого та Ізяслава в X—XI ст. і київського митрополита-кардинала Ізидора, які робили заходи для обєднання української Церкви й народу з Апостольською Столицею в Римі. Коли ж Москва поневолила Київську Русь, то такі заходи завдяки Москві не мали успіху, бо мрію москвинів було створити в Москві другий Рим. Коли ж іде про найновіші часи, то звернення Листа „до всіх народів Росії“ сьогодні вже не може мати пристосування, бо з точки погляду сучасного міжнародного права немає Росії в державному розумінні. Російська імперія, що постала шляхом розбоїв, воєн і поневолення інших народів впродовж цілих століть, перестала існувати по Великій Революції 1917 р. На її місце прийшла Російська Соціялістична Федерацівна Советська Республіка, яка протягом наступних кількох років спочатку ввійшла в Федерацію, а потім підкорила собі інші народні республіки, що постали до свого незалежного життя на румовищах царської Росії. Така доля стрінула й Українську Народну Республіку. В тім місці з великим вдовolenням хочемо підкреслити, що суверенність Української Нар. Республіки визнав Світлий попередник Вашої Святості Папа Венедикт XV. На території, яку в Вашому Листі називається „південнimi областями Росії“, по кількасотлітній російській неволі постала Українська Держава, проголошена народним зібранням у Києві 22. січня 1918 року. Отоді одним із перших кроків новопосталої Української Держави було настановлення і вислання Надзвичайної Української Дипломатичної Місії до Святого Престолу в Римі. Апостольська Столиця, як завжди, виявляла велике зрозуміння тодішньої ситуації, коли пішла радо назустріч змаганням українців, коли повітала воскресаючу Україну, признаючи її право до самостійного життя, та прийняла 25. травня 1919 р. від графа Михайла Тишкевича, голови української дипломатичної

місії при Ватикані вірчі грамоти. Папа Венедикт XV. прийняв гр. М. Тишкевича дуже прихильно, запевнюючи його в своїх симпатіях до українського народу. В наслідок того Кардинал Гаспарі, Секретар Державного Секретаріату Ватикану — переслав на адресу голови українського уряду Головного Отамана С. Петлюри таке письмо:

„Ексцеленці!

Святий Престіл отримав Грамоту, якою Ваша Ексцеленція інформує, що Дпректорія Демократичної Української Республіки призначила графа Михайла Тишкевича за голову Надзвичайної Української Дипломатичної Місії при Святому Престолі. Дякуючи Вашій Ексцеленції за цього ласкавого листа, я зі свого боку можу запевнити, що Святий Престіл як належить оцінює шляхетність характеру української нації, піднесе свої молитви задля її щастя, в твердому переконанні, що право самовизначення, вже визнане для інших націй, що належали до колишньої російської імперії, буде визнане також і для України“.

Це прихильне наставлення Апостольської Столиці до українців виявилося також у рішенні вислати свого Візитатора в Україну. Дня 13. лютого 1920 р. о. Іван Дженоцкі, місіонар Пресвятої Серця, дістав номінацію від Папи Венедикта XV. на Апостольського Візитатора України. Ця номінація була великим ділом політичного характеру. Український народ зі свого боку — без огляду на віровизнання — з невимовною вдячністю прийняв цей доказ безсторонньої справедливості Апостольської Столиці, звідки заяснів йому проблеск розради й надії в найтяжчий момент, коли на його молоду державу йшла з півночі російсько-большевицька навала. Вона залляла всю Україну та принесла їй неймовірні терпіння. Кремль, що став паном ситуації на Україні, не дозволив Отцю Візитаторові Дженоцкі на приїзд в Україну, як також і новопостала польська держава не хотіла допустити о. Дженоцкія до столиці Галицької Землі — Львова.

Щойно на усильні домагання папського нунція у Варшаві, архієпископа А. Ратті (згодом Папи Пія XI) та його інтервенцію у голови польської держави маршала Й. Шілсудського, Апостольський Візитатор о. Дженоцкі міг прибути до Львова. Потому о. Дженоцкі спинився у Відні й звідси подавав відомості до Риму, щоб згодом зовсім переїхати туди. А коли в січні 1926 помер у Римі перший Апостольський Візитатор відродженої України, то в його похоронах взяли участь делегати Українського Еміграційного Уряду, Степанківській і Данплович, які зложили у стіл домовини великий вінець із червоних цвітів з написом „*Visitatori Apostolico — Patri Dilectissimo — Ukraini*“.

В цім же Листі є згадки про гуманітарну акцію Папів Венедикта XV і Пія XI в часі голоду 1921 р. у словах: „в південних областях вашої Батьківщини“ — розуміючи під Батьківщиною — Росію. Яка то була територія і якому народові помагав Папа Венедикт XV, — з приємністю хочемо навести листа Папи Венедикта XV з 25. XI. 1921 р. до Митрополита гр. Андрея Шептицького (Акти Апостольської Столиці р. 1921, том XIII, стор. 218—219):

„Направду болить Нас серце, коли думаємо про українців, про ті гарні міста що їх понищено, про ті тихі, тепер попалені, села, про ті урожайні ниви, по яких туди й сюди пересувались безчисленні війська. З думкою про народ стають Нам перед очі ті його церкви, що їх понищено, ті святі ікони та ризи, що були предметом посміховища, але передусім Нашу душу переймає жах, на згадку, що засліплени фанатики топтали Євхаристійні Види“.

„Якщо брати до уваги дбайливість Апостольської Столиці, як теж Наше власне заінтересування для улюблленого українського народу, мило Нам згадати, що Ми з радістю дали наглядний доказ цього, як тільки дізналіся від деяких представників українського народу про муки того нещасного населення. Тоді Ми поспішили не тільки з висилкою допомоги, але також установили й вислали на місце Нашого спеціального делегата, щоб заніс для всіх від Нас і в Нашім імені слова потіхі, помочі і любові. Та обставини, незалежні від Нашої волі, не допустили улюблленого сина, о. Івана Дженоцкія, щоб зайшов між українців“.

Оті факти з недавньо-минулого навели ми тому, що ми не можемо повіртити у зміну поглядів Апостольської Столиці у відношенню до Української Нації, яка завжди, впродовж своєї історії

мала велике зрозуміння і любов у керманічів Апостольської Столиці. Українці все були відданими й добрими дітьми Церкви, яка за словами Вашої Святості „не належить одному народові більше, а іншому менше, тільки всім народам в однаковій мірі“.

Сьогодні на широких просторах України немає миру. Мілйони знедолених дочек і синів України спливають кровю в боротьбі з безбожницьким большевизмом, кермованим з Кремля, за свої відвічні релігійні, національно-державні та соціальні права. На території Західної України існує Українська Католицька Церква в катакомбах, якої священики й вірні творять першу лінію проти заливу безбожницького й імперіялістичного большевизму. У цьому великому змаганні український народ по своїй давній глибокій традиції звертає свої очі до Всевишнього Бога, благаючи Його допомоги в його нерівній боротьбі. Ми, українці, розсіяні по цілому світі поза рідними просторами, з вдячністю прийняли слова потіхи для нас у боротьбі із російським большевизмом, які ми почули з Вашої Енциклікі про Українську Католицьку Церкву, даної у Ватикані 23. XII. 1945 року:

„Ми уважаємо за відповідне пригадати памяті всіх католиків, щоб вони разом з Нами Бога широко благали, щоб Він зволив милостиво облегчити і злагіднити теперішню скорб і турботу цього улюбленого народу, захоронити його святу побожність, піддержати його мужність та зберегти ненарушену віру“.

Прийміть Ваша Святосте вислови синівської віданості та прохання молитов за визволення українського народу.

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ ООЧСУ:

Ігнат Білинський — голова

Теодор Качалуба — заст. голови

Іван Базарко — заст. голови

Дамян Кордуба — ген. секретар

Р е ф е р е н т и :

Роман Борковський

Іван Винник

Степан Галамай

Кость Кононенко

Евген Лозинський

Петро Мірчук

Іван Подригула

Олександер Соколишин

Уляна Целевич

Михайло Бойко-Черешньовський

Петро Мірчук

Десять років збройної боротьби УПА

Збройна боротьба українського народу за свої національні права, під прапорами Української Повстанської Армії ще не закінчена. Вона ведеться безперервно далі, і тому сьогодні неможливо ще дати повну, завершену оцінку тієї боротьби. Все ж, пройдене десятиліття дає вже змогу розглядати боротьбу УПА в аспекті історії, а не тільки під кутом сьогоднішньої дійсності.

Це ми й спробуємо зробити з приводу нинішнього свята.

Змора другої світової війни, ступивши одинадцять літ тому на українські землі, як історичний катаклізм, поставила перед українською нацією питання: Як бути їй супроти грядучих подій, залишатись німим об'єктом збройного конфлікту двох імперіалістичних потуг, гітлерівської Німеччини й большевицької Москви, чи виступити в цей переломовий час на світову арену як самостійний підмет історії, який має свої власні, чітко накреслені цілі й завдання.

Мілітарна потуга обох воюючих імперіалізмів і, зокрема, близькучі перемоги на всіх фронтах німецьких армій у першій fazі другої світової війни, залякували й приводили до психічного заломання не лише поодиноких людей, а й цілі народи. Німецьким окупантам скорилися чехи, французи й інші західно-європейські народи, подібно як у перших місяцях війни — без найменшої спроби спротиву — капітулювали перед большевицькою Москвою й передали їй загарбані українські землі Польща та Румунія.

Не диво, що в тій ситуації було чимало одиць і серед українців, яким здавалось, що між Німеччиною і Москвою немає й не може бути місця ніякій третій силі, тим більше, якщо вона хоче діяти не то що самостійно, але й проти інтересів большевицької Москви і гітлерівської Німеччини. Сама думка про щось такого здавалась їм безумним самогубством.

Та це були серед українського народу лише одиниці. Правда: загал, зайнятий протибольшевицькою боротьбою, сподіався знайти в німцях своїх союзників. Він не був психічно приготований до протинімецької боротьби. Але, коли Організація Українських Націоналістів Актом

30. червня 1941 р. заставила німців показати своє дійсне крайньо-вороже ставлення до української справи вже в перших днях після приходу на українські землі, цей український загал показався тим, чим був завжди: неустримим борцем за свої національні права проти кожного окупанта, не лякаючись навіть найбільших жертв. Мілітарна могутність нового окупанта його не залякувала, а доцільність такої чи іншої політичної постави навчився він у висліді довговікової боротьби оцінювати не хвилевими інтересами одного покоління, але — інтересами живих, мертвих і ненароджених, значить — віковими інтересами нації.

В 1942 р. стояла Німеччина на вершку своєї могутності. Та політична рація вимагала, щоб саме тоді українці задокументували перед світом і перед історією свою непримиримість з імперіалістичними плянами нацистівської Німеччини. Тому то, будучи свідомою історичного значення тієї вимоги і віруючи в політичну зрілість і мужність українського народу, Організація Українських Націоналістів у другому році німецької окупації, не то що не капітулює, але, провівши в першому році німецької окупації відповідну політичну і психічну підготову, поширює свою протинімецьку боротьбу на відтинок збройної боротьби. Провід революційної ОУН дає доручення переорганізувати існуючі боєві групи в одностайну Українську Повстанську Армію.

Так повстає в дні 14. жовтня 1942 р. на Полісі перший Відділ УПА під командуванням члена революційної ОУН Остапа. Віра ОУН в політичну зрілість і мужність українського народу не завела; не дивлячись на німецький терор, на гестапівські методи залякування й знецінювання революційно-збройної боротьби, ні на сповидну безвиглядність тієї боротьби, ряди УПА поповнюються дуже скоро все новими добровольцями з усіх земель України і з-поміж усіх верств українського населення. Українська Повстанська Армія розростається надсподівано скоро в поважний мілітарно-політичний фактор, приймаючи виразно всенаціональний характер. У ряди УПА стають не тільки члени і симпатики ОУН, але не-

давні члени і симпатити різних інших політичних організацій і партій. ОУН, як це задокументовано в „Заяві Головного Командування УПА“ з вересня 1947, будучи стрижнем УПА, запевнила тому повстанському рухові — організаційну та політичну одностайність, завершену створенням у липні 1944 р. політичного проводу Воюючої України — Української Головної Визвольної Ради. Завдяки цьому вже в самих початках дій УПА кожному стає очевидним, що УПА — це не отаманські загони, зложені з тих, кому нічого іншого не лишилось, але одностайна повстанська формaciя цілого українського народу, зложенa з найкращих представників усіх українських прошарків; одностайна повстанська формaciя, яка на своїх прапорах висила величні кличі: „За українську Самостiйну Соробну Державу — За свободу народам i людин!“

Завдяки чіткій політичній концепції та величнім кличам, під якими велась боротьба проти обох окупантів, УПА зуміла включити в свої ряди не тільки українців, але й представників інших поневолених Москвою народів. Одним з ініціаторів I. Конференції поневолених народів Східної Європи й Азії, що відбулась на території зайнятій УПА в листопаді 1943 р., був сл. п. ген. Чупринка. Безпосереднім наслідком цієї конференції був факт, що в УПА включилися національні курені й сотні азербайджан, вірмен, грузинів, ідел-уральців, козаків і туркестанців. Наслідком цієї конференції був теж факт, що в момент розвалу нацистівської Німеччини 1945 року, на землях Москвою поневолених народів з'явилися підпільні рухи й армії, що по нинішній день ведуть боротьбу на смерть і життя проти російського большевизму. Україна стає центром визвольної боротьби поневолених народів, яка поширюється на сусідні землі й мобілізує сусідні народи: словаків, мадярів, поляків, румунів, білорусів і балтійців.

Ця невгаваюча боротьба пригадує всім: що в змаганні за визволення навіть із найсильнішим ворогом рішає не матеріяльна, але ідейна сила. Ідейна ж перевага в боротьбі проти большевизму є по стороні УПА. Бо ідея українського визвольного руху — це одночасно відвічні ідеї кращих синів людства: однакове право всіх народів на повну національно-державну сувереність на етнографічній території; справжній демократичний лад із його основними чотирьома

свободами: справедливий соціальний лад; справжня дружба між волєлюбними народами світу на платформі взаємного пошанування прав кожного народу; привернення й запевнення дійсної свободи й гідності кожній людині — це величні ідеї, перед якими майбутнє.

В цій чіткості політичного характеру боротьби й у величі згаданих ідей, за які велась і ведеться ця боротьба, основна сила й основне значення УПА. Вони, підкріплені безмежним патріотизмом і безграницю жертвеністю всіх бійців УПА, здобули для української визвольної боротьби симпатії інших народів і респект навіть серед найзапекліших наших ворогів. Завдяки їм теж як провід, так і рядове членство УПА ні на мент не розгубилися, коли по втечі німців на українські землі насунула знову большевицька навала. Бо ж УПА від самих своїх початків підкresлювала, що боротьба за визволення України та за свободу інших народів, мусить іти як проти гітлерівської Німеччини, так і проти большевицької Москви, в оперті на власні сили, без огляду на те, чи хтось сторонній подасть нашим борцям свою помічну руку, чи залишиться байдужим, а то й ворожим до наших змагань.

В політичних публікаціях УПА писалося: „УПА знає, що справжнє і повне визволення народу може прийти тільки в наслідок повалення як гітлерівських, так і сталінських імперіялістів самим народом“. Це було свідоме підкresлювання так званої орієнтації на власні сили. Політичним противникам УПА, „реальним політикам“, здавалося тоді, що таке підкresлювання орієнтації на власні сили недоцільне, а то й шкідливе. Бо, мовляв, що зможе сам поневолений народ, коли не буде ніякої допомоги іззовні, від інших сил? Та вже найближчі місяці по закінченні другої світової війни виказали глибину політичного розуму в підкresлюванні орієнтації на власні сили. Беззастережна дружба західних альянтів з большевицькою Москвою в перших повоєнних роках мусіла зіштовхнути в стан повної зневіри всіх, хто орієнтувався на допомогу посторонніх сил. Моральної рівноваги УПА, яка підкresлювала завжди орієнтацію на власні сили, така зневіра не заторкнула. Користуючись і в новій підбольшевицькій дійсності повним довірям народу, УПА розгортає свою збройну боротьбу ще ширше і тісно пов'язує її з політично-пропагандивною боротьбою. Збройні частини

УПА, рейдуючи по всіх частинах української землі переводять боєву акцію, — ліквідують у даних місцевостях большевицьку адміністрацію, головно ж станиці МВД-МГБ, — і одночасно влаштовують загальні, масові віча у звільнених від большевицької адміністрації місцевостях, зясовуючи населенню цілі й завдання боротьби українського підпілля та розкриваючи перед ним облудність і забріханість большевицької пропаганди. УПА в співпраці з сіткою революційної ОУН організує бойкот заряджених большевиками виборів, збройною акцією не допускає до масових вивозів українського населення з України й помагає українському населенню Закерзоння, тобто Лемківщини, Післяння Холмщини, задокументувати перед світом, що виселення українського автохтонного населення з цих прадавніх українських земель зовсім не добровільне, як це намагалась представити большевицька пропаганда, але примусове і здійснюване методами нелюдських-жорстокого большевицького терору. окремі ж боєві акції, які наносять большевицькій окупаційній владі дошкульні удари, організує їй переводить успішно УПА на те, щоб попри все інше задемонструвати всім забріханість большевицького твердження про всемогучість большевицького апарату гноблення. Успішність тієї боротьби УПА підносить і піддержує на дусі населення, зміцнюю ударність політичних протибольшевицьких кличів, підриває авторитет большевицької влади. З цього здавали собі справу большевики. І коли дворічні намагання кривавого НКВД-МВД — ліквідувати УПА не дали успіхів, уряд ССРЗ заключує в 1947 р. відомий військовий договір з урядом комуністичної Польщі та Чехословаччини, щоб спільними силами тих трьох держав ліквідувати УПА. Українські повстанці опиняються між трьома ворожими арміями. Зрозуміло, що ця нерівна боротьба мусіла коштувати український народ тисячі жертв. Але її ці удари не були смертними для УПА. Української Повстанської Армії зліквідувати большевикам не вдалось. Її частини прориваються з окруження, рейдуючи відділи пробиваються на захід, інші через терени Чехословаччини, Польщі й Румунії, ширючи подорожі протибольшевицьку пропаганду, повертаються в Україну. Ворог кидає проти повстанців нові сили — спеціально для цього школені спецвідділи МВД. Карпати, головний терен дій УПА, спливають кровю най-

кращих синів України. В нерівному бою падуть провідні члени. В березні 1950 р. паде в бою з большевиками головний командир УПА ген. Тарас Чупринка, який сім довгих літ безпосередньо керував боротьбою УПА. Та й ці нові, болючі удари не всилі знищити УПА. Вона переорганізовується, застосовує нову тактику і діє далі. На місце упавших стають нові, неустрошимі бійці, а в душах загалу піддержує та боротьба невгнутість перед большевицьким окупантом і віру в остаточну перемогу нашої правди.

А значення боротьби УПА на міжнародному відтинку можемо вже сьогодні найкраще оцінити ми, що опинились поза кордонами України. Ми ж знаємо, що це єдино вона, широко розгорнена протинімецька боротьба УПА, знівела всі ворожі очорювання українців у колаборантстві з німецькими нацистами і врятувала не тільки десятки тисяч українських емігрантів перед примусовою депатріацією і фізичною ліквідацією після цього большевиками, але, що ще важніше, зберегла честь української нації.

Вагу ж протибольшевицької боротьби УПА ми бачимо найкраще тепер, коли вже й Захід усвідомив собі неминучість остаточної розправи з большевицькою Москвою. Десятирічна збройна боротьба УПА за національні права України переконує світ, що українська справа це не теоретична концепція еміграційних гуртів, але що це болюча проблема живого 45-міліонового народу, яка мусить бути розвязана справедливо, якщо в Європі, а з тим і в світі має після ліквідації большевизму запанувати дійсний, на справедливості спертий мир.

Ще свіжа в нас пам'ять часів протипольської боротьби українського народу на західно-українських землях, що її відгомоном після приказкового скорого розвалу „моцарствою“ Польщі була відома заява державного керівника Англії Черчилля про те, що Галичина, Волинь і Полісся це ніяка Польща, а невідривна частина України.

Ще зовсім свіжа пам'ять часів протинімецької боротьби українського народу, якої спомин розворушує свідомість, що розлетілась і, вкрившись ганьбою, перейшла в небуття непереможна, здавалось, гітлерівська Німеччина, що заповіла була повне винищення українців, а український народ, хоч і скривавлений, але непоборний залишився на своїх землях, на батьківщині пра-

дідів своїх. Вшанування світлої памяті десяток тисяч жертв, що впали в найновішій протибольшевицькій боротьбі під прапорами УПА, скріплює нашу віру, що скоро вже перейде в не-

буття і вкритий нестертю ганьбою московсько-большевицький ССР — і самостійна Соборна Українська Держава, хоче того чужинний світ, чи ні — ввійде у народів вільних коло.

Д. Донцов

Політики „холодного розуму”

В нашім забріханім світі ні одна річ не називається її власним ім'ям. Все парадує під якоюсь маскою, іноді дуже гарною. Під такою маскою парадують деякі українські політики, які звуть себе політиками „холодного розуму“. Ця назва мала б свідчити про тверезість їх осуду і твердість переконань. Протиставляють же ж вони себе — політикам „гарячого почуття“, що мало б означати, що ці останні не вміють логічно й тверезо думати, а дають себе вести необдуманим поривам і пристрастям...

„Холоднорозумні“ політики оці ведуть свій родовід, на Наддніпрянщині, в простій лінії від т. зв. україnofілів 50 і більше літ тому. В Галичині і на Буковині — їх предками були „кайзертройє рутенен“, вірні „тирольці Сходу“, як їх компліментували колись. Україnofілів характеризував М. Міхновський, що вони „виплекали цілий культ страхополоства, виробили цілу релігію лояльності“, відзначалися „сервілізмом, безідейністю та інертністю“. А про галицько-буковинських „тирольців Сходу“ писав І. Франко, що основи їх політики зводилися до заповіді: „ми всі, русини, і маємо триматися укупі, і дякувати Найяснішому Цісареві за добродійства його нам, і просити, щоб і дальше нас не забував“ (цитую з памяти)... Писав І. Франко про них:

Ви би тілом і духом своїм
Присмоктались до скиби
І зловив би вас Мамон усяк
Як товстючій риби...

Поза цією „скибою“ вони не бачили світа. Або ту скибу орати, або — від пана видирати, в цім замикалося блудне коло їх політики. Девізою їх акції було:

Патріотичний меч перекувати
На плуг — обліг будучини орати,
На серп — щоб жито жать, життя основу

— чи тим плугом був плуг плугатиря, чи слово діяча просвіти або „народного вибранця“, який представляє суспілку тому чи іншому „Найяснішому Цісареві“. Гарячих людей — за їх гарячі почування, а ще більше гарячі епохи — ці політики ненавиділи, бо відривали вони їх від їх буденної праці, щоденних інтересів, вигід життя, Мамони. Не терплять вони писань і розмов про „найвищу політику“, про „стратегію і тактику, про великі історичні зрушенні, про політичні принципи й формули“ і т. д. Не люблять апокаліптичних картин: Одна — світ роздертий надвоє, і друга — ми напередодні вирішних подій... Іронізують з усього того! Хоч іронізувати нема з чого. Бо хіба ж світ дійсно не роздертий надвоє? Хіба ми не напередодні вирішних подій? Хіба не апокаліптична є наша доба? Хіба не час думати й писати про політичні принципи, про стратегію і тактику визвольної боротьби? Та політики „холодного розуму“ відмахуються від того всього мов кінь хвостом від докучливих мух. Це все нудить їх, на їх „холодну“ емігрантську думку треба займатися чим іншим, а саме — „щоденними справами — справами шкільництва, розбудови культурних установ, справами праці, економічної бази, тощо“. Хочете перемогти в грядучих вирішних подіях? То кріпіть духа! Яким способом? Дуже просто — „збільшити нашу участь в активній розвбудові господарського життя на еміграції“. „Ця громада купує школу, та купує дім, там замахнулися на придбання великої літньої оселі для дітей...“ або, додам від себе, заснували асекураційне, або співоче товариство, це й будуть ті „цеглини нашої сили і в немалій мірі підвалини майбутньої перемоги“! Чи ж не геніяльно роздумують політики холодного розуму? Купуйте domi, школи, фарми на еміграції, не сушіть собі голову політичними принципами і стратегією

звольної боротьби, наш „найвищий ідеал“ — „соборна, самостійна“, за якою тут будуючи доми і фарми так побиваємося, — спаде нам з неба! Засновувати фарми і асекураційні товариства важніше від безпотрібних проповідей про справи визвольної боротьби, бо — як кажуть — хлоп волить довгу ковбасу, як довгу проповідь...

Така ментальність політиків „холодного розуму“. Так думають вони всі, оті холоднорозумні. Є тільки однаке заковика в їх розумуванні. Кartaючи людей „гарячого почуття“ як глупих романтиків і шкідливих фантастів, вони з своїм холодним розумом, завжди трапляють як не в пень головою, то в яму ногою. Ніколи нічого своїм холодним розумом не передбачають, і — вульгарно висловлюючись — рідко коли бачать щось дальше свого носа.

Голосовне твердження? Ні, скріплene масою фактів!

Перед розвалом царської, німецької і Габсбурзької імперій, перед революцією в цараті, перед повстанням незалежної України, — кілька місяців перед першою війною, коли назрівали дійсно „апокаліптичні“ події, українські політики холодного розуму за головну мету своєї політики — уважали... дістати рідну початкову школу, як нині думають про дому і фарми... Чи можемо мати подив до холодного розуму отих політиків? Чи вміли вони тим своїм „ропрумом“ проглянути події, що йшли? Відгадати їх укритий сенс? Підготовитися до них духово? Події показали, що люди холодного розуму були людьми без всякого розуму взагалі.

Коли вже шаліла революція, коли впав царат, коли влада валялась на вулиці, як в Петербурзі, так і в Києві, чекаючи „рук твердих і смілих“, щоб взяти її, в той час репрезентативний орган українських політиків „холодного розуму“ в Москві, „Українська Жизнь“ писав про конечність боротьби з „демагогічним лозунгом самостійності“, що його висунули „невідповідальні“ елементи, „позбавлені широкого розуміння національно-державних завдань“. Національний рух — повчали холоднорозумні політики — повинен був бути не „бурхливий і пристрасний“, а „рівний і спокійний“. Це під час революції. Чи доглупалися ті політики своїм „холодним розумом“ “до суті подій, що тоді греміли повз них? Чи помог ім їх холодний розум ті події зрозу-

міти? Знайти гасло для чину? Знову дивно безсилим показався отої їх холодний розум!

Коли вибухла війна, та сама „Українська Жизнь“ видрукувала урочисту заяву, — що намагання деяких кругів використати війну для визволення України — є акцією „провокаційною“; що українська демократія в цю тяжку для імперії годину — готова „виконати свій громадський обовязок супроти Росії“. Політики того часу очевидно кермувалися „холодним розумом“: мовляв, так треба було зробити, щоб не стягнути зайвих репресій царату на Україну... І що ж, виправдалися хитро-мудрі міркування тих політиків? Зовсім ні! В своїх спогадах оповідає Д. Дорошенко (який брав участь у зложенні тої заяви), що коли він приїхав до Києва, питалися його кияни (не „холодного розуму“) — нащо ту заяву видали? Та ж зараз по вибуху війни все одно всю пресу українську замкнули, а хутко посипалися і репресії на українців... Знову отже калькуляції політиків „холодного розуму“ — не дражнити начальство — показалися зовсім нерозумними, недоцільними і навіть шкідливими. Стратили невинність і не одержали „гонорару“...

За короткої інтермедії всеросійської „демократії“ (Керенського) в 1917 році, політики „холодного розуму“ пішли її на далекосяглі уступки: признали зверхність російського уряду і всеросійських Установчих Зборів, і обмежили свою автономну Україну — до п'ятьох губерній, віддаючи всю Слобожанщину, Крим і Степову Україну з Чорним морем — Росії... Коли це зробили? Перед яким урядом скапітулювали? Зробили це кілька місяців перед **упадком того уряду, в жовтні 1917!** Отже знову, чи оправдали події конечність тих хитро-мудрих калькуляцій людей „холодного розуму“? Аж ніяк! Чи вміли ті політики дивитися наперед трохи далі ніж за три місяці? Не вміли! Нащо ж вони ті уступки робили і що помог ім їх „холодний розум“? Тільки загальмували наростаочу національну революцію, тільки здезавували людей „гарячого почуття“, які їх перестерігали перед прочанством до Петербургу, які показалися мудрішими ніж люди „холодного розуму“.

В 1920 роках прийшла на Україні т. зв. „українізація“ України і НЕП — „нова економічна політика“. Скільки було захвату у людей „холодного розуму“! Та ж наступає нова ера! Та ж

цвіте життя! Скільки було захоплень поміж „холоднорозумними“ і на Наддніпрянщині, і в Галичині! Скільки напомінань — що збройна акція віджила своє, що треба віддатись мирній праці розбудови „радянської України“, використовуючи констеляцію, уникаючи непотрібних жертв. І що ж уникли вони приносу тих жертв? Де там! Під час хутко зорганізованого москалями голоду вигинуло до 6 міліонів людності нашої... Чи її вигинуло б стільки, коли б хоч би десять літ тривав спротив Москві? Напевне ні! Отже і тут передбачення „холоднорозумних“ були наївні і недоречні. Їм удалося тільки приспати збуджену енергію народу й його недовірія до москаля. Оце і все! Не згадуючи про ті гекатомби ідейних людей, які злапалися на провокацію Москви і на спокуси „холоднорозумних“ політиків, бувших соціалістичних прем'єрів, міністрів і послів, повірити Москві.

В Галичині люди „холодного розуму“ скалькулювали, що по 1-їй війні наступила ера довшої стабілізації в Європі. Тому ѿ в пресі, і в заявах громили майже як ворогів народу ту молодь, тих безрозумних очайдухів, тих націоналістичних невільників „гарячого почуття“, — за те, що займалися революцією, стягаючи гнів окупанта на мирних діячів буденної праці і „холодного розуму“. Та події показали, що ті люди „гарячого почуття“ мали більше розуму від „холоднорозумних“, бо розбудовували те, що гасили останні, те, що найбільш придалося нації в наступних роках, — дух спротиву і бажання боротьби. Показалося, що люди „гарячого почуття“ краще передбачали біг подій від своїх зимнокровних і „розумних“ земляків.

Прийшли в 1939 р. до Галичини большевики, і „холоднорозумні“ відразу ж плавом поплили — мов ті карасі — на большевицькі приманки. Віддавали свої імена й свою совість новому окупантovі, заповняючи своїми лояльними особами лави української Ради, яка ухвалювала „возсоєдинені“. Найбільш глупі навіть стрічали большевицьких „визволителів“ в залях з тризубами й національним пралором. А три „демократичні партії“ (М. Стаків і пр.) заявили московській армії, що поручили своїм членам — „лояльно співпрацювати“ з окупантом, що піс смерть українському селянству, інтелігенції та Церкві в Галичині... Так їм диктував їх „холодний розум“! Поручивши своїм членам оту „ло-

яльну співпрацю“, партійні головачі зразу потім зоріентувалися і втекли закордон. Знову питання: Чи мали вони в данім випадку розум (не кажучи вже про честь)? Чи отої „розум“ поміг їм?

Потім прийшов до Галичини Гітлер. І тут позиція „холоднорозумних“ основно ріжнилася від позиції „гарячо-чуттєвих“ націоналістів. Останні тішилися, коли гітлеризм скрутів карк комунізму в Німеччині. Та ті самі націоналісти зараз же по приході німців, виступили проти них. А люди „холодного розуму“? Вони — за Польщі — були завзятими ворогами гітлеризму, поки він був далеко. З хвилиною, як зайняв Галичину, „холоднорозумні“ відразу пішли разом з ним будувати „Нову Європу“. Преса ж „холоднорозумних“ повела кампанію проти повстанського руху, як проти „бандитизму“. Траплялися й просто несамовиті, трагікомічні вибрики людей „холодного розуму“. Напр., коли приїднували Галичину до „Генерал-губернаторства“, тобто до Польщі, вони влаштовували урочисті обходи і дефіляди на честь цеї події, тобто з радості, що Галичину прилучили до Польщі. Що поміг їм їх „холодний розум“?

Нарешті — наша сучасність. На авансцені опинилися знову „холоднорозумні“ завдяки двом обставинам: перша — що порода „холоднорозумних“ не переводиться на наших землях, друге — що опинившися на еміграції вони знайшли цілком своє, рідне середовище таких же холоднорозумних земляків, яких першою заповіддю була розбудова їх загумінку, здалека від „високої політики“. Не бракувало в тім середовищі й таких архи-холоднорозумних, які з політики вміють зробити свій власний бізнес. Навчивши ще в Європі займатися „лояльною співпрацею“, перенесли вони це заняття й на новий континент, готові повторити стару „власовщину“. Визвольна боротьба їх люди, що її ведуть для тих лоялістів зовсім чужі. Пошана до руху спротиву проти Москви, висловлювана ними оказійно, це лише „ліп сервіс“; вся ж енергія „холоднорозумних“ спрямована на здобуття впливів і патенту на виключне право репрезентування української нації.

В маніфесті одної такої організації „людей холодного розуму“ стрічаемо патріотичний заклик до повороту до рідного краю „для праці над відновленням його господарчого, культурного і політичного життя“; та про те, що рідний

край треба наперед звільнити від чужої окупації, щоб могти в ньому свободно працювати, не згадується чомусь ні словом. Хто це має зробити? Очевидно — хто інший. Тому зєднати собі ласку того іншого стає головним завданням тих політиків. Переконати загал, що вони ні на крок ні відступлять від національного ідеалу, а з другої сторони — запрягти той загал до воза того „іншого“, хоч би він і віз нас простісінько в обійми нової „єдиної і неділимої“. Щоб осягнути це пускається в рух все красномовство покутного адвоката. Все тут є: і про те, що „розмовляти можна з кожним“ і що „принципіялісти не розуміють складності проблем та їх взаємовідношення в сучасній ситуації“; про те, що „не треба бути непримиримим до нерозсудних розмірів“; що „треба вміти сприймати всі рішуючі мінливості даної ситуації“ (мабуть на те, щоб мінливою зробити її свою ідею...); що „прониклива політична тактика знає, що осягнути можна не абсолюти, а лише відсотки, які треба відгадати її відповідно до цього діяти“; що політика це бізнес, де не може бути мови про абсолютні ідеали, а лише про менші, чи більші користі.

Так думає людина „холодного розуму“.

Як бізнесмен, що занятий продажею кока-колі. Що жому якісь ідеали та засади?

Бо — „чи ж немає серед наших контрагентів людей, що мають незаперечні симпатії... до відновлення нашої державності? — Ні! „До ліхоліття неросійських народів“!. Чого ж вам ще треба? Певно, принципи національної незалежності й державності треба боронити, але — чи завжди? Ні, аж тоді, „коли імперіялістичне ярмо Москви впаде“. А перед тим? Пошто, коли „Україна дала вже вислови своєї волі“.

Принципи для людей „холодного розуму“ взагалі — пяте колесо в возі. Треба договорюватись — кажуть вони — з москалями навіть коштом принципіяльних уступств. Бо своєю впартістю гарячі голобви відштовхують москалів, а тоді й того проценту не дістанемо, що його дають нам єдинонеділимці та їх протектори. Властиво, — признають самі ж холоднорозумні крутий, — в засаді її по совісті не можна знижуватись до обмежених рамок діяльності, що випливає з тої політики. Ну, але, — часом треба засади і совість лишати на боці.

Так розумували ті гандлярі від політики за

Керенського, за большевиків, і так і тепер розумують. Бо політики „холодного розуму“ завжди однакові!

Питання: чому „холодний розум“ тих політиків веде їх нехібно якраз до перекреслювання ідеалів та засад? Чому та „прониклива політика“ поручає завжди якраз „лояльну співпрацю“ з панами ситуації? І чому їм здається, що ту політику хитрого Панька диктує їм розум, а не що інше?

Що уявляє собою розум отих політиків, відкрив нам давно вже наш філософ Сковорода. Він пише: „Тетервак бачить сіти, а в сітях їжу. Чи справді він щось бачить?.. Він бачить тільки хвіст цього діла, а голови й серця не бачить. Де ж цього діла голова? — Це серце ловця в тілі його, укритім за кущем... Тільки той збавиться від напasti, **хто дивиться не на зверхнє, а на суть справи...** Надібав тетервак їжу... і паде жертвою жадності й хитrosti ловця“.

Розум цього тетервака мають політики „холодного розуму“! Вони не мають того, що називається „духовим оком“, оком інтуїції. Бачать тільки зовнішнє даного явища і тому, як той тетервак, легко йдуть в сильце кожного обманця. Декларація большевиків про „самоопределеніє вплоть до адделенія“, або „українізація“ і — „холоднорозумні“ політичні тетерваки лєтять на приману, не бачучи, „ловця, в тіні укритого“. Коли б холоднорозумні сліпці вміли бачити в вовчій декларації вовче, знали б тоді, що з вовками угоди бути не може. Та для цього треба мати „душевні очі“, видючі ж сліпці дивляться лише тілесними очима. Від Драгоманова до Коберського і Григорієва (світочі соціалізму!) вони навіть напередодні 1939 р. вірили, що вовка сцилізує наша доба „прогресу“, що „навіть у міжнародні відносини вкочуються нові етичні норми, норми загальнолюдської етики“. Вірили, що „поступ науки переміняє на ліпше її духову природу людську“, — навіть, коли вона не людська, а вовча. „Холодний розум“ сліпців нічого не бачить і нічого не розуміє.

Не можуть холоднорозумні політики мати й жадного великого ідеалу. Коли про цей ідеал говорять люди „гарячого почуття“, „розумні сліпці“ відповідають словами Авіона Мойсеєві: „Що то за земля обіцяна?.. Як може бути те, чого не можна бачити? Це ж байка! Тільки погинемо всі в боях. Не хочемо цього! Дай нам

вернутися в нашу стару землю", — в єгипетську неволю.

Таке було психічне підложжя й усіх зміновіхівців-поворотців з еміграції до СССР. Таке було психічне підложжя „loyalnoї співпраці“ холоднокровних із кожним окупантом. Бо — всупереч невидимому й далекому ідеалові, окупант — це було щось видиме, реальне і могутнє. Якогось манекіна, людину, яка не встані ні бачити того, що діється довкола, ні передбачати того, що йде, ні плекати величні ідеали — робить з такого політика його „холодний розум“.

Крім того, — помиляються такі політики думаючи, що ними дійсно керує лише розум. Насправді — ними керує так само почуття, яке часто й диктує їм їх тактичну лінію. Німці кажуть, що „бажання породжує думку“, є її батьком. Англійці звуть таку думку „вишфул тінкін“. Чому люди холодного розуму не бачать у ворозі ворога? Чому готові завжди до „loyalnoї співпраці“ з займанцем? Чому не бачать вовчого у вовку? Насамперед тому, що не хочуть бачити, бо органічно, всею своєю вдачею не хочуть боротися. І не так холодний розум, як власне почуття, почуття страху, каже їм йти на всякі компроміси й примикати очі на дійсність, щоб тільки виминути небезпеку боротьби. Вони так привязані охлялим серцем до своєї скиби, до своєї хатки, до свого заняття, — байдуже, чи це буде лан хлібороба, катедра науковця, чи естрада артиста, чи меблі міщуха, — що готові йти на найбільше пониження, щоб лиш не розлучатися з ними. Бачити наперед, що займанець все одно відбере їм їх хатку, чи варстат і меблі; що оберне їх в рабів, які мусітимуть під такт чужої дудки співати й танцювати, — передбачити це не дає їм як короткозорий „холодний розум“, так і почуття страху. Зрештою, — коли вкінці вовк так клацне зубами, що й вони побачать в нім **вовче**, то — й тоді вони не здобуваються на чин, на спротив на боротьбу. Бо в їхньому серці, в їхній вдачі лежить не бажання боротьби, але, — бажання не дразнити того, хто має силу.

Якщо б вони мали віру в „невидиме“, в ідеал,

в недосягнуту ще мету, то ця віра в духовий первень убила б в них страх перед сильнішим матеріально чи чисельно ворогом. Та, — ця віра живе не в серцях людей „холодного розуму“, а тільки в серцях людей „гарячого почуття“.

Тому їх зброя — це зброя слабих: хитрунство, крутійство і плавунство перед кожним „паном“. До своїх же земляків „гарячого почуття“ — наклени, інтриги, обріхування і „часом“ доноси до кожночасного пана, якому вони наймаються за підбрехачів. От тому то ті „політики холодного розуму“ висміють УПА, де-нунціють „фашистів“; тому то вони, як казав Шевченко, аж товпляться перед властімущими, щоб хоч пів дулі від них дістати. А при тому не забувають вони переконувати „народ“, що це „пів-дулі“ якраз і є тим бажаним визнанням „суверенної, соборної і самостійної“...

Ось вам психологічне обличчя політиків „холодного розуму“, які в дійсності не мають ні розуму, ні гарячої любові, ні віри, ні волі, ні ідеалу.

Правда, положення їх противників, — „фантастів“ і „фанатиків ідеї“, — багато тяжче. Вони часто не можуть похвалитися ніякими „реальними здобутками“, ніякими „пів-дулями“. Але ж — для здобуття незалежності козаки боролися більш як пів сотки літ; французи — в війні проти англійського займанця більш як сто літ, а еспанці проти маврів — сімсот літ! Та за те ніхто інший, як оті саме „фантасти“ осягали фантастичні вікітривалі успіхи. Політики ж „холодного розуму“ ніколи не виходили з ролі комічних персонажів історичної комедії „Пошились в дурні“.

Ось чому то треба молитись щодня, щоб більш чим від вогню, посухи і голоду хорошив нас Господь від таких „вождів холодного розуму“, — від сліпих вождів із заячим серцем. І особливо в нашу жорстоку добу, яка вимагає провідників бистрого зору, смілого серця, великого формату. Не „репрезентантів“, які розуміють політику як „гандиліс“, а провідників, які вміють вести своїх однодумців у бій за ідеали.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ДОПОМОГИ ВОЮЮЧІЙ УКРАЇНІ

— „заряжаныи трофи“ и „Заряжаныи трофи“ — это термины, которые несут в себе смысл „заряжаныи трофи“ и „Заряжаныи трофи“.

Конечно же это означает, что трофеи, то есть оружие, которое было захвачено в бою, должны быть изъяты из их рук. Но это не означает, что трофеи должны быть изъяты из рук победителей, а должны быть изъяты из рук побежденных. Это означает, что трофеи должны быть изъяты из рук победителей, а должны быть изъяты из рук побежденных.

Мы можем сказать, что трофеи — это оружие, которое было захвачено в бою, но не было изъято из рук победителя, а было изъято из рук побежденного.

Но мы можем сказать, что трофеи — это оружие, которое было захвачено в бою, но не было изъято из рук победителя, а было изъято из рук побежденного.

Но мы можем сказать, что трофеи — это оружие, которое было захвачено в бою, но не было изъято из рук победителя, а было изъято из рук побежденного.

Но мы можем сказать, что трофеи — это оружие, которое было захвачено в бою, но не было изъято из рук победителя, а было изъято из рук побежденного.

Но мы можем сказать, что трофеи — это оружие, которое было захвачено в бою, но не было изъято из рук победителя, а было изъято из рук побежденного.

(3) науки А.-П. А. Тихомирова и З. З. Халилова — Позитивистская наука

ЛЯХАЛИ

нею; цей „хтось” буде її, щоб осягнути задуману ціль скоріше і краще, як міг би це зробити без неї. Складові частини машини не є єдино-можливі, бо можна їх заступити іншими, кращими. Ця зміна частин машини на інші, зміняє її саму машину; — іншими словами: коли змінити складові частини машини на кращі (в кожному випадку на інші), то її зміняється рівночасно й ціла машина, хоч би ми давали їй ту саму загальну назву. Сама машина тоді сповнює свою службу, коли є в доцільному руху; моменти її безруху відбирають їй усюку вартість, бо вона не служить тоді цілям, до яких вона сконструована. Уводить машину в рух її керманич, що стоїть поза нею; сама ж вона не має власної сили, власного джерела енергії, щоб увійти в стан руху, кінези. Брак керманича, брак власника машини, що йому вона служить, є рівночасно „смертью” машини. Не є тією „смертью” зіпсовання навіть найбільш основних частин машини, бо їх можна застутити іншими й навіть поступенню машину змінити на іншу; вона може служити цим самим цілям, того ж самого власника, що завжди стоїть тільки поза нею. Ця сама машина може служити цілям іншого власника; нею може керувати інший керманич.

Такими машинами є спілки, як вище про це була мова.

Зовсім інакше виглядає організм. Він є сам для себе ціллю, а не середником для осягнення цілі когось, що стояв би поза ним. Його не збудувала людина, щоб цим робом осягнути якусь свою ціль. Складові частини організму, включно до клітин, є для даного організму єдино-можливі; їх не можна застутити іншими, кращими. Вправді — в живих організмах матерія клітин безупинно хемічно зміняється (віддихання, виділювання зужитих матеріалів і присвоєння свіжого матеріалу з поживи) та її клітини з часом загибають, а їх місце застутують нові, такі самі. Ця безустанна зміна в клітинах і клітин не зміняє самого організму, ані його функцій. Може організм справніше, або менш справно сповнити свої чинності; може творити здоровіші, або буде хворіти. Менша життєва справність організму не є ще його смертью; вона наступить тоді, коли зіпсуються його органи так, що не можуть сповнити своїх завдань, коли розкладаються його клітини, а на те місце не творяться нові. Можливо, що колись наука зуміє витворити клітину, дати їй „життя”, але не зуміє ніколи з тих

синтетичних клітин створити організму. Смерть даного організму є смертю такого організму назавжди; другого такого самого — без решти — коли включити в його життя не тільки біологічні, але й психічні функції, ніколи не буде й не було перед ним. Джерело його життєвих функцій є в ньому самому; він у ціlostі є собі керманичем і власником.

Покористувавши порівнянням спілки з машиною та спільноти з організмом, не хочу відгребувати давної і ненаукової тези про т. зв. ідеальну подібність людського організму до уладу суспільного життя, — до речі, цю аналогію переводили між людським організмом і спілкою-державою, — але маю на думці тільки аналогію між функційною вартістю машини й організму з погляду механіки й біології та функційною вартістю спілки та спільноти з погляду психології. Що така аналогія існує, цього ніяк запречити не можна, тому для Майнекке³ нація — це макроантропос (грецьке слово, що означає „велика, дебела людина“). Ця аналогія, хоч в інших ділянках є генезою соціологічної термінології: механізм спілки, механістична сполука одиниць у спілці й т. п., організм нації, органічна сполука одиниць у нації і т. п. Коли отже спільнота вище наведеному розумінні є організмом, то є ним у першому ряді й у повному значенні найвищий вид спільноти, що ним є нація.

Таким отже організмом є нація.

У вище наведених словах Дугала є два основні окреслення нації, як організму: 1) його замкненість і 2) повнота. Перша прикмета різнича націю від інших видів спільноти, що є завжди залежні від нормативного супроти них становища нації; ця остання визначає їх змістово, дає їм внутрішню вартість. Так само визначає нація змістово й свої клітини, це є фізично живі одиниці.

(Про доцільне відношення нації до фізично живих одиниць говориму даліше).

Так, отже, тільки вона одна (нація) є сувереною для себе й одноразовою групою.

Друга прикмета організму нації — її повнота — визначає всесторонність її життєвої дії. Нація охоплює цілість життя фізично живих одиниць, звідси її намагається здобути всі матеріальні засоби це життя змістово нормувати; а що дер-

³ Weltbuergertrum und Nationalstaat, стор. 11.

жава, як найвищий вид спілки, має цю саму тенденцію у відношенні до форми життя — форми самої ж від змісту відділити не можна — то й нація старається заволодіти державою, як засобом для своїх цілей.

(Про відношення нації до держави буде ще мова даліші).

Цієї всесторонності (повноти) не мають нижчі психологічні групи, в чому також є суттєва різниця між ними й нацією. Цим робом нація стає однородним, вирівняним усьому своєму змісті видом спільноти.

В цих міркуваннях навів я два окреслення Фіркандта. Цілий цитат із згаданого вище його твору виглядає так⁴: „Є твори, в яких цілість визначає причиново всі складові частини. Кожна цілість є при тому чимось зовсім індивідуальним, або навіть виявленою індивідуальністю, отже чимось одноразовим і однородним, що завжди підлягає власному своєму сингулярному законові, а його розвиток можна зрозуміти тільки на основі його особового закону, та ніколи не можна виводити його... з загальних законів“. Знамените окреслення нації дає Фуліє⁵ (хоч у нього воно віднесене загально до психологічної групи): Нація — це організм, що здійснюється сам, представляючи собі своє власне існування та прямуючи до нього“.

Цитовані вгорі вискази Дугала й Фіркандта про національне самознання, хоч і суттєві для поняття нації, замітні цим, що завжди заторкують фізично живу одиницю, отже не говорять про основу поняття нації, а тільки про її часовий корелятив, чи її носія, якщо під увагу взяти кожночасну суму фізично живих одиниць даного народу (генерації нації). Цю основу схарактеризував я — за іншими дослідниками — як організм, при чому звернув увагу на дуже важну для нашого предмету річ, що введена аналогія побудована з погляду на функційну вартість фізичного організму, сам отже організм нації є духововою вартістю і в цьому розумінні говоримо про духа нації.

Поки визначимо докладно його зміст, щоб урешті перестав бути містикою⁶, можемо вжити

його вже в цьому загальному — щойно поданому окресленні. У Фуліє підкреслено два моменти: пізнавальний і прямувальний (моменти: пізнавання й волі), яким уже в цьому місці треба присвятити більше уваги. В першому члені окреслення, що його подає Фуліє, говорить він про націю, якої суттю є визначена suma пізнавального матеріялу, що її з погляду психології треба було б означити як світогляд. Нація — так би мовити — представляє собі своє становище в цілості справ життя та займає супроти них своє питоме становище.

Світогляд цей є, отже, визначеною життєвою поставою, яка виявляється кожночасно в прямуванні: змістово формувати психіку фізично живих одиниць, та їх реакції на життєві обставини, чи подразки.

Годилося би тут подати ряд конкретних прикладів на окремі, при чому й якісно різні, світогляди в різних народів, та на докладний розгляд цих питань немає місця. Тому обмежується тільки до коротких натяків. Вгорі подав я за Костомаровом приклад з відношення українця й москаля до деревини та квітів. Українська народна любовна пісня кладе в основу кохання красу душі, отже те, що для ідеаліста українця є єдино вартісне, бо вічне; московська пісня знає тільки красу тіла, отже форму матерії, яка в очах матеріяліста існує як єдино-реальна вартість. У соціалізмі бачили українці оборонця прав духа (Франко); найбільш конкретну матеріялістичну теорію дав матеріяліст жид К. Маркс. Американець (мешканець ЗДА) розвязав основу поступу в розвитку техніки, що має облегшувати життя людській одиниці; Гіндус у духовому удосконаленні. Там на загальну пошану заслуговує рекордист, тут йогі. Дуже цікаві помічення можна зробити на полі письменства, навіть на площі розвязування суті одного літературного напрямку, напр., романтизму. (Ця справа вимагала б одинак далеко ширшого розгляду, як на це дозволяють рамці цього розділу книги). До цього питання поверну однак у дальших частинах, наскільки на це дозволить тема цієї праці.

Цей пізнавальний момент, як частина змісту

⁴ У згаданому творі; стор. IV-V.

⁵ Fouillée: *La Science sociale contemporaine*, ст. 115.

⁶ Так напр. розуміє духа нації В. Старосольський (гл. його „Теорія нації“); на його думку „збірна душа нації — це містичне розуміння“, яке бажає автор вияснити окресленням збірної волі, що його подає Wundt, та яке зміщу-

ється в тезі, що „волі одиниць, творять волю суспільства...“ Таке окреслення є в основі хибне, бо нова соціологія венде вже ствердити, що „нація“ — як певна суспільна група — має існування різне від існування одиниць. Гл. Fouillée: *Psychologie du peuple français*. Paris 1903. Стор. 4. Гл. цей і даліші розвідки тексту.

духа нації, найменш викликував застережень у соціологів, саме з цього приводу, що він дозволяв обсервувати себе на фізично живих одиницях, що до них, як єдино емпіричного предмету — так би мовити тривіально — привикли дослідники матеріалістичної доби в науці. Автім легше додачити явища на терені цього моменту, як ті, що про них буде мова при розгляді другого, прямуванального моменту. Тому так легко соціологи, беручи продукт духа нації за самого духа, бачили основу повстання нації в традиції: „власність спільної традиції, спогадів, спільно пережитих терпінні і спільно добутих побід, утривалених у пісні й легенді, в дорогих іменах великих людей, що є наче втіленням характеру й ідеалів нації та в назвах шанованих місць, до яких привязані спогади. Це наймогутніший із усіх чинників, що формують націю“⁷.

Зясовуючи основні дані до цього пізнавального моменту, можемо окреслити його словами Дугала⁸: „Першою умовою (духа нації) є певний ступінь духової однородності групи, певна подібність духової конструкції одиниць, що творять групу“. Він же оспорюючи окреслення Мюїра, якого щойно я цитував, замітив, що автор його пропустив найбільш суттєву річ, це є духову організацію нації, „що робить групу здатною до правдивого життя, до збірної розваги та спільної волі“. Ця „збірна розвага“ менш-більш покривається з поняттям пізнавального моменту в окресленні Фуйле; „збірна воля“ є саме другим моментом, що його назвав я прямуванним.

(Треба завжди тяжити, що ці два моменти, пізнавальний і прямуванний, є звязані нероз-

⁷ Ramsay Muir: *Nationalism and Internationalism*. Лондон, 1917. Автім автор справедливо означає „націоналізм“ одним із наймогутніших чинників новочасної історії.

⁸ У згаданому творі, стор. 202-3. — Цитуючи слова Dougall-a, що суттєво окреслюють дане тут поняття, полишаю на боці бічні стежечки його думки, що часто заводять його на манівці. Нпр. в тому місці збивається автор з правильної дороги, уводячи побіч „вродженої однородності“ ще й „набуту“. Цю останню відкидає врешті в дальших міркуваннях. Так само говорячи про „збірну розвагу й волю“ (гл. дальній цитат) наводить, як конечну умову заінсування нації, „левний ступінь політичної незалежності“. Значення так обмеженого („левний ступінь“) висказує не в силі Dougall вияснити; цілість його твору не піддержує ніяк цього застереження. Уважав я конечним зробити в нотці цю завважу з огляду на велику кількість читачів „Психології групи“ серед української суспільності, яких ці манівці могли б поважно дезорієнтувати.

ривно із собою у поспільному відношенні причини й наслідку, і коли говоримо про них окремо, то тільки для того, що ми дозволили собі їх теоретично вилучити з цілості дефініції).

Цей прямуванальний момент вимагає деякої зупинки з огляду на те, що багато соціологів не бачило в ньому конечної приявності цілі, мети; отже іншими словами — заперечувало доцільність у прямуваннях нації. Хоч Старосольський означував⁹ націю, „як спільноту, цебто суспільство, основою якого є араціональна, стихійна воля“. (отже на першому місці клав прямуванальний момент) то у виявах волі бачив тільки напрям, це значить — заперечував доцільність цих виявів.

В іншому однак місці перечить Старосольський сам собі, коли говорить: „Джерелом національної спільноти та її істотною силою, якою вона існує, є стремління до політичної самодіяльності та самостійності“. Наводжу цей висказ тільки на ствердження певної неконсеквенції думки, хоч він є безумовно завузький.

В цьому заперечуванні виявів волі нації є логічна й матеріальна похибка. З логічного боку справа представляється так: воля лучиться завжди з ціллю: „виявляти волю“ значить „хотіти чогось“, „бажати щось осягнути“; не можна хотіти „нічого“. Коли б прийняти реальним явищем „чистий“ напрям, то й він перенесений у сферу волі був би ціллю. Та такий „чистий“ напрям є тільки простірним поняттям і ніяк не можна перенести його у вимір це є ділянку суспільного життя. Причиною цього заперечування доцільноти у прямуванні нації, у виявах стихійної волі, вважаю таке якище: коли в даних генераціях нації підлягали приспянню довгорозвоєві емоції її духа, а діяли вислідні, змістово неподібні до перших, отже з іншою часовою ціллю, напр., коли давні українські лицарі ставали типовими пацифістами (гл. „Дві України“ в Донцова), тоді дослідники замічували брак — так би мовити — однієї лінії в прямуваннях нації й могли хибно додумуватися тільки напряму. Але ж і тоді існували цілі, а не чистий напрям дії. Поняття поступу чи відвороту окреслюється тут не простірною вартістю, але ціллю, до якої прямує дана генерація.

„Воля є отже тілько „хотінням чогось“, „пря-

⁹ У згаданому творі, стор. 79.

Take care to keep your speech simple and clear. Make sure you understand what you are saying before you speak. If you don't understand something, ask for help or rephrase it in simpler terms. Practice speaking slowly and clearly, and try to avoid using jargon or technical language that others may not understand. It's important to be respectful and considerate of your audience, and to make sure your message is clear and easy to follow.

як ряд нерівнозначних формул, а кожна з цих формул відповідає внутрішній тенденції даної раси".

Ці два, омовлені вгорі, моменти дедициують справді про те, що, як каже Дугалл¹³ „тільки нація є замкненим в собі й повним організмом; інші групи в границях нації служать тільки життю цілості й вартість (розуміється не в значенні ступня, але визначеного докладно змісту) їх залежить від вартості цілості". Ці моменти, головно ж другий із них, дедициують про те, що „тільки нація має безпереривність існування в дуже високому ступні, має довшу минувшину, що дає широку перспективу давнини, яка обіймає історію довгого ряду зусиль, повних посвяти й багатьох геройських вчинків; отвирає широкі горизонти безмежно довгої майбутності, можливість безпереривного розвитку під кожним оглядом і через те дає певність, що висліди, осягнені на дорозі індивідуальних зусиль, не загинуть".¹⁴ Не помилляється Фірканкт¹⁵, коли каже, що нація має „гін до необмеженого тривання або просто до бессмертя".

Здавалося б, що довільно й недокладно вживаю терміни: нація й дух нації. Та ця недокладність є тільки позірна. Дух нації є змістом нації; коли ж говоримо про зміст даного поняття, говоримо про само поняття. Правдою однак є те, що без фізично живої генерації немає нації; з їх смертю переривається й життя нації. Ці генерації є однак тільки носіями духа нації, й через нього тільки входять у склад нації. Самі ж вони, як суза фізично живих одиниць не є нацією, хоч би ми брали під увагу їх психіку, а не трактувати їх як біологічний рід.

Треба при тому зробити ще одну завважу, яку згодом будемо основніше розглядати: не кожна генерація є носієм духа нації. Нераз віддалиться вона від нього; нераз дух нації — так би мовити — засне, й дана генерація стає зовсім неподібна до попередніх. Про цей момент згадував я вже вище, конкретно поверну до нього в останній частині книги. Помимо цього віддалення від духа нації дана генерація не „випадає" з нації, бо у ній тільки дрімає цей дух,

¹³ У згаданому творі, стор. 306. Цитат цей наводжу вдруге, з огляду на його важу.

¹⁴ W. Dougall: У згаданому творі, стор. 306. Цитат цей подаю вдруге.

¹⁵ У згаданому творі, стор. 379.

і фактично завжди існує можливість його розбудити, увести його в дію.

Аvtіm, коли ми говоримо про це приспання, то треба тімити, що воно є тільки частинне в подвійному розумінні: 1. Не всі члени даної генерації віддаються від духа нації; більшість із них є хоч би непомітним його носієм, 2. не в цілій площині свого змісту підлягає приспанню цей дух; велика частина цієї площині діє. Ці завважи стануть теж ясні в оперті о конкретній матеріял з історії української нації.

Із досі сказаного випливає, що дух нації проявляється у двох постійних тенденціях: 1. формувати світогляд одиниць, що в сумі становлять генерації нації, 2. нормувати соціальнє життя генерацій, встановляти її уладові форми. У цій подвійній, але нерозривно звязаній тенденції виявляється назовні дія нації й її духа. Постійність (безперервність) тієї дії умовлена є однаке не тільки самою зазначеною вгорі тенденцією, бо вона (циа тенденція) перервалася б, якщо дух нації осягнув би повну свою реалізацію, — це значить коли б дана генерація нації осягнула (здобула) світогляд нації та коли б перевела вповні й установила в своєму житті уладові форми, до яких нація прямує. Тоді наступив би стан безруху нації, який рівнявся б вже її розкладові.

До такого стану безруху й розкладу доходять тенденції різних соціальних рухів, що вийшли із апріорно зложених теорій, які дійшли вже до вершка свого розвитку, умовленого даною теорією. Наприклад, розкладові форми можна бачити в демолібералізмі й соціалізмі.

Тривкість нації, її вічність забезпечує можливість розвивати й досконалити якісно обі згадані тенденції. Дугалл¹⁶ так говорить про це явище: „Дух нації є безперервним розвитком; його втілення не є часове наступство одиниць, але один організм, що безперервно розвивається".

В найвінших і наукових поглядах часто зустрічаємо думку, що приймає завершеність цього духа в певних періодах історії. Тоді й легко прийняти ці ніби викінчені форми життя нації за єдино можливо найкращі для даної нації. З цього родиться погляд про їх безвартісність та її увісліді тенденція переформувати націю на зовсім іншу на зразок інших націй, що — мов-

¹⁶ У згаданому творі, стор. 192.

ляв — не мають хиб тієї, яку бажаємо змінити. Напр., зустрічаємося з таким поглядом: В княжій добі не зуміли українці розвязати багато різних життєвих справ, або розвязували їх примітивно; отже, коли своя державність не могла виказати таких то бажаних прикмет, треба українську націю перетворити, перевиховати. Інший приклад: Козацька Українська Держава випала, бо її розвалили відосередні рухи. Отже звідси скорий висновок: Українська державність не може вдергатися, бо її зараз же валять самі українці; треба отже українську націю перетворити на зовсім іншу. Інший приклад: Три останні десятки літ XIX. в. виказують повну відсутність лицарського духа в українській суспільності (навіть: „нації“!). Без цієї прикмети не можна створити держави, отже треба перетворити українську націю, перевиховати її на зразок інших націй. У всіх цих випадках майже з правила як ціль нації визначено здобуття власної держави. Нехай буде мені вільно на цьому місці навести ще один маркантний, та дуже частий висказ українців, що бажають замирити свій міжпартійний фронт: „залишіть хоч тепер гризню, будете гризти у власній державі“. Наводжу цей висказ тільки як доказ на те, як глибоко всуగеровано згрунту хибний погляд, що ціллю нації є здобути власну державу. На боці оставляю ту справу, що такий погляд є скрайно матеріалістичний, бо ж ціль матеріальної дії бачить тільки у фізично живій одиниці, яку треба забезпечити в усі потрібні їй матеріальні добра.

На ділі ціль нації далеко дальша й вища; власна ж держава — це тільки засіб, середник охопити ціле життя й його формувати згідно зо змістом духа нації.

Чому це застереження таке важне, вирине ясно з розгляду відношення нації до держави в дальших розділах.

Як глибоко розумів цю справу Франко, коли у своєму найважливішому творі („Мойсей“) вложив у вуста Єгови слова:

„...лиш завдаток її вам отся Палестина...“

Так вияснює Єгова помилку Мойсея, що бажав тільки власної, багатої та спокійної держави; вона ж могла бути тільки завдатком, спомином, спом, — а ціллю нації мусіло стати вище завдання: „простувати духові шлях“, бо тільки тоді

міг народ Франкового Мойсея стати „паном земного круга“.

Ця заввага не є стилістичною окрасою сухого тексту, не є „літературною“ — як каже Липинський. Читача цієї книги прошу слідкувати за дальшим викладом.

На кінець цього розділу треба зробити ще одну заввагу, яка була предметом тільки легкого натяку на початку цього розділу. Коли порівняти окреслення нації в Дугала й Фірканда з одного боку, та Фуйлеа з другого, відразу впадає в очі брак моменту почування в дефініції Фуйлеа та приявність його у двох перших. Вгорі зазначив я вже, що окреслення Дугала й Фірканда навязує виразно до фізично живої одиниці, отже плутає саму дефініцію поняття, яке є типово духовим явищем, а через те є надособовим; Дугал й Фірканд розважали в наведених угорі дефініціях не саму націю, а відношення фізично живої одиниці до неї, окреслення ж Фуйле є для поняття нації найбільш суттєве. Виринає це з істоти нації й її духа; нація є вартістю сама для себе, отже не може мати почування зверненого на себе; для акту її волі вистарчає сам момент свідомості себе, отже свідомості своєї вартості. Інакше представляється справа з фізично живою одиницею; для неї нація, чи її зміст, є надрядною вартістю, що є моментом сполучки всіх одиниць, однаково „мертвих, живих і ненароджених“, у спільноту націю. Пізнавання себе, як члена надряду, мусить викликати почування та щойно через це акт волі згідно зо змістом духа нації.

Через те в **посередньому** окресленні нації через фізично живі одиниці мусимо стрінути три різні прояви духовного життя: свідомість, почування й воля; в **безпосередньому** окресленні нації стрінено тільки два моменти: свідомість і воля.

Цим робом — у загальних зарисах — окреслив би я націю й її духа. Годилося б тепер перейти до докладного визначення змісту нації (отже духа нації), та мусимо зупинитися на хвилинку, щоб поладнати багато ще питань, яких розгляд звільнить нас від непорозумінь у дальшому викладі; це є ряд питань звязаних з генезою нації й термінологією в цій ділянці. До цих справ перейдемо в найближчому розділі.

Євген Ляхович

Форма й поверхність

Продукти наших рук і нашого інтелекту, наші матеріальні, наукові і мистецькі твори, наші організації, інституції, звичаї, традиції, а понад усе форми возвалювання нашого Творця — це все є випливом нашого Духа. Наперед була спрага йти до якогось ідеалу, щойно по тім ішла реалізація даного шляху, відтворювання даних форм, що мали відбивати цю спрагу. Йдучи цим шляхом і відчуваючи духовий поштовх, що її на цей шлях поставив — людина розуміла себе, ясним було для неї все довкруги й вона відчувала радість життя. Але забувши за цей первісний поштовх, здеградувавши свого духа і загубивши ціль — вона нагло пробудилась на своєму шляху розгубленою, схвилюваною, заляканою. Втративши ціль, вона втратила водночас свого Найвищого Провідника й не тільки не знає куди йти далі, але навіть з просоння дивується — як саме вона по середині цього шляху опинилася?

В такому стані знайшлася нині величезна кількість людей, які загубили зміст життя, а залишили тільки зверхні форми.

Форма і зміст творять аналогічну сполучку, яку творить тіло людини і її Дух. Дух втілюється в тіло, а зміст у форму. Зміст є чинником духа, форма — тіла. Тіло є пристановиськом духа, форма є зверхнім виявом даного змісту. В основі людини мусить бути Дух, інакше вона стає звичайною звіринною істотою. В основі форми мусить бути зміст, інакше форма стає поверхністю, пустою посудиною, яка своїм блеском, своєю пишністю і любовю до себе самої пробує узурпувати собі місце змісту.

Такою пустою посудиною стає людина здеградувавши свого Духа, відмовляючи йому прикмет вічності і загороджуючи йому шлях, що веде до злукі з його Праджерелом — Богом. Така людина стає формою без змісту, закоханим в собі егоцентричним нарцисом, який служить собі, своїм тілесним функціям і потребам, до яких належать не тільки фізіологічні потреби та вигоди тіла, не лише жадоба пакопичування матеріальних дібр, але й жадоба слави, популярності і — (це дуже важне в оцінці психологічного стану людей нашої доби) — потреба насолоджуватись

красою для самої краси, мистецтвом для самого мистецтва, відрізаного від його Праджерела.

Пустою, бляшаною формою залишається всі наші національні традиції, коли ми з них усунемо Духа української нації, пустою залишиться мова, вишивки, строї, різьба, танки, пісні, потрави, звичаї, а навіть архітектура, мистецтво. Усе це може бути вміщено у московську сатанічну систему й цій системі всеціло служити.

Пустою, бляшаною формою залишається всі наші релігійно-церковні звичаї — щедрівки, коляди, дідух, дванадцять потрав, вечірня зірка, передсвятковий настрій, а навіть північне Богослуження, чи Водосвятіє на фоні пугкого снігу і ледяної річки — коли ми відкинемо віру, правдиву, святу віру в нашого Спасителя і Його Науку. Пустою, бляшаною формою буде великоліє освячення їжі та гагілки, коли ми в основі не віритимемо, що Бог-Спаситель прийняв найтяжчі фізичні муки й найтяжчі обиди з рук людини, (яку Він був в силі знищити), щоб принести нам спасіння і цього дня Він справді воскрес.

Привязання до форми, а не до змісту, є знаком нашої доби, чи точніше — нашого віку. Це привязання слідне не лише в наших, українських збиротах, але в такій самій мірі в чужих. Певно, що воно смішно, коли серед корінних американців в часі Різдвяних Свят на першому місці видніє карикатура „Святого Миколая“, наладованого всілякими матеріальними ласощами і дарунками, а не Дитя-Спаситель, якого народження вони саме збираються святкувати. Також смішним видається на столі товстий індик в часі Дня Подяки, до якого линуть усі приємно-настроєві почування людей, що засідають до цього стола, з цілковитим промовчуванням Того, для якого встановлено це гарне свято. Але так само смішним видається наші голубці, наша кутя, наші свячені ковбаси та яйця, коли впарі з ними наші почування не линуть до нашого Творця. Одне і друге є смішне, коли з нього усунути цей первісний духовий поштовх; одне й друге варте найбільшої пошани, коли вставити в нього той духовий зміст, що покликав колись ці форми до життя. Смішними також видаються самі люди, які хваляться тією ялинкою, „Миколаєм“ та індиком, своїми голубцями, кутею, співами, танця-

ми, чи вишивками — занедбуючи, чи просто не маючи найменшого поняття про Духа, що колись дані форми, для певної цілі, покликав до життя. Все це бляшана пустота, яка, однаке, могла б стати величчю, якби сповнилась своїм оригінальним духовим змістом.

Вивітріння національних, культурних, етичних і релігійних традицій з їх первісного духового змісту є замітне не лише в українських збірниках, але й в усіх інших, зокрема тих, що належать до західної цивілізації. Навернений на католицизм англійсько-американський мислитель Теодор Мейнард, в своїй книжці „Католицький шлях“, обговорюючи це явище наводить такі слова іншої католицької письменниці, Зигрид Ундсет:

„Ми не маємо права припускати, що якакебудь частка європейської традиції, культурних вартостей, моральних ідей, чуттєвого багатства, які мали свої початки в догматично-означенім християнізмі Католицької Церкви, будуть далі жити „природним“ життям, коли народи Європи відкинуть надприродну ласку Бога. Тоді можна б повірити, що дерево, в якого відрізано коріння, буде далі жити й родити листя, квіт та овочі. Сентиментальне задержування якоїсь особливої частини християнської традиції є безвартісне. Відорвіть кілька галузок із зрубаного дерева і вставте їх у вази для домашньої декорації, а побачите як довго вони задержать свою свіжість“.

Тут напрошується ще інше порівняння: Уявім собі, що якийсь африканський принц, перебуваючи в цивілізованім краю й приглядаяючись військовій дисципліні, завважив, з яким послухом і пошаною звертаються одні вояки до інших „вояків“ з певними відзнаками на раменах. „Цілій секрет у цих відзнаках“ — подумав він. Та яке ж мусіло бути його здивування коли, вернувшись до дому і почевши на рамена ці відзнаки, він ні трішки не зазнав ні послуху ні пошани від своїх підвладних...

Таке саме здивування, розгублення й розчарування ми знаходимо нині серед тих, які сліпо придержується зверхніх форм деяких традицій, забуваючи зовсім на їх зміст. Сліпе придергування зверхніх форм даної традиції викликає підозріння, що маємо до діла з цілковитим зневажленням відносно духового змісту, подібно як в африканського принца була цілковита ігноранція сутті військової дисципліни.

Так. Відзнаки потрібні для вдергання дисципліни. Також потрібними є зверхні традиції. Проте вони є другорядної важливості. Це дух покликає їх до життя. Дух їх теж у міру потреби змінює. Деякі поганські звичаї старих українських племен заховались і по охрещенні України. З часом вони стали частиною українських християнських традицій. Проте вони не є обидою для нашого Спасителя, бо вони тепер звернені на Його хвалу: українська душа творила можливо найкращі форми для зверхнього вияву своєї віри. Козаки внесли чимало нових традицій у зверхній вияв свого національного духа, а чимало старих князівських зверхніх традицій загубилися в просторах часу. Сучасне коозацтво УПА теж позбувається багато зверхніх форм давніх традицій, відтворюючи свої власні. Ібо форма тих традицій є другорядною річчю. Першорядною річчю є Дух нації — в її національній дії; віра в Творця — в її релігійній житті.

Та що таке Дух нації? Само питання таке величне, що викликує тривогу. Невже можна на нього як слід відповісти? Перечитуючи історію хоч би свого власного народу, завважуємо, що тим краще знали люди відповідь на це питання, чим менше його раціоналізували й чим менше його дефініювали. Проте впадає в очі ще одне явище. Сила національного Духа все йшла впарі із силою віри в Бога. Щоби боротися до загину за якусь ідею, щоби піти за неї на найтяжчі муки, треба всеціло посвятити свою душу Богові, або... сатані. Український народ, впродовж своєї історії нераз поповнював тяжкі гріхи та обиджав Бога, проте в зasadі все стояв у рядах Божих воїнів. Зате його північний ворог, хоч нераз впродовж історії із своїх мас, то тут то там, кидав промені милі Творцеві, проте в основі владу над собою віддавав слугам сатани, які, в ім'я „божества“ неподільної російської імперії, роздавлювали в інших народів те, що було в них Боже, святе. Московський сатана, в минулій історії, з тактичних мотивів, нераз маскував себе, щоб зискати для себе добру опінію серед інших. Нині він почувається настільки сильним, що одверто опрокинув віру в батьківство нашого Творця, заступаючи його власним.

З перемогою Божих сил звязана перемога українського народу. Всі, що стоять по Божому боці є нашими братами, воїнами за волю України, без огляду на їх зверхню форму. Ті, що сто-

ять у рядах сатани, навіть коли говорять українською мовою, коли вдягнені в українську одежду, танцюють українські танки, співають українських пісень — готовлять Україні вічну загибель.

Цілий християнський світ нині молиться за навернення Московщини до Бога. І ми, українці, повинні за те саме молитись. Серед московської еміграції, а можливо й у корінних московських краях, є сильні віруючі в Бога круги, які працюють у напрямку релігійного відродження московського народу. Проте ми всі, не лише віруючі українці, але всі правдиво віруючі люди по цілому світу, мусимо тямити, що московський

сатана в критичних хвилях усе надівав овечу шкуру, щоби відвернути увагу інших від свого сатанічного змісту. Направду навернених москвинів ми пізнаємо по цьому: чи вони зрезигнували з „божества“ неподільності московської імперії, чи може далі задержують його, пробуючи врятувати його новою течією, що в зasadі ніби сприймає віру в Бога?

Як довго Москва настоює на „святість“ своєї імперії, так довго вона далі залишається в кігтях сатани, який по певній невдачі буде далі старатися розвалити Будівлю, поставлену на камені св. Петра, а збудувати свою — із осідком у Москві.

Лукіян Буковинець

Українська проблематика в світлі румунської історично-політичної науки

ІІІ. РОЗДІЛ

Історично-політична румунська наука про Київську Імперію та Галицьке Князівство (Держава)

1. Київська Імперія

Спираючись на хроніці Нестора, Повість Временних Літ, яка яскраво вказує, що між Дністром та Дунаєм, на землях, до яких мають претенсії румуни, здавен-давна перебували слов'янські племена: уличі, тіверці та інші, румунська історично-політична наука дає своєрідні пояснення до цього історично незаперечного факту, який ім годі опрокинути. Румуни твердять, що з часом ті вищеперелічені слов'янські племена на схід від Дністра були відокремлені від решти слов'ян, від „склавінів та антів“ варварськими племенами угро-алтайського походження, в наслідок чого вони зливались із бігом часу з дако-римлянами, які чим раз більше напливали туди з Балкану. Таке вигідне твердження румунської науки не можна одначе як слід науково доказати і тому румуни й не стараються цього робити.

Румуни твердять, що в IX. ст. слов'янські племена жили між собою в великій ворожнечі та не-

згоді, із-за чого висилають післанців до норманського племени варягів у Скандинавії з проханням прийти до них та зробити лад. Племена із Скандинавії, які „прийшли робити лад“, румуни називають „родзини“. Назва ця взята від іх провідника Рудерер (весляр). З цього румуни виводять походження назви Русь.

Наш видатний історик М. Грушевський у своїй праці, виданій німецькою мовою в 1916 році у Львові, під назвою „Історія України“ т. I, стор. 37, приходить до висновку, що назву Русь історична наука не є в змозі вистарчаючо вяслити, а твердження літописця Нестора, на яке покликається історично-політична румунська наука, сумнівної вартості.

М. Грушевський признає факт, що на дворі київських князів значну роль відігравали варяги, які в X. ст. прийняли назву Русь від слов'ян. Варяги були княжими найманими дружинниками, із-за їх воївничості князі часто брали їх із собою в походи. (М. Грушевський: „Історія українського народу“, т. I, — німецьке видання, Лайпциг, 1906 р., стор. 390). З цього приводу візантійські історики уточнюють варягів із Русею. На стор. 391 свого твору М. Грушев-

ський, обговорюючи дальше це питання, обстоює думку, що ніде, ані в хроніках, ані в тодішніх письмах, ані в усній словесності нема такого твердження, щоб назва Русь походила від варягів.

Не знати, звідки румунська наука, на чолі з істориком Ністором, виводить таке сумнівне й спірне твердження. Слід зазначити, що в різних рукописах Несторової хроніки пороблено значні дописки, які змінили дійсний стан тодішніх історичних подій, і це використали російські історики царських часів, інтерпретуючи їх фальшиво на шкоду українському народові. На стор. 396 М. Грушевський, виводячи свою теорію, звертає увагу на факт, що вже в старій Русі не залишилося жодних нормальних слідів ні в мові, ні в законодавстві (Руській Правді), ні в побутовім житті. Грушевський вважає, що назва Русь вийшла з Києва — столиці тодішньої Української Держави — та поширилася згодом на цілу Імперію Київської Русі. Київ був тоді головним центром Східної Європи. В Києві перехрещувалися всі торговельні найголовніші шляхи із заходу на схід та з півночі на півдні — до Візантії.

Румунська історично-політична наука, обговорюючи часи засновання Києва, обстоює думку, що норманські варяги завоювали в першу чергу слов'янські племена біля Ладоського та Ільменського озер, даючи тим почин до засновання там династії Руриковичів, які з часом зі слов'янами заснували та прийняли назву Русь. Назва ця розтягнулась на цілу державу Руриковичів із столицею Новгород. Друга група варягів під проводом Аскольда і Дира пішла дальше на півдні аж до Дніпра, де заснували Київ, другу варязьку державу, незалежну від Новгороду. Цю думку повторює й румунський історик І. Ністор у своїм творі, стор. 37-38.

М. Грушевський (ст. 399) опровергає те твердження, будьто в Х. ст. в Києві панувала династія варязького походження, бо на це нема певних джерельних доказів.

Щоб остаточно вичерпати ці питання, слід згадати, що крім норманської теорії про походження старої Русі, поширюваної переважно чужинецькими істориками, існує теж і антинорманська теорія, піддерживана М. Грушевським, В. Щербаківським, С. Шелюхіном та інш., яка, спираючись на сучасникових доказах, переконливо опровергає норманську теорію. Норманська те-

рія була зогляду на її вигідне для німців становище, в останніх часах розповсюджувана істориками III. Райху, особливо під час другої світової війни, коли німці окупували Україну.

Сергій Шелюхін у своїй праці „Звідки походить Русь“, вид. в Празі, 1929 р., виводить теорію кельтського походження Київської Русі, з Франції. На стор. 3 Шелюхін збиває норманську теорію аргументом, що вона науково необоснована та спирається тільки на політичних мотивах.

Вадим Щербаківський дає таке пояснення назви „руський“ у своїй праці п. н. „Формація українського народу“, вид. в Подебрадах 1937 р. (стор. 40): Ця назва означала підданого руського князя. Цю назву поширило з часом на всі племена київської Імперії та державу включно. Перед племенами норманських кочовиків хорошив руські племена ліс, в наслідок чого вони відрізняли свої традиції, збережені по сьогоднішній час.

Історичними фактами науково доказано, що український народ сформувався вже в початках існування Київської Держави; приймаючи згодом християнство від Візантії, він переймає культурні здобутки римської та візантійської імперій.

Румунська історично-політична наука все це заперечує, чи просто промовчує. Обговорюючи похід Олега на Царгород 907 р., вона доказує фальшиво, що його ціллю було заснувати там норманську імперію, подібно, як пізніше сталося це на Сицилії. Про князя Святослава кажуть румунські історики, що він прагнув завоювати Царгород та заснувати там велику „російську імперію“. По-їхньому — князь Володимир Великий зєднав усі землі під одну булаву „російської держави“, а Ярослав Мудрий зібрав „російське“ звичаєве право в один збірник під назвою „Русская Правда“. З цього видно, на які джерела спирається румунська наука відносно Київської Русі.

Визначніші румунські історики, як Н. Йорга, Ксинополь, Ністор та інші, які претендують бути світовими істориками, мали змогу познайомитися близче з цим питанням на основі українських джерел, особливо ж побачити їх у світлі наукових дослідів відомого в світі українського історика М. Грушевського, який видав свою працю в доступній для чужинців мові — німецькій, ще перед першою світовою війною. Та все

це румунські історики в своїх працях свідомо ігнорують.

2. Галицьке Князівство. — Держава.

Румунська історично-політична наука при обговоренні заснування Галицького Князівства спирається на літопис Нестора, де згадується, що 981 р. князь Володимир Великий пішов походом на захід, підбив багато народів та завоював багато землі. В літописі наводиться такі назви: Перемишль, Червень, землі Поділля та Волині.

Особливим підкresлюванням тієї цитати румунські історики хотять доказати, будьто би західно-українські землі були новоздобутими, завойованими, а не прадавніми українськими землями.

В XIII. ст. Галицько-Волинська Держава попадає на деякий час під зверхність татар, яким мусить платити данину. Румунська наука обстоює думку, що татари в той час зайняли Молдавію, вигнавши звідтіля куманів.

Татар із Молдавії прогнав угорський король Людвіг Великий, який після румунської науки, при цій нагоді користувався румунами з Мармарощини, яких залишив там же в цілі оборони граници. Про слов'янські племена, в тому числі й українців на тих теренах у той час, ніхто з румунів ані не згадує.

По смерті князя Григорія Тройденовича, як відомо, польський король Казимир займає Галичину та включає її в межі своєї держави. За опанування Галичини Польща зводила довгий час бої. Король Казимир зміцнює нові кордони своєї держави, укріплює Дністер коло Хотина та Прут, коло Черновець — замок Цецин, коло Снятиня — замок Хмелів. Румунські історики згадують у своїх працях ті факти, але при тому завзято промовчують, що ті факти свідчать переконливо про приналежність Буковини до Галицько-Української Держави. (Про замок Хмелів довго розписувалися румунські історики, однак не могли його віднайти. Його віднайшов знаний український археолог Буковини, професор Черновецького університету д-р Числав Амброзевич, який на підставі своїх розкопів в Басарабії та Буковині став відомим дослідником трипільної культури).

Сам Ністор, на стор. 47 своєї праці, твердить, що й Волинь, Галичина та Поділля політично все тяжіли в своїх стремліннях до Дунаю та Дні-

стра. Він заперечує категорично історичний факт, наведений всіма українськими істориками, що Мармарощина, Буковина, Басарабія та Молдавія були будьколи під пануванням галицько-волинських князів. На це однак не наводить жодних доказів.

Обговорюючи справу засновання наддунайських городів, румунська історично-політична наука устами І. Ністора, стор. 48 його твору, признає історичний факт, що р. 1145 галицький князь Іванко Ростиславич, будучи прогнаний дійсним галицьким князем Володимиром, поселився над Дунаєм враз із своїми дружинниками та цілою князівською адміністрацією і дав почин до заснування Малого Галича. Сам князь Іванко помер в г. Сулимі над Дунаєм.

Румунські історики наводять навіть один історичний документ князя Іванка Ростиславича з галицької династії, знаний в історії під „берладською дипломою“ з 20. травня 1134 року. Князь Іванко Ростиславич називався теж і князем Іванком Берладником, назва переднята від наддунайського города Берлад. Цей історичний документ був опублікований у 1860 р. відомим румунським науковцем, Богданом Петрічейку Гаждеу в оригіналі старословянською мовою, яку передруковано в 1869 р. з обширнішим коментарем. З огляду на велику історичну вагу цього документу для української історіографії, наводжу його в ціlostі в українському перекладі:

„Во Имя Отца, Сина — я, Иванко Ростиславич, від стола (престолу) галицького, князь берлатський, дозволяю купцям з Мизебрії не платити мито (перевізне) в нашім місті, Малий Галич, тільки в Берладі і Текуч — наших містах.

А при вивозі місцевого товару угорського, російського й чеського, щоб ніде не платили, тільки в Малім Галичі.

Від Рождества Христового: тисяча сто тридцять і чотири літ, в місяці травні, 20 дня“.

З появою цього важного історичного документу розгорнулась жвава наукова полеміка серед істориків наших, румунських та чужинецьких. Про неї писали: І. Шараневич „Історія Галицько-Володимирської Русі“, Р. Реслер „Румунські студії“ (стор. 323), І. Богдан „Берладський диплом“ (2. річник Вісника Румунської Академії Наук, стор. 65 і слід.), Р. Роситі „Берладська Держава“ (в „Новім Часописі“, Букарешт, 1889, Часть II., стор. 464 і слід.), Н. Йорга „Студії та

документи" (том V, стор. 595—601), П. П. Панайтеску „Берладський Диплом та Документи Курятовича" (в „Румунськім історичнім часописі", том II, частина I, стор. 46-51).

Румунська історично-політична наука останніх часів заперечує цей документ. Вона вважає його „історичним фальсифікатом" Гаджеу'а та його батька й пробує доказати це лінгвістично: В акті виринають три ріжнородні назви — титулатури князя Іванка Ростиславича: 1. походячий із престолу Галицького, 2. князь берладський, 3. воєвода. Це, мовляв, противорічить одне одному, отже документ не оригінальний.

Заперечуючи факт існування цього документу І. Ністор у своїй праці, ст. 51, твердить, що в р. 1134, коли був виданий „берладський диплом", Галицьке Князівство ще не існувало. По думці І. Ністора Галицьке Князівство повстає аж 1141 року, коли Володимир осівся остаточно в Галичі. Ністор, обговорюючи дальше цей акт, висловлюється, що ніде в старих наших літописах не можна знайти титулатури „воєвода" для князя Іванка Ростиславича. Лишається лише тривкою титулатура для Іванка — берладський князь, яку не може заперечити навіть Ністор. Ця назва походить від города Берлада, заснованого над річкою Серетом у XII ст. Сам Ністор призначав факт, що назва „берладники" є в наших старих літописах. Вони жили за князя Олега над Дніпром. Від них правдоподібно пішла назва річки Верладу та місцевості того ж самого імені в Молдавщині.

„Берладський диплом" згадує теж про город Малий Галич, теперішнє місто Галац у Молдавії. Два молдавські історичні документи з рр. 1445 та 1454 згадують теж назву города Малий Галич, на підставі яких звільнено від митної оплати монастирські вози з монастиря Гумори. Вози ці везли рибу до монастиря з Малого Галича.

Польський збірник „Городських та земських актів" том XIV під ч. 1340 також згадує про город Малий Галич, де 1444 р. львівський купець Ціндріх робив там свої закупи.

Як з цього виходить, город Малий Галич був у той час значним торговельним центром на шляху по Дунаю серед інших придунайських городів, як Рени, Килія і т. д. Видно, що город Малий Галич був заснований галицькими купцями та став одним із важніших торговельних центрів Галицького Князівства.

Наш видатний географ проф. д-р В. Кубійо-

вич у своїй праці п. н.: „Географія України її сумежних країв" (Українське Видавництво, Краків-Львів, 1943 р., розд. XI) містить допис д-ра І. Крипякевича „Історія української колонізації", стор. 258, про заселення Молдавщини, як слідує: „З гір українські поселенці заходили і в Молдавщину, про що свідчить давна топографія Молдави, де стрічаємо багато словянських назв. Коли до розцвіту дійшла Галицька Держава, Молдава стала для неї природним шляхом до Візантії й тоді по всіх визначніших містах з'явилися українські колонії. В одному із списів городів із половини XIV. в. до українських осель зараховано молдавські міста: Хотин, Сочаву, Серет, Роман, Яси, Білгород і цілу низку наддунайських міст. Там були, ясна річ, значніші українські колонії".

На стор. 259 пише далі: „В Берладі (тепер Берлат) та в Галаці, що тоді звався Малий Галич; тут навіть довший час володів князь Іван Ростиславич із галицької династії".

Ністор у попередньо названій праці, стор. 54, обурюється на такі виводи та твердить, що це є „пропагаторство української ідеї".

До дальнього висвітлення цього питання наводжу думку Бориса Крупницького „Історія України", вид. в Ляйпцигу 1941 р. в німецькій мові, стор. 1-18, що князь Володимирко, син князя Володимира Галицького, „розпочав поширення границь своєї держави-князівства в полуднево-східнім напрямку на Поділля, Басарабію та Буковину ще в XII ст. В той час нікому не було на гадці говорити про румунську державну організацію та про формування румунського народу.

Згадуючи про Івана Берладника, князя Звенигороди, Крупницький оприлюднює місце його побуту в полудневій частині Галицького Князівства, додаючи до цього географічну карту українських князівств, віків X—XIII.. На стор. 15 його твору видно, що Галицьке Князівство зачиналося на півночі Перемишля та простягалося між річками Прутром, Дністром та Дунаєм до Чорного Моря. Там вказано, що город Малий Галич був заснований на річці Берладник, в тому місці, де вона впадається до Пруту.

Румунська історично-політична наука намагається всіми силами цей невигідний їм історичний факт опрокинути на основі спеціяльних, вишуканих нею джерел.

І. Ністор, як речник румунської історичної опінії на стор. 54 нераз цитованого вже його

твору твердить, що територія Молдавщини ніколи не входила в склад Галицького Князівства; це доказує він виводами візантійського хроніка XII ст., Нікіти Хонятиса, який описує пригоду візантійського володаря, Андроніка Комнина, що втік до галицького князя, Ярослава Осьмомисла, звідки його викрали волохи (румуни). Кожний, хто читав таке твердження, не сумнівається, що про заперечення факту принадлежності Молдавії до Галицького Князівства ніде ані словечком нема згадки. Ніхто не заперечує факту, що волохи вже тоді існували, але не можна теж забувати, що вони добре могли існувати і в самій Молдавщині, яка творила частину Галицького Князівства, тимбільше, що знана є річ, що волохи досить радо служили, як дружинники, в князівському війську.

В обороні української тези можна навести „Воскресенський літопис” із додатком, де підтверджується принадлежність Молдавщини до Галицького Князівства в розділі, в якому є згадка про „Руські городи з-над Дунаю”, як Нове Село, Берльгород, Келія, Чернь, Аскіторг над Прутом (тепер столиця Молдавії Яси), Романівторг, Сочава, Серет, Баня, Нечунь, Коломия, Городок, Хотин над Дністром, Мдінь (тепер: Відінуль), Діня (тепер: Мачінув), Відіків (це Відінуль), Бельгород (це Читята Альба), Акаліястра (це Вілків), Корочюнов (це Крачуна), Камен (це Пятра), Неамтс, Нечюн біля Чернівців (це замок Цецин) і т. д. Літопис кінчиться 1347 р.

Цю хроніку використовує румунська історично-політична наука як аргумент проти твердження, що Молдавія належала до Галицького Князівства. В ній нема згадки про ряд городів, наведених „Берладським Дипльомом”, як Текучуль, „Малий Галич та Мезебрія».

З цього приводу I. Ністор дає висновок, що „Берладський Дипльом” не є автентичним історичним актом, тільки простою вигадкою румунського вченого Б. П. Гаждеу’а.

Треба однаке пригадати I. Ністорові, що вже всім звісна хроніка Нестора згадує про городи староукраїнських племен уличів та тіверців, що проживали тоді між Дністром і Дунаєм на території Молдавщини. Факт цей підтверджує рівно ж і російський історик Карамзен у своїй праці „Історія Російської Держави”, вид. в Ризі 1820 року, II, стор. 28, ч. 97. На подібнім становищі стоїть історик Шараневич у своїм творі „Історія Галицько-Волинської Русі”, Львів, 1863.

Наш відомий історик Мирон Кордуба доказав історично, що в XIII. ст. до Галицького Князівства належали молдавські, басарабські, буковинські та мармароські землі із значною частиною Семигороду по ріки Шішев та Будак до города Рущія, з городом Сасвар включно. М. Кордуба для свого доказу наводить два історичні документи: один короля Андрея II. з 1228 р., та другий — Папська Булла з р. 1264.

Всі вище наведені виводи підтверджують історичний факт принадлежності до Галицької Князівської Держави земель Мармарощини, Буковини, Басарабії з Молдавчиною включно. З цим мусить погодитися й найбільш шовіністичні румунські історики.

I V. Р О З Д І Л

Румунська історично-політична наука про походження українського етнічного елементу в Румунії

По невдалій спробі доказання будьто би Україна не мала історичного права на приєднання до неї своїх полуднево-західних земель Мармарощини, Буковини та Басарабії, румунська політична наука намагається підтвердити ці заперечення її етнічними аргументами.

I. Ністор, як ми вже зазначили, заперечує політичну залежність Молдавії від Галицького Князівства. Сам однаке мусить призвати факт перебування значної кількості українців на вищена в землях ще довго перед заснуванням старорумунських воєводатів: Валахії та Молдавії. Ністор признає навіть факт, що їй тепер залишилося на тих теренах досить багато українських родин.

Коли глянемо в „Підручну книгу України”, видану д-ром I. Мірчуком, у Ляйпцигу, 1941 р., на стор. 28-29, бачимо, що на підставі румунської офіційної статистики з дня 29. XII. 1930 р. в Румунії проживало всіх 780.000 українців. При тому треба ще усвідомити собі, що воно не відповідає дійсності, бо румунська офіційна статистика все наводила фальшиві дані щодо числа не-румунів в їх некористь. Після румунської офіційної статистики з 1930 р. проживало в Басарабії 461.000 українців, на Буковині 302.000 українців, а в Мармарощині 17.000 українців — разом 780.000. З всього населення вищена в землях трьох країн, у числі 1,238.000, українці на віть після румунської офіційної статистики тво-

рили там більшість. Румуни не враховували в те число мешканців з-над Черемоша й Карпат — гуцулів, яких румуни вважали окремим племенем куманського походження, чи теж групою зрутенізованих румунів.

Про походження гуцулів є досить значна література. Черновецький славіст проф. Калужнятський виводить назву гуцулів від „узі“ — це куманське племя, яке прийшло в Карпати, поселилося там та й зрутенізувалося. Підтверджує це Калужнятський тим, що в гуцулів коняка втішається особливим культом. Це, мовляв, тому, що в степовиків кінь був одиноким середником льокомоції, який залишився ним і надалі в гуцулів.

Шухевич у своїм творі „Гуцульщина“ т. II, стор. 25, виводить, що в р. 1845 Коженьовський доказував походження гуцулів від слова „гоц“, яке означало розбишаку, збиточника. На його думку, гуцули — це словянізовані скити.

Після I. Ністора, праобразівщиною гуцулів мало б бути Покуття, звідки в XVII. ст. вони перейшли Черемош та поселилися в Карпатах у таких місцевостях: Довгополе, Ростоки, Бергомет, потім даліше — Сторонець, Потилів, Дихтинець, Сергій та Плоска. З часом вони перейшли річку Сучаву, поселюючись у Керлебабі, а далі річку Молдаву коло Брязи та зайняли ось такі оселі південної Буковини: Арджів, Русь Молдавиця, Остра, Джемені та інші. Ністор каже, що гуцули натрапили там на досить рідко поселений румунський народ, який із часом засимілювався з ними, в чім допоміг безперервний доплив нових гуцульських поселенців із Покуття.

Отже, сам I. Ністор признає факт рідкого поселення на Буковині румунського елементу. Та при тому він переочує, чи, мабуть, свідомо промовчує ще один важливий факт, а саме, що словянське розселення відбулося вже коло 3—6 століття по Христі. В давній словянській батьківщині проживали над Бугом дуліби, на Поліссі деревляни, в околиці Києва поляни, на Лівобережжі сіверяни, над долішнім Дніпром уличі, між Дніпром і Дунаєм тіверці, а в Карпатах хорвати. Цей знаний, історично незаперечений факт визнають всі видатні славісти та історики світу. Проф. д-р В. Кубайович („Географія України“, Краків-Львів, 1943, стор. 257) стверджує, що на заході наше населення зайняло вже в той

час Підкарпаття, перейшло поза Карпати й зайняло околиці горішньої Тиси. Це все відбулося до приходу на ті землі дако-римлян, тобто первісних румунів.

Що українці являються першими поселенцями земель Буковини, Басарабії та Мармарощини немає сумніву. Всі топографічні назви місцевостей даних земель підтверджують й доказують це. Видатний український академік Ст. Смаль-Стоцький у своїй праці „Буковинська Русь“, виданій у Чернівцях у 1896 р., дає докази на першінство поселення та перебування українців на тих землях. Рівнож українські науковці, як Попович, М. Кордуба та інші, як також чужинці, як Р. Фр. Кайндель, у своїх працях про Буковину обстоюють першінство поселення тих земель українцями. Рівнож ціла матеріальна культура тих земель, виявлена новітньою археологією, підтверджує цей історичний факт. Належить згадати тільки про археологічні розкопи в Шипинцях на Буковині, де знайдено досить класичні експонати трипільської культури, подібні до експонатів, находжених по всій Україні.

Наш видатний археолог, професор Черновецького університету, член бельгійської Королівської Археологічної Комісії, Числав Амброзевич, у своїх розкопах на Буковині та Басарабії знайшов багато доказів про першінство перебування словян на цих землях. Проф. Ч. Амброзевич подає географічну карту українських городів, які проходили трьома лавами здовж буковинських річок, становлячи оборонний вал південно-українського населення. Він зібрав теж багато матеріалів і приготовив до друку обширну працю (яку в румунських умовинах годі було видати) під назвою „Старословянська доба на Буковині та Басарабії“, стараючись використати зібрани докази прасловянського характеру тих земель. Пробував він видати її під прикритим наголовком „Передвоєводальна доба“ на тих землях, але в наслідок воєнних дій другої світової війни праця так і залишилась мобуту у рукописі, якщо цілковито не пропала.

I. Нестор твердить даліше, що українці прибули на Буковину з Галичини щойно в 17-18 ст., втікаючи сюди тому, що в Галичині панував суворий режим праці. Українці були невільниками на добрах польської шляхти, будучи прикутими до землі та не маючи права міняти місця праці. Такий стан річей довів у 1768 р. до невдалого

гайдамацького повстання, із-за чого знову посилився доплив українців із Галичини на Буковину та Басарабію.

Під час австрійської окупації Буковини в 1775 році цей рух, твердить Ністор, загрожував на вітві польській шляхті остатись без робочих сил на їх землях. Влада мусіла аж інтервеніювати в цій справі, з причини чого й з'явилися цісарські декрети з рр. 1775, 1777, 1779, 1784, 1785, 1790, якими заборонено українцям Галичини дальше поселюватися на Буковині та Басарабії. Щодо Басарабії, то, на думку Ністора, українці поселилися там ще пізніше, в XIX. ст., коли Басарабія припала до царської Росії, яка зачала колонізувати ці землі українцями.

Ніхто не перечить, що в XVII. ст. українці долівали на Буковину з Галичини, та це не має ніякого значення для факту, що українці були першими поселенцями Буковини й Басарабії, де зрубували ліси, випасали худобу та управляли хліборобство.

Та ці історичні факти лишаються для Ністора не міродайними. На цю тему він написав багато праць, які однак не мають наукового характеру; їх муситься вважати тільки політично-пропагандивними, які мають на цілі всупереч історичній правді заперечити український характер тих земель. Ми згадаємо ще оповідання молдавського хроніка Мирона Костина (присвячене королеві Польщі Янові Собеському в р. 1684) про похід воєводи Драгоша, який, згідно з румунською наукою, мав заснувати Молдавське Князівство; в тому оповіданні говориться, що Драгош у своїй дорозі через Буковину стрінув українця Яцка зі Снятиня, від якого пішла правдопорібно назва міста Іцкані на Буковині. Отже це ще один

історичний документ, який підтверджує першество перебування українців на тих землях.

Багато румунських істориків, не маючи відваги заперечувати перебування українців на Буковині й Басарабії вже довго до 17-го віку, виводять походження українців на цих землях із доби повстання Молдавського Князівства, коли то, ніби то, забрано їх у полон під час боїв за Покуття; ті полонені українці, кажуть румуни, поселились опісля на стало на тих землях і звідси й давнє українське населення на тих землях.

На закінчення цього розділу слід ствердити, що мимо всіх зусиль румунським україножерним „науковцям“ не вдалось таки переконливо й об'єктивно заперечити факт першества перебування українців на Мармарощині, Буковині та Молдавії з Басарабією включно. Бо безлічі доказів наукового значення й переконливої сили годі опрокинути комбінованими фікціями та штучно твореними теоріями.

Коли в 1945 р. північну частину Буковини та Басарабію прилучено знову до України, то проблеми повністю все ще не розвязано, бо велика кількість українців і після цього залишилась у межах теперішньої румунської держави. Український часопис „Америка“ з Філаделфії ч. 8 з 1. лютого 1947 р., подає за останнім переписом населення, що в Румунії проживає під цю пору 270,000 українців у південній Буковині, західній Басарабії, Молдавії, Добруджі та Мармарощині. Коли враховуємо, що всі офіційні румунські статистики не були й не є об'єктивними та не точно правдивими, то вже й це значне число українців є доказом, що вони перебували на тих теренах з давен-давна, ще довго перед румунським населенням цих земель.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ

на

ПРЕСОВИЙ ФОНД “ВІСНИКА”

ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,

то приєднайте нам

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

КУТОК ПРОПАГАНДИСТА

Партія і державний апарат

(Криза системи)

Можна зрозуміти й виправдати той підвищений інтерес, який виявила світова громадська думка до відбутого недавно 19-го зізду компартиї в Москві. Суспільство вільного світу дуже добре усвідомлює, що та московська відправа ні в якому розумінні не була зіздом нормального політичного середовища, на якому організується і твориться спільна думка політичної спільноти. Ані 6 міліонів членів партії, ані ті 1.200, що заступали їх на зізді, не тільки не мали ніякого впливу на прийняті рішення, а й в обговоренні їх не могли висловити своїх дійсних думок. У цьому розумінні, це зовсім не був зізд у звичайному розумінні цього поняття. З таким же успіхом Кремль міг би оголосити свої рішення просто по радіо. Природа тих рішень від того ні в чому не змінилася б. І все ж інтерес до постанов такого зізду цілком виправданий, бо до певної міри вони характеризують внутрішнє становище ССР, а з другого — дають деяке уявлення про дальші пляни й задуми Кремля. Крім того, якщо не самі постанови, то на тлі тих постанов повстають питання, які сприяють більш глибокому пізнанню большевизму в ССР, що має немаловажне значення в теперішньому житті світу. Тому треба думати, що теми, породжені тим зіздом, ще довший час будуть знаходити собі місце на сторінках світової преси. І то добре, навіть дуже добре, бо в той спосіб бодай до деякої міри буде покінчено з тим примітивно-спрощеним сприйманням комунізму, яке досі характеризувало демократії і творило чи не найбільшу їх похибку.

До таких справ треба віднести тему про відношення між партією і державним апаратом, яка сьогодні широко обговорюється в пресі, і не даремно, бо таке питання напевно має суттєве значення. В тому аспекті повстає справа про наявність у ССР двох сил, що спрямовують політичне й господарське життя країни, як рівнож і про можливі конфлікти між ними, про права суверена, як також і про зобовязуючу силу того права і т. п.

На жаль, доводиться ствердити, що в обговоро-

ренні цієї зasadничої теми автори виявляють недостатнє знання фактичної сторони справи, а тому їх інтерпретація певних рішень зізду набуває характеру абстрактного міркування, не відповідаючого самій дійсності. Так, наприклад, шукається чогось нового у відношеннях партії і державного апарату через те, що в рішеннях зізду зазначується, що партія має спрямовувати її контролювати роботу державних установ „через партійні групи в них“. У цьому бачать щось нове, при чому одні розцінюють це, як зменшення ролі партії й підсилення повновластей советського апарату, другі, навпаки, вбачають у тому ще дальнє підпорядкування всього життя партії. А між тим ні те, ні друге не є правильним. Перш за все такий шлях дій партії не є новим і узaleжнююти його від рішень 19-го зізду, трактуючи це як щось відмінне від дотеперішнього, це просто свідоцтво незнання того дотеперішнього. Нічого нового в тому немає. Ця точка нового статуту повністю взята з досі діючого. В т. 33-ї старого статуту так само і зачленено: „Центральний Комітет керує роботою советських і громадських організацій через партійні групи в них“. Отже, 19-ий зізд не дав нічого, що можна було б розглядати, як переломний момент у розумінні природи дій партії, тим більше, що ця формула — „через партійні групи“ — нічого собою не опреділює і не окреслює дійсних шляхів і ролі партії в керівництві державним життям. Самий підхід до партії і державного провідного апарату, як до двох відокремлених категорій, абсолютно неправильний. Іванович у своїй книзі „10 років ВКП(б)“, на підставі направду ґрунтовного аналізу процесів, що відбувалися в партії до 1927 року, приходить до цілком переконуючого висновку, що „партія розчинилася в державному апараті“. Вже тоді партія, як світоглядово-політичне середовище, перестала існувати. Тепер же це єдиний, нічим і ніким не обмежений диктатор, що керується в своїх поступуваннях лише власною волею та його найближче оточення. Цілість же партії являє собою ніщо інше, як прошарок су-

спільства, що партквітками управнені до виконання тих, або інших функцій. Тому й роля їх у державній системі є похідною їх партійного становища. Говорити, таким чином, про наявність двох відокремлених чинників, а тим більше протиставних, абсолютно безпідставно.

В 20-тих роках теоретик совєтського державного права Гуревич визначав місце партії в державній спільноті, як силу, що стоїть „поза конституцією, над конституцією“ і є саме джерелом права. А на 10-тому зїзді партії Зінов'єв із властивим йому цинізмом говорив, що партія є фактичним господарем держави, в тому сенсі, що колишній зasadничий клич большевиків часів 1917-20 рр. — „вся влада советам“, які мали бути речниками волі працюючих, уже віджилий. Партія, що діє за її власними цілями й плянами, а не за умандатуванням народу, керує всім державним життям того народу. „Це робиться, але про це не говорять. Чому не говорити?“ — з обуренням казав він. — „Чому ми повинні соромитися того, що творить нашу істоту“. Саму ж думку, що Центральний Виконавчий Комітет Союзу Робочих і Селянських Депутатів міг бути найвищим чинником для совєтської системи, її дійсним господарем, як ЦК для партії, вінуважав просто за абсурдальну, що неминуче приведе до завалення здобутків жовтня.

В світлі цього брати поважно формулу партії в совєтських установах „через партійні групи“ просто смішно. Про яку систему впливів можна говорити, коли головний адміністратор кожної установи, сам партієць, діє не під впливами партійної групи, а за обовязуючими директивами партії. Хто ж не знає, що починаючи з 1934 р. суто урядові постанови совєтської влади, до встановлення навіть термінів просапання буряків, йшли за двома підписами — голови Совнаркому Молотова і ген-сека Сталіна. Отже, для кожного партійця-урядовця це було не лише службове розпорядження, а й партійний наказ. Лише в одному розумінні можна розглядати формулу „через партійні групи“ діючою, ще, коли доводиться фальшувати волю працюючих в установах і підприємствах. Тоді дійсно партійна група і започатковує і забезпечує прийняття потрібних большевикам рішень, видаючи їх за вислів волі працюючих.

Отже, не можна уосібнювати партію і державний апарат, брати їх як різні категорії, відокремлено діючі. Тому й сама постановка питання про

зменшення або збільшення ролі партії в державному житті є абсурдальною. А в той же час проблема небезпечних дисонансів між партією і совєтським апаратом, у першу чергу в господарській сфері, існує і по своєму значенню в розпізнаванні дійсного стану в ССР повинна викликати до себе поважну увагу. Але причин того дисонансу треба шукати не в відокремленості тих двох категорій, бо вони творять цілість, а в тих внутрішніх процесах, які відбуваються в самій партії.

Був час, коли большевики на посаді керівництв установ примушенні були призначати людей не тільки не маючих нічого спільногого з тою роботою, якою їм треба було керувати, а й узагалі неосвічених, майже неписьменних. У кого з них, що були в той час у ССР, не найдеться декількох десятків анекдотичних випадків, що повстали від того. Автор цих рядків пригадує, наприклад, як керівник чугуївського повітового земельного відділу вимагав від Наркомзamu насіння „паризької зелені“ (так називається отруйна речовина для боротьби із шкідниками дерев). Але справа не в анекдотичності тогочасного керівництва. Суттєвим є те, що ті люди керувалися в своїй роботі не рацією самого діла, яке їм було чуже й якого вони цілковито не розуміли, а виключно рацією партійного інтересу, який формувався для них партійними верхами. Це були в абсолютному розумінні того слова емісари партії й нічого більше. В тому розумінні вони були ціlostні натури, без будь-якого внутрішнього конфлікту, який міг би постати від зудару інтересів дорученої їм справи і партійними директивами.

Тепер у тому відношенні сталися ґрунтовні зміни, особливо в підприємствах. Ускладнення виробничих завдань і умов роботи вимагало від большевиків створення власної фахової інтелігенції. І вона за останні десятиріччя повстала. Характеристичними в тому відношенні є показники складу 19-го зізду: На 1,200 делегатів 793 з вищою освітою і 223 з середньою. В віці від 30—50 років було 78,8% всього складу зізду, а членів партії із стажем до 1917 року лише 16 осіб. Тепер на чолі заводів, фабрик, господарських управлінь і т. ін. стоять здебільша люди з відповідною фаховою освітою. Хоч вони по своєму стажу, досвіду, здібності в порівнянні з позапартійними фахівцями часто й не заслуговують на провідну роль і управлюються на

це своїм парт-квитком, все ж вони вже не можуть не думати інтересами самої справи. Вони її розуміють, вона їм, як і кожному фахівцеві, в більшому або меншому ступені лежить на душі. Це неминуче і це зрозуміле. А звідти повстає та колізія, до якої сиричноється неспівмірність вимог партії з можливостями її інтересами того або іншого господарського організму. В цьому коріння того явища, яке є найхарактеристичнішим для сучасного становища в ССРР: партійці господарського фронту, а до певної міри її адміністративно-советського апарату творять постійну сковану фронду розпорядженням партії. Зарядження партії сприймаються як накинені, з внутрішньою якщо не ворожістю, то відштовханням, бажанням якось обійти їх, послабити їхню шкоду інтересам справи. Стремління партійців обдурути партію стає масовим, просто типовим явищем. Її дурять показниками виконання плянів, виконанням нормативів, заявками на матеріали, кошторисними обчисленнями. Дурять усім, чим тільки можуть. Із часом це стає другою натурою партійця, створює постійне роздвоєння в його душі, примушує його бути повсякчасно в масці, відчитувати глибокий конфлікт між сприйманням реальної дійсності її партійними директивами. Процес своєрідного віддалення певної частини партії від її провідної лінії стає явищем органічного порядку. Виконність уже не спирається на сліпу віру в незалежність доцільності директиви, а є виявом послуху, подиктованого загрозою.

Усвідомлення цієї глибокої кризи в державному апараті й стало тим, на чому в найбільшій мірі сконцентрував свою увагу новий статут партії. І треба говорити про цю кризу, а не про зміну ролі партії в державі. Досить уважно приглянутися до нових формуловок обовязків членів партії, щоб переконатися в наявності самої кризи і побачити в чому вона полягає. Статут вимагає рішучої боротьби з „формальним ставленням до партійних директив і пасивним спротивом рішенням партії“, з „політичною байдужістю і бездіяльністю“, зобовязує членів „не тільки визнавати рішення партії“, а й активно переводити їх у життя“, „бути чесними й правдивими“, не обдурювати партію „показними (фальшиво-прикрашеними) відомостями“ і т. д., і т. п. І на кожному кроці вимога дисципліни. Бути беззастережно дисциплінованими, карати інших за порушення її, доносити карним органам і т. д.

В цьому в найяскравіший спосіб виявляється теперішній стан партійно-державного апарату, який по праву повинен розглядатися як криза. Основна маса партії, сама по собі, вже не може бути знаряддям диктатури. Вона творить „пассивний спротив рішенням партії“, вона може виконувати далі свою функцію знаряддя диктатури лише при умові примусу. Кожний член партії, що діє в сфері життєвих процесів, уже стає непевним, уже прислухається до диктатури іншої, не тільки партійної, рації.

Звідси й повстає потреба функціональної перебудови партійної структури. Конечним стає скріплення того прошарку партії, який керується в своїх ділах лише рацією партії, який не попадає під впливи інтересів життєвих процесів у своїй фаховій роботі, і який, тим самим, може бути знаряддям по здійсненню диктатури в самій партії. Поліційного терору МГБ для того замало, бо його дія зводиться до ампутації чи знищення з партійного тіла якоїсь „болячки“, в той час, як справа йде до забезпечення послуху тих, хто залишається як партійно-державний апарат, бо всіх не знишиш. На місце знищених доводиться ставити нових, і та ж сама небезпека виникає знову, бо її натура органічна. Стремлінням забезпечити постійний, повсякденний догляд за членами партії, які творять провідний кістяк всього державного апарату і подиктована переведена 19-тим зіздом реформа Контрольної Комісії в Комітет, з самостійною, відокремленою від льокальних органів партії сіткою. Не підлягає сумніву, що поруч з цим буде поширений і апарат інспектури при партійних комітетах. Вже тепер лише московський комітет партії нараховує 45 тисяч т. зв. пропагандистів. Ясно, що не всі вони входять в службовий апарат парткомітета, але без сумніву тих службовців великі тисячі. І так по всіх місцях. Створюється і створена величезна армія партійних урядовців, які нічого, крім партійних завдань не знають. Вони позбавлені відчуття протиріч, бо не стикаються з реальною дійсністю в її життєвих процесах, гарантовані від внутрішніх конфліктів і тому надаються, поруч з органами поліційного терору, на ролях сліпого знаряддя диктатури в партії.

Отже, 19. зізд не вніс ніяких змін в дотеперішнє розуміння партії і держави в ССРР, на томіст він пішов значно далі в функціональному розподілі партійних кадрів, в створенні

двох систем службового апарату — державно-партийного і сuto-партийного, як контролального й карного. І це вислід ще дальшого поглиблення внутрі — партійної кризи, кризи совєтської системи. В більших роках Кремль стоїть перед неминучістю ще більшого поглиблення тої кризи й рішення 19-ого зізду в тому розумінні є нічим іншим, як намаганням застерегтися перед цією небезпекою. Подиктований імперіалістичними стремліннями плян нової п'ятирічки, принятий зіздом, в своїх вимірах переходить всякі межі можливості. А до того ще низка інших запланованих заходів, — знищення приватного ринку, остаточне перетворення селян у рабів з повною ліквідацією їх особистого присадибного господарства і т. ін., що тягнуть за собою глибоке потрясення всієї економічної системи.

Ясно, що на шляху до здійснення цих плянів, що має забезпечити партійно-совєтський апарат, повстануть величезні протиріччя, які можуть довести кризу до катастрофального напруження.

Заряджена чистка, що потягне за собою ріки крові і десятки, а може і сотки тисяч заслань, має бути тим шоком страху, який повинен, у пляні Кремля, зламати природний, подиктований вимогами реального життя, спротив.

Після того, як на зізді 1903 року Ленін розколо в партію соціал-демократів і створив фракцію большевиків, Троцький, що не був тоді большевиком, писав: „Демонструючи перед зіздом призначення ЦК, Ленін показав п'ястук, як політичний символ центрального комітету. Цей п'ястук по праву завершує будівлю. Такий режим не може бути довготривалим. Система жаху спирається на реакцію. Вона дає занадто багато відтятіх голів і занадто мало хліба“. При всій

нашій ворожості до Троцького, цим його словам не можна відмовити в пророчості.

Тепер ЦК хоче ще більше стиснути той п'ястук, пролити нові ріки крові, але чи не приведе це до такого поглиблення кризи самої системи, яка припинить і „тривалість режиму“.

Правильно зрозумів суть совєтської апаратної системи Н. Буллі, який писав ще в 1936 році: „Дійсна небезпека комуністів полягає в тому, що їх бюрократична машина може завалитися під тягою війни (або безпосередньо підготовки до вирішального зудару, додамо від себе). Кожний боїться приняти рішення. Все життя Советського Союзу може безнадійно заплутилося через непідписані папірці. В апарті — головна слабість Советського Союзу“. Не можна також не враховувати того, що кризу совєтської системи в значній мірі обумовлює не лише сам „п'ястук“, а й те, що він дає „занадто мало хліба“. Маємо на увазі не дію цього фактора на населення і реакцію останнього. Це окрема тема. Але стверджуємо, що цей фактор також спричинюється до поглиблення кризи державно-партийної апаратної системи. На тому тлі повстають в совєтському апараті складні психологічні ситуації, які в свою чергу морально, а через те і оперативно розкладають апарат. До кризи системи в світлі дії цього фактора ми пізніше повернемося. Отже, не про зміну ролі партії в державі треба говорити, а про кризу партійно-урядової системи, в світлі якої і пройшов увесь 19-тий зізд. Цій кризі призначено відограти певну роль в сумі тих процесів, які ведуть большевицький режим до завалення.

Цим і обумовлюється наш загострений інтерес до всього, що означує цю кризу.

Н. Ю. Олежко

Роман Борковський

На шляху шукань за новими напрямними американської зовнішньої політики

(Сенатор Роберт А. Тефт: ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЛЯ АМЕРИКАНЦІВ. Нью Йорк, 1951).

Загально відомо, що американська повоєнна політика у відношенні до ССР перейшла дві фази: епізменту і контейменту. До речі, друга фаза ще не закінчена і вона офіційно обов'язує дальнє (маємо на думці основні напрямні тієї політики). Яскравим доказом цього є факт, що її найвизначніший теоретик Кеннан залишається надальше формальним амбасадором у Москві, навіть незважаючи на те, що кремлівські можновладці визнали його, як „особу небажану“ у Москві (персона інграта). Але, саме факт недопущення Кеннана до виконування його обов'язків американського амбасадора в Москві, найбільш марканто виявляє повний провал тієї політики, яку він заступав.

Найбільшим браком політики контейменту є те, що вона залишає ініціативу політичної дії в руках Кремля. Виключно дефензивна політика з її тактикою „пожежної сторожі“ не може протиставитись успішно динамічній і агресивній політиці ССР, не могла у минулому й не зможе теж в майбутньому створити ефективну барієру проти експанзії московського большевизму. Навіть такі, зрештою самі по собі дуже позитивні заходи, як Доктрина Трумана, плян Маршала і найбільш рішучий виступ ЗДА — активне включення своєї мілітарної сили в корейську війну, всі вони мають риси тільки півзасобів і не всілі зліkvідувати постійної загрози, яка зависла над вільним світом, в тому і над Америкою. Бо після підпорядкування Китаю Москві, світова рівновага сил, так сильно захиталася, що дальнє зростання московських здобутків криє в собі смертну загрозу вже й для ЗДА.

Коли американський народ усвідомив собі ту справу, почався в його нутрі рух, що мав на меті перевірку дотеперішніх засад американської зовнішньої політики та накреслення для неї нових напрямних. Той рух, як і личить демократичному суспільству, вилився спершу у вільну дискусію. В тій дискусії беруть участь не тільки журналісти, політики і публіцисти, але

ввесь загал громадянства. До найвищої напруги дійшла вона в часі передвиборчої кампанії. Кінцевим вислідом тієї дискусії має бути зясування основ нової зовнішньої політики ЗДА. Помалу з загальної дискусії зарисовуються її зasadничі контури. Вона не має ще устійненої термінології. Одні раді б її назвати динамічною, інші визвольною, але всі погоджуються вже з тим, що суттєвим її моментом має бути переварення ініціативи та дух наступу, а остаточною ціллю знищення московсько-большевицької загрози вільному світові.

Складлось так, що практичного застосування тієї політики сподіваються від переможної в останніх виборах республіканської партії і її адміністрації. Діячі тієї партії брали найбільш живу участь у згаданій дискусії і тепер будуть мати змогу здійснити на практиці власні постулати.

Одним з найбільш інтересних причинків в тій правді великий дискусії треба уважати книжку сенатора Тефта. Уважаємо за доцільне познайомити читачів „Вісника“ з його провідними думками, так з уваги на їх глибокий зміст і важливість, як також тому, що Тефт має великий вплив на практичну політику, в якій він керується тими ж засадами, що їх виклав у своїй книжці. За часів Рузельто-Труманівської ери Тефт був відомий як найбільш принциповий опонент їхньої політики, головно на пункти злагоди та уступок Советам. Опозицію супроти тієї політики він провадив не тільки на форумі Сенату, але дуже часто звертався просто до публичної опінії.

Тефт твердить, що фальшивий здогад, нібито разом з большевиками буде можна будувати мирний і свободний світ має свою глибоку причину в кризі американської політики й провідництва взагалі. В основі тієї кризи лежить дезорієнтація в найбільш засадничих справах, що відноситься до самих цілей і завдань політики, та затрата здатності передбачування у проводі. Тому він уважає за вказане подати своє розуміння завдань політики, як захисту свободи на-

роду ЗДА. Щойно на другому місці ставить збереження миру. Загроза для свободи може вийти або ззовні, або знутра. Вся політична мудрість зводиться в сучасному до того, щоб передбачити так одну як і другу загрозу і протидіяти їм пляновою, зосередженою та здесидованою акцією.

Тефт вбачає одиноку загрозу ззовні зі сторони Советської Росії. Він докладно аналізує промахи американської політики, які зумовили повстання та зріст тієї загрози і то в розмірах далеко більших ніж загроза зі сторони гітлерівської Німеччини. Можна сказати, що його аргументація в великій мірі нагадує аргументацію та підхід української журналістики. Отже, твердить Тефт, адміністрація Рузвелта в найбільшій мірі не передбачувала можливостей та тенденцій на повоєнний час, вона хотіла тільки виграти війну. Постулює безумовної капітуляції спричинив безумовний спротив Німців, розброяв опозицію до Гітлера, продовжив війну і створив пустку в Німеччині, на виповнення якої найбільше шанс має Росія. Нерозумний страх перед сепаратним миром з Німеччиною та запрошення Росії до війни з Японією, в той час, коли війна по суті вже була виграна, все те непомірно збільшило сили і престіж советської Росії. Всі ті речі разом з пресумцією повоєнної співпраці зумовили політику „епізменту“, яка крім різниць зумовлених іншими умовинами, має багато моментів спільніх з американськими ідеалами — така була пануюча катастрофальна теза і Тефт висловлює своє здивування, як можна було в неї вірити, коли факти свідчать, що комунізм це повна протилежність і заперечення демократії.

Тефт докладно наводить всі помилки, які зробив уряд ЗДА в Європі й Азії, які надто добре відомі особливо українцям, щоб їх повторяти. Основне питання, яке нас цікавить: як думає Тефт зустрінути тепер і на майбутнє загрозу зі сторони Москви? Його генеральну зasadу можна сформулювати так: **Готовитися до війни, але її не провокувати.** Зокрема не вільно здатися на самоплив, не вільно очікувати випадків і щойно тоді шукати спосіб, як на них реагувати, але треба опрацювати далекосяглу і суцільну стратегію. Та стратегічна концепція повинна обнімати цілий світ та всі евентуальності передбачувати наперед і здійснювати силами та ресурсами усього вільного світу. В той спосіб

повинно здійснитися провідництво ЗДА, що мусить дати в першу чергу моральний і політичний провід. Нарис такого всеобіймаючого, глобального пляну дає Тефт на сторінках своєї книжки. Коли підходить до нього з точки погляду його geopolітичного застосування, то можна його поділити на три частини: перша: заходи, які мають своє значіння всюди у світі, друга: заходи окремо для Європи і третя: заходи для Азії.

Щоб гідно стрінути загрозу большевизму в цілому світі, на думку Тефта, треба:

1. Створити могутні американські збройні сили.

2. Здійснити економічну допомогу тим країнам, де така допомога є конечна, щоб уможливити антикомуністичним урядам ведення політики протиставлення агресії із-зовні або узброєним комуністичним силам внутрі.

3. Реалізувати програму військової допомоги країнам, де така допомога дуже потрібна, як чинник скріплення антикомуністичних урядів у їх спротиві проти агресії із-зовні або узброєних комуністичних сил унутрі.

4. Рішучо остерегти СССР і його сателітів, що узброєна агресія поза визначені граници або супроти означених держав буде визнана ЗДА за причину війни.

5. Продовжувати акцію висилки американських військ до країн загрожених атакою Росії, або її сателітів (Європейська Армія), або де агресія вже мала місце (Корея).

6. Повести ідеологічну війну проти комунізму за здобуття людських умів.

7. Організувати й підсилювати інфільтрацію країн поза західною занавісою силами ворогами до комуністичного режиму.

Тефт свідомий того, що властиво вже демократичний уряд започаткував здійснювання деяких точок його програми, але здійснюючи їх він створив загрозу для свободи американського народу знутра. Щоб зрозуміти про що йде тут Тефтові, найкраще зачитувати його власні слова. Він пише: „Правдою є, що жадна нація не може бути постійно приготована до розгорнення війни на повну скалю в кожний момент, і рівночасно сподіватися, що зуміє вдергати інші цілі, в яких нарід заінтересований і для яких створено державу“. І далі: „Найперше це вимагає повного зренчення свободи і передання центральній владі сили контролі над

житям громадян та її дій аж до найменших подробиць". Дальше Тефт вяснює, що на час війни нарід хвилево зрікається тих свобод, але в часі беззреченцевого воєнного поготівля можна довести до їх повного знищення. Знову ж у економічній ділянці те поготівля веде за собою обниження життєвого стандарту та інфляцію.

Який же вихід пропонує Тефт? Він категорично твердить, що видатки федерального уряду в часі постійної загрози не сміють переступати означених границь, які він усталює на 75 більонів і друге, точка ваги в узброєнні Америки повинна бути покладена на летунство. Однак можлива оборона Америки, це її перевага в повітря. Так, як колись Англія на сторожі рівноваги сил держала свою фльоту, так тепер Америка, для тієї самої цілі повинна поставити свою повітряну потугу. Така постановка дає змогу Америці віддергати навіть довший час постійної загрози не наражуючись заразом на економічне заломання, перейняти ініціативу у веденні психологічної війни, а у випадку повної війни з ССРС, віддергати першу атаку ворожих сил, та поступенно переходити — вже шляхом повної мобілізації усіх сил і ресурсів — до офензивної акції аж до повного знищення ворога.

Така мала б бути загальна постановка. Однак Европа і Азія з уваги на їх змінені умовини вимагають ще окремих заходів, кожна для себе. Тефт підходить до Європи не як до єдності, але навпаки, як до дуже складного феномену. Кожний з його складових елементів вимагає окремого трактування. До справ Італії, Франції, Німеччини треба підходити з окремою міркою. Основне: Європейські держави мусять самі працювати над розвязкою своїх власних проблем, мусять у кожному відношенні стояти на власних ногах. Допомога Америки? Очевидно! Але тільки часова і доповняюча та здорована економічно. Крім того допомога повинна бути обмежена до країн дійсно загрожених комуністичною агресією і мусить бути вжита для піднесення оборонного потенціялу загрожених держав, а з другої сторони не сміє підривати програми до зброєння самої Америки, не говорячи вже про порушення її економічної рівноваги.

Атлантичський Пакт звязує Америку з долею 11 держав пакту. Америка мусить нести конвенції своєї участі в 2 світовій війні і вицофатися з Європи не сміє, але пакт був помилкою.

Замість пакту, що веде до перегонів у зброєнні, а ті, в свою чергу, до війни, треба було дати СРСР острогу, що переступлення оборонного поясу означає війну. Але сталося. Тепер Америці не залишається нічого іншого, тільки додержати прийняті зобовязання. Однак творення великої інтернаціональної армії в Європі з американськими контингентами включно, вказує на те, що Пентагон думає розігравати майбутню війну з ССРС на континенті. Це є найважчий і найдорожчий під сучасну пору спосіб ведення війни з Росією, про що свідчить досвід Наполеона і Гітлера. Це ставить вимоги до Америки виконати більше ніж вона є в силі зробити, а це знову було причиною упадку багатьох держав.

Так само й Корея вимагає окремого трактування, бо там вже йде війна. Давні помилки уряду ЗДА були запрошенням до інвазії і створили таку ситуацію, яку по традиції любить використовувати і від 200 років використовує Москва (фактично багато більше — Р. Б.). Її гасло: вдаряти по слабих місцях. Таким слабим місцем уважала Корею і тому вдарила, хоча й посередньо через свого сателіта. В Америці працювали над тим, щоб і Формозу зробити таким слабим місцем, але це загальмував ген. Мек Артур. Принцип воювання в Кореї в рамках ОН в зasadі правильний, але небезпека лежить в структурі ОН (вето!) Уряд не послухав порад ген. Мек Артура, щоб вжити рішучих заходів для успішного закінчення війни і тому там наступив безнадійний імпас. Пропозиції Ачісона в справі замирення з січня 1951 р. це типовий приклад політики еліменту (йшлося тут про можливість визнання червоного Китаю, незainteresованість Формозою, Р. Б.). Краще взагалі усунутися з Кореї ніж приймати такі умовини. На щастя самі червоні китайці відкинули пропозиції Ачісона. Тепер американці не сміють уступити з Кореї. Не можна все давати Європі, а уступати в Азії. Принципи політики повинні бути одні, так в Європі, як і в Азії. Здердання комунізму в Азії неможливе без попертя Чіанг Кай-Шека.

Відносно багато місця присвячує автор проблемі боротьби проти комуністичної ідеології у світі. Небезпека комунізму — на його думку — криється у місійному запалі його визнавців та в методах пропаганди й інфільтрації. Протиставити тому можна тільки позитивну кампа-

нію за свободу. Свобода в широкому розумінні завжди сильніше полонила людський ум ніж ідеї комунізму і матеріалізму. Свобода розвивати ідеї була завжди основою поступу ЗДА, це ключ прогресу і щастя для всіх народів у світі. Комунізм і соціалізм це антитези свободи.

Треба однаке самим вірити у свободу і вести акцію в таких напрямках:

1. Організувати і посилювати пропагандивну акцію у світових маштабах (преса, радіо і ін.). Пропаганда мусить бути достосована до ментальностей і умовин окремих народів. Треба відділити її від Департаменту Стейту і передати в руки окремої агенції. Люди, які нею кермуювали б не повинні вязатись нічим і мусять вірити в справу для якої працюють.

2. Застосовувати російську методу інфільтрації. Це може бути небезпечне підприємство, але здібний і відважний провідник може багато зробити, щоб зайняти Советів у себе дома. Обговорюючи методу советської інфільтрації Тефт каже: „Ми могли б робити те саме, головно в сателітських державах поза залишою занавісою. Є багато вигнанців з тих країн, які радо пішли б туди. У багатьох країнах вже існує активне підпілля, що постійно веде пропаганду проти советського панування“.

3. Поширити і творити сили в приязних і нейтральних країнах, що вірять в свободу і готові боротися проти комунізму. Особливу увагу слід звернути на Японію, Китай та Індікитай. Також треба боронити свободу колоніальних народів.

4. Докорінно вичистити з урядових становищ усіх заражених комуністичною ідеологією та їхніх симпатиків. До решти викрити таємні шляхи советської пропаганди та їх елімінувати.

Такі в основному провідні думки книжки Тефта. Якже ж їх оцінювати з українського становища, конкретніше з погляду української визвольної політики? Найперше, щоб уникнути зайнших непорозумінь та безпідставних претенсій, треба здати собі справу з того, що думки американського націоналіста, який усі справи оцінює з точки погляду добра американського народу, яке він вбачає в його свободі. Це, очевидно, не перешкаджає йому ставити широку концепцію, так сказати б, універсального порядку. Це виникає з того, що Америка, як провідна світова потуга, має свої інтереси в цілому світі, а з дру-

гої сторони сила Москви полягає в організуванні співзвучних собі сил в світовому маштабі і кожна протиакція мусить бути поставлена на подібному поземі. Якщо Америка хоче вийти переможною із змагу, який іде у світовому маштабі мусить світ вести, організувати, отже дати йому якусь свою концепцію. Та концепція мусить бути подумана так,, як це колись сформулювали Німці: (потім однак її подопали) жити і дати іншим жити. І власне в тому, що Тефт не обмежується виключно до американських справ лежить сила його націоналізму. Націоналістичний момент полягає в тому,, що та концепція на дальшу мету має служити все таки його народові. Світ — помимо узгляднення усіх відмінностей різних народів — повинен іти американським шляхом. Американські збройні сили можуть бути вжиті виключно для відвернення загрози свободі Америки ззовні. Це зрештою загально панівні засади у сучасному світі. З того приводу не можна мати до Тефта жадних претенсій, що він хотів би використати визвольні рухи поневолених Москвою народів для ослаблення Москви, без конкретного визвольного шляху. Це вже справа тих рухів не дати використатися так, як це не відповідає їхнім цілям.

Зрозуміла також його вимога, щоб Західна Європа, яка в першу чергу наражена на нищівний удар московсько-большевицьких орд, виявили максімум зусиль для власної оборони. За це останнє пришито Тефтові марку ізоляціоніста чи неоізоляціоніста. Ізоляціонізм у давному розумінні тепер не є до подумання. І Тефт усіми силами борониться проти того закиду. Він каже: „Мені задається, що наша боротьба проти комунізму є фактично світовою боротьбою і її треба вести у всесвітній ширині“. Здається, що по такому ствердженні не має місця на ізоляцію. Зрештою Тефт заперечує будьто би Америка вела колинебудь політику ізоляціоніза від решти світу. Традиційний шлях американської політики, це не шлях ізоляціонізму, але задержання вільної руки, що уможливлювало її уникання диспут і сварок з другими державами і тим самим вдердання власної свободи безвійни.

Мені здається, що одверта і чесна поставка Тефта повинна бути нам більше симпатична, ніж гіпокризія Рузвелта, що з одної сторони проголосував Атлантичську карту і 4 свободи, а з другої, в той сам час, вже їх зраджував че-

рез аліанс з найбільшим тираном всесвітньої історії, Сталіном. Просте визнання Тефта, що Америка не може зачинати війну для звільнення інших народів мусимо прийняти без особливого огірчення. Так думають усі американці і зрештою усі інші народи світу. Відносно того не має жадних ілюзій і український революційно-визвольний рух, якого представники постійно підкреслюють свою орієнтацію на власні сили народу. Але власне така постава не виключає можливості співпраці і допомоги, коли прийде зrozуміння спільніх інтересів. (На наш погляд, така збіжність інтересів між українським визвольним рухом і Америкою вже існує, не має ще тільки зрозуміння того факту через цілий ряд причин.) Передумовою того зрозуміння є утвердження погляду про конечність, згайдно неминучість збройної розправи Америки з Москвою. А сам факт, що той інтерес, а не якісь ідеальні мотиви є причиною такої чи іншої дії Америки не повинен в нас збуджувати якогось ресантименту.

Важливе те, що в Тефта не завважуємо якісь окремих симпатій для Росії, як такої. Він бачить загрозу комунізму, але також загрозу зі сторони Росії. Він, мін іншим, одверто признає, що не орієнтується докладно в національних проблемах Східної Європи і тому не може накреслити лінії поступування супроти тих теренів. Але він інтуїтивно на добрій дорозі, коли каже: „Десь в нашему уряді повинна бути установа повністю обізнана з характером і тотовжністю всіх тих сил і людей, які ведуть боротьбу за волю в комуністичному світі. Така установа повинна бути здатна організувати ті сили,, щоб вони могли відограти суттєву роль у війні і мирі, в остаточному розвалі комуністичного заговору“. (Отже Тефтові йде про ті сили, які вже боряться з комунізмом, а не лише говорять про боротьбу, витягаючи руки по... доляри, як це роблять російські, шовіністичні, білі емігранти — Р. Б.).

Нам здається, що „ігнорант“ Тефт є близчий

правди, — яка в нашему розумінні, міститься в тому, щоб союзників Америки щукати серед поневолених Москвою народів і то не виключно серед сателітів, але в першу чергу внутрі ССР, ніж „спец“ від східних справ Кеннан, який тих народів і їх безприкладної боротьби взагалі не добачає.

І хоч програма Тефта, так, як він її накреслив, навіть зреалізована в цілій своїй ширині не дає сама собою задовільної розвязки проблеми московсько-большевицького імперіалізму, то все-таки вона має наявні плюси, які містяться в її оффензивному дусі і правильному відчутті значення психологічних і політичних моментів у боротьбі з большевизмом. Коли якась акція зачнеться, то вона ніколи не може здергатись на обмежених цілях. Динаміка подій сама підказує дальшу програму. Важне зачати. Хто сказав А мусить сказати і Б. Тому ми уважаємо, що правильна настанова на акцію це важніше ніж далекодуча програма.

Звичайно, програма Тефта ніколи не може бути повністю реалізована вже хоч би з тих оглядів, що він програв свій змаг за вирішний пост у державі — президенту. Особливо ті місця, які противляться задумам Айзенгавера, мало мають шанс бути зреалізованими. Все таки вплив Тефта навіть на Айзенгавера дуже значний. Недавно ми чули про те, що Айзенгавер творить нове тіло, яке має зосереджувати в своїх руках справу всієї заграницької допомоги. Це саме й є старий постулат Тефта. Крім того свої окремі пляни мають і інші визначні політики республиканської партії, в тому і секретар стану Джан Фостер Доллес. Наскільки його пляни покриваються з плянами Тефта це вже інша проблема. Можна тут тільки додати, що програма Доллеса більш радикальна і вона разом з одобренім Айзенгавером і вже реалізованим пляном організації Європейської Армії, про яку з нехіттю згадує Тефт, може стати легко чинником, що приспішить розвязку у формі збройного зудару.

Старе в нових шатах

(З ПРЕСИ Й ЖУРНАЛІВ)

В останньому часі висунулися на перше місце в українському житті дві події: а) намагання делегації УКК активізувати українську проблему на зовні, б) акція в обороні України в звязку з листом Св. Отця „до народів Росії“. Обі події зачіпають старе в історії України, якому компетентними й некомпетентними чинниками придаються нові шати.

І так „Нью Йорк Таймс“, неділя 21. грудня 1952, в статті „Ексілс Юнайт“ вважає великим успіхом те, що „в Мюнхені відбувається конференція українських організацій на вигнанні, що має розглянути рекомендації Українського Конгресового Комітету, щоб українські емігранти співпрацювали з Кординаційним Центром Антибільшевицької Боротьби... Історія українських підозр, що рекомендації за єдністю виходять від прихильників »єдиної, неділімої« Росії та від противників незалежності України є довгая і навіть виявилося, що вони »запродали« справу проросіянам“. І пише далі Таймс: „Таке обвинувачення несправедливе. Професор Добрянський і його товариши — і УКК, який вони репрезентують — попросту зрозуміли, що єдність акції між антисовєтськими емігрантами є конечна, як вони мають мати якунебудь надію на закінчення сталінської неволі. Велика сила енергії, зужитої на взаємне поборювання, в анти-сталінському таборі тільки допомагала Кремлеві. Цілий вільний світ, включаючи прихильників вільної України, тільки скористає на тому, коли конференція в Мюнхені (Німеччина) прийме пропозиції делегації д-ра Добрянського. Тільки Сталін скористає, якщо б пропозиції відкинуто“. Американська інтерпретація роботи делегації УККА крізь окуляри Керенського з відомим застереженням: „як не підете з нами, то Сталін скористає“. Ми скажемо: напевно Сталін скористає, якщо українці й інші поневолені росіянами народи ввійдуть до КЦАБ без попереднього загарантування їхньої повної незалежності, бо призначена на ліквідацію Сталінова імперія збережеться у формі вже демократичного обєднання „народів Росії“ під керуванням якогось Керенського, чи його наслідника.

*

А загалом ця згадка дуже хитро зредагована

так, наче б вийнята зі статті І. Кедрина, що в „Свободі“ від 24. 10. 1952 п. н. „Надто поважна справа для демагогії“ критикує становище Ст. Бандери і мов когут на тину переспівує охриплим голосом стару пісню: з панами треба говорити, а домагатись самостійності України — це демагогія. В Польщі він бувало гукає, що революційна боротьба українського народу за повну незалежність — то виправи з мотикою на сонце. Тут він „прогресував“ і називає це демагогією. Ліберал! В нічому він не консеквенний, як тільки власне в зажерливому опльованні самостійницьких елементів. Тому, що він вже такий, ми й не спинялися б на писанні того „чоловіка-гуми“, якщо б його слова в „Свободі“, до речі слова, що викривлюють одностайну поставу всеї еміграції — якщо вони не послужили аргументом для противної сторони, тобто прорусских великоімперських грачів.

*

І даремне буде редактор „Української Думки“ з Лондону, ч. 47 кликати до такого журналіста: „Треба мати хребет“, словами: „а кандидати на американських горожан мають знайти в собі стільки хребта, щоб бути не тільки »ес-менами«, але, щоб мали відвагу сказати »ні« там, де йде про принципи“.

*

І ще даремне буде паризьке „Українське Слово“, ч. 576, яке ніколи не було прихильне Ст. Бандері, але обурюється на слизнякувату статтю І. Кедрина — вtokмачувати: „Коли ми стоймо за самостійність Української Держави в її етнографічних межах, то це не є ніякий максималізм, а справжній український мінімалізм. Натомість всякого роду концепції федерацій, це є московський максималізм, без огляду на те, чи цю концепцію заступають москалі чи американці“. А даремна це праця переконувати І. Кедрина-Рудницького просто тому, що а) він з породи тих, про яких Св. Письмо каже, що мають вуха та не слухають (бо не хотять); що б) йому треба було обґрунтувати велику охоту кругів Нац. Ради, що її аматорським адвокатом він зробився — договорюватися з росіянами за всяку ціну. До речі „розмови ведуться“! Хто скільки „по-

лучить" — може й не скоро стане відомим. За те наперед відомо, що від таких „розмов" тільки потерпить українська справа.

*

Не пишемо цих рядків, щоб докучити І. Кедринові-Рудницькому, який так „дерзав" цілий свій вік, що найліпше було б для нього самого і для справи, щоб замовк і не компромітувався. Підкresлюємо, що не йде про Кедрина, який цілком можливо після ідеологічної підготовки п. Шлемкевичом на тему: „Загублена людина", піде слідом за Косачем. Адже ж їхня подібність і в тому, що цей останній дістав ідеологічне розгрішення від маєстра Шереха, що проповідував „кризу людини визвольного руху". Хто його зна: ану ж, „загублена людина" зробить „кризу" й віднайде себе „духово й ідейно" аж в оточенні білих... чи взагалі росіян. Не йде ж про одиниці та ще про такі, що моляться до „малої" людини! Йде однаке про гідну, саме державницьку, саме політичну, а не маклерську, чи сервлістичну („рад стараться") поставу більшості української еміграції там, де зачіпається принцип державної незалежності українського народу в межах української суверенної Держави. А тому глибоко актуальні для нас всіх принципіяльні ствердження „Українського Самостійника", цілком на часі пересторога „Гомону України" п. н. „Тімео Danaos et dona ferenates" (Боюся Даниців, навіть коли вони несуть дари).

Українським серцем чистим й українським розумом політичним крізь призму згаданих політичних стверджень (сюди вчислюю і статтю „Українського Слова") маємо розцінювати теж працю мюнхенської конференції і діяльність представників УКК.

*

Від себе зазначу, що не передбачую довгого віку для КЦАБ. Якщо вибухне війна, то такий Координаційний Центр Антибольшевицької Боротьби не матиме більшого значення від колишньої УНРР-и (та й то туди братимуть здебільшого, що вже раз в ній були), а якщо ще скоро війна не вибухне, то десь по півтора році існування американці, що є добрі бухгалтери, обчислють, що той „шов" коштує їм забагато і йому (КЦАБ) доведеться самоліквідуватись, бо він перестане бути інтересним і самим членам і головно „приватним спонзорам", які те, що треба було знати відповідним чинникам вже

знатимуть, а визвольну, чи пак активну зовнішню політику монтуватимуть з тими, хто матиме до диспозиції сотні й дивізії, хоча б це був фашист Франко, чи націонал-комуніст Тіто чи націоналіст Чіянг Кай-Шек.

*

Сліди такої тенденції находимо між іншим в „Лук“, груд. 2. 52 в статті Джорджа Геллупа (відомого директора широко-зnanого Інституту Дослідження Публічної Опінії) п. н. „Ди Бетл ві ар лусін". В точці 4. він пише: „Мій четвертий підставовий факт це те, що існують певні цілі, до яких стремлять населення всіх націй (держав). Важне, щоб ми повязалися з цими цілями та із зусиллями їх досягти. Одна така мета, що промовляє глобально це прагнення миру. Друга така мета, це націоналізм, право жити у власній країні без вмішування з боку інших націй".

Сліди такого нового розуміння зовнішньої політики ЗДА видно в промовах Доллеса, нового міністра закордонних справ. І тому також український націоналістичний рух, незалежно від такої „дипломатії", як, напр., розмови українців з КЦАБ-ом не перестане скупчувати свою увагу на творенні, втримуванні й скріплюванні факторів сили.

*

Коли ми вже при українському націоналізмі, то доводиться покищо в двох місцях справити тези „Пресової Служби ОДВУ" від листопада 1952 р. А саме: „З того теж погляду ОДВУ виступає проти звукування поняття українського націоналізму певними групами (головно „бандерівцями"), як і рівнож противниками націоналізму до його підпільної дії". Це перше місце вимагає спростування. Всім, за винятком хіба автора з Центральної Управи ОДВУ — відомо досконало на підставі практики й на підставі матеріалів, що українські націоналісти, звані „бандерівцями" (автором з Прес. Сл. ОДВУ) ніколи не збралися звукувати поняття українського націоналізму до його підпільної дії, але ж розуміли з другої сторони, що хто говорить про революцію, той не може обмежитись до писань по закутках Праги, Парижу чи Нью Йорку, але мусить додуматися й до підпільної дії рядом з іншими діями руху. Та тому, що підпільна дія вимагає від тих, хто любить назвати революціонером досить трудних діл і жертв, як ось вже історична боротьба ген. Чупринки — то вони й підімають шум проти, мовляв, звуку-

вання руху до немилої їм, бо небезпечнішої підпільної дії. Звідки думка про звужування руху?

В тій самій статейці тої назагал вбогої Пресової Служби, що видана хіба в похвалу одностайно (одно і те саме) доповідаючому інж. Бойдуникові ще є широке, як український степ речення: „Носієм українського націоналізму є широкі лави і прошари цілого українського народу, всі ті, що в ім'я збереження української нації зазнали переслідування воргами України, всі ті міліонні жертви, що своїми трупами засіяли Сибір, Соловки, азійські каторги, підвали ЧК, ГПУ, НКВД, МГД“. Якщо прийняти, що носій, це той, що носить поміж других, в даному разі, ідею й науку українського націоналізму, то це значить, він мусить ними належно оволодіти, отже це буде організатор українського націоналістичного руху, а для того він мусить бути членом організації. Чи всі міліонові жертви терору НКВД могли чи мали нагоду стати організованими націоналістами, щоб стати носіями? Напевно ні. Чим вони напевно були, то це тільки потенціяльними націоналістами, тобто чимало з них могли, якщо б були жили і якщо б сконтактувались, стати дійсно націоналістами, якщо бажали б; бо деякі може, напр., захотіли б бути, напр., урдепістами чи чимсь подібним.

Добре було б тут таки вже трошки звузити такий „оceanічний“ засяг носіїв націоналізму, бо така „oceanічна“ ширина (де носієм вважається сливе ввесь народ) не закріє браків змісту, віри і, головне, дій націоналістів з Пресової Служби ОДВУ“.

*

Та не тільки такі ось видумки, як вгорі, ширило ОДВУ проти „бандерівців“. Воно, згл. їхній європейський відповідник просто попробували вивживати твориво Національної Ради, як таран, або обєднання проти саме „бандерівців“. Це деякий час вдавалося, доки старі грачі (Барани та Феденки) не зачали „затроювати життя“ ОУН-Мельника.

І так „Українське Слово“ ч. 574 містить „Інтерпеляцію“ (дивне, як то революціонери покохали собі формалістичні бездушні звороти, що не відповідають місцю, в якому їх вжито), „Як представник фракції ОУН в Президії УНРади складаю на цьому форумі протест проти змісту публичних виступів Голови В. О. УНРади д-ра Ст. Барана, які сталися під час його останніх по-

дорожей у Франції й Англії. П. д-р Ст. Баран своїми виступами, як голова В. О. УНРади наніс велику морально-політичну шкоду ОУН“.

*

Які висновки пороблять мельниківці і як довго їх робитимуть — ще не знаємо. Нам ясно, що справжня консолідація може бути для дій на базі визвольної боротьби в Україні. Але що ж, люди з УНРади є проти тої боротьби. Консолідаційна шумка не може нас, як і всіх людей доброї волі відтягати від підготовки до важких грядучих подій. Хай собі шумлять і консоліduються, як хотять, а нам працювати й готовуватись треба, бо ніхто за нас цього не зробить.

*

Тимчасом немаловажним є побіч підготовки до майбутнього державного будівництва стати на захист української справи всюди там, де діється кривда українській справі. Навіть як би вона виходила звідтам, звідки ми найменше її сподівалися б. Така кривда сталася українця від листа, званого Карта Апостоліка, виданого Св. Отцем в Римі, в якому Папа звертається до „народів Росії“, вчисляючи туди й українців. Головна Управа ООЧСУ висловила свій глибокий жаль з приводу кривди, яка сталася українському народові та вислава відповідно зредагованого листа до Св. Отця. Одночасно українські громади в Бельгії, Великій Британії і Німеччині вислали ряд листів до Риму. Майже вся українська преса відгукнулася на цього листа. Тільки деякі католицькі органи пробували пояснювати різними штучно підшуканими аргументами включно до того, що винен перекладач і т. д. — зміст й форму листа, як цілком некривдячі українців.

І так у числі 431 „Америки“ в статті п. н. „За розважність у нашій поведінці“ читаємо: „В світлі промови Св. Отця з 14. листопада та Пастирського Листа нашого Владики з наступного дня можна бачити ясно, наскільки хибними, а то й злобними були припущення, що український народ може зазнати несправедливості від Апостольської Столиці. Вага й значення обох звернень до українського народу вистарчує цілком, щоб направити все те, що було сказано й зроблено хибно протягом місяців, які минули по оголошенні Апостольського Листа „До народів Росії“.

Зупинімся над цими двома реченнями ко-

ротко. Вже наголовок не вдоволяє. Якщо автор статті уважно читав українські листи до Папи, то в них кожне слово відважене й розважене. Якщо ж найшов десь таку нерозважність чи навіть аж злобу, то повинен би подати в кого саме і в котрому місці, а не кидати загальну фразу до всіх, хто реагував. Обстоюємо право кожного народу реагувати на його кривди. Чому б то не мав того права український народ? З другого речення виходить, що слова Св. Отця з листа пада „вистарчають, і то „цілком, „щоб naprawити“. Поперше, це не вірно. Подруге, це неясно. А не вірно й неправдиво, бо ніколи сказані слова (і то не виключене, що в якійсь мірі підо впливом власне реакції українців) не рівнова-

жать написаного документу. А неясно тому, бо з другої частини того речення виходить, що йде про направу „всього того, що було сказано й зроблено в місяцях після появі листа Папи“. Що і хто має направляти? Якщо українці, то це є їй те, чого навіть Папа чи пак Його найближче оточення зовсім від українців не вимагають. Український народ якраз дуже віддано, по синівськи ставиться до Папи та на кожному кроці виявляє свою вдячність Апостольській Столиці за багатство різних ласк. І між іншим тому дуже боляче відчув ту кривду, якої ніколи звідти не очікував. Зрештою не будуть шанувати того другі, хто сам себе не шанує. Це правило важне для всіх українських часописів.

Г. С.

Відкритий лист

до Голови Тимчасового Комітету Організації Українських Федералістів Д-ра Ф. Богатирчука.

Від редакції: Цього „відкритого листа“ ми публікуємо зовсім не з огляду на особу сумної слави „богатирчука“, але виключно з огляду на проблеми, порушенні в листі. Бо подібну дискусію з конкретною особою вважаємо доцільною лише тоді, коли б та особа ізза своєї несвідомості зійшла на манівці, але в суті залишилась ще чесною й побачивши показаний їй правильний шлях та ясну мету і, в протилежність до цього, те моральне провалля, до якого вона несвідомо йшла, — вона завертає з бездріжжя. І зовсім безцільною вважаємо дискусію з особою, яка свідомо на розі вулиці жде на покупця, щоб продати себе кожному, хто платить. Адже ж, це зовсім не припадок, що на службу за доляри до біломосковських імперіалістів, які якоюсь звіринною ненавистю (як це видно з їхніх „писань“) дишуть до всього, що українське, пішло тих кількох „малоросів“, які ще так недавно вислуговувались за марки гітлерівським „пропагандаамтам“ та своїм прізвищем прикрашували гестапівські протиукраїнські відозви так, як сьогодні прикрашують некультурні протиукраїнські рептильки „пропагандаамту“ біломосковських „іберменшів“.

Пане Докторе!

Час від часу перечитую Вашого „Східняка“. В одній із Ваших статей у ньому я вичитав Ваше нарікання на українську пресу, що вона не містить на своїх шпальтах Ваших дописів. Спочатку це й мене обурювало, і я написав навіть дуже гострого листа до одного з головних редакторів українського щаденника, закидаючи йому „нетолеранцю“, диктаторство й прочий фашизм“, а понадто дошкалив йому Шевченковим віршем, присвяченим одній „кумасі“, що ото до сивого волосся „ціломудріє хранила, бо страх боялася гріха прелюбодійного!..“ І що б Ви думали? Замість зігнорувати ту мою напасть, пан редактор у дуже скорому часі відписав мені таке: „Ви, шановний Пане, читаючи „Східняка“, проворонили найголовніше в ньому: „принцип“ його („Східняка“) голови п. Дикого. А принцип той звучить так: „Сабака лает, а ветер носіт!...“ Ми абстрагуємо від плягіяту, чи просто злодійства п. Дикого з української поговірки „собака бреше, а вітер несе“, але від самого „принципу“ не знаходимо потреби „абстрагувати“... Ну, і т. д., і т. п.

І я признав пану редакторові повну рацію. І якщо він не надрукує й цього моого листа до Вас, то й тоді я не буду гніватись на його „принцип“, а листа свого тоді перешлю Вам безпосередньо.

редньо. А переслати мушу! А чому мушу, зараз скажу. Ото ж у часах наших Визвольних Змагань 1917-1920 рр. був у мене вірний товариш-побратим з Вашим прізвищем!... Мав він у своїй істоті дві прекрасні прикмети: „чисто по-прадідівськи стинати голови ворогам“ своєю запорізькою шаблюкою та співати старовинних пісень. Репертуар тих пісень був дуже великий, але я хочу поділитися з Вами лише деякими з них, — „сuto історичними та аж надто народніми“, — як називав їх мій побратим з Вашим прізвищем.

В першій пісні говорилося про те, „як виряжала сина мати на бій з москалями“ (певно за часів гетьманів Сагайдачного, Дорошенка чи Виговського), як „напутствуvala“ його „не вірити лукавому, не жалувати й зложити буйну головоньку за Рідну Землю, Рідний Край“.

До кожних двох віршованих рядків тієї пісні був такий рефрен: „Ой, сину, сину, бери й ніж: де побачиш москалика — там і ріж!“

Співав мій побратим і **ті народні пісні**, де оповідалось, як то 1775 року „вийшов указ від сукициариці з Петербургу-города, щоб Січ зруйнувати, все пограбувати й козацтво вільне в неволю забрати... Як допались чорні круки „заснасу“ шукати, а **московська вся старшина церкву грабувати!** Взяли золото, взяли й срібло, і **воскові свічі;** та й зостався пан Кошовий сиротою в Січі!“

Закінчувалась ця пісня так: „Катерино, сучачошко, що ж ти наробыла? Край веселий, степ широкий та й занапастила!“

Подібних **народніх** пісень я чув від нього сотні! Їх стиль, їх дух, характер змальованого побуту нашого народу, без найменшого сумніву показував, що вони створені не поетами, не письменниками й не політиками, а самим народом на протязі довгих віків перебування його в тюрмі народів! Бо ж і Ви не заперечите, що пісня: „А вже літ зо двісті, як козак в неволі, понад Дніпром ходить викликає Долю: гей, вийди, Доле, із води, визволь мене, серденько із біди. Гей, у неволі, у ярмі, під московським караулом у тюрмі“, — **пісня історична й народня!** Микола Гоголь, у своїй характеристиці українських народних пісень, сказав таке: „Пісня для українців — усе: історія і батьківська могила! Памятник із красномовним рельєфом — нішо, в порівнянні з українською народною піснею!“

Зустрівшись із Вашим прізвищем у „Східняку“, я, як то кажуть по асоціації, нагадав собі,

і моого побратима, і його пісні, і наші визвольні змагання минулих літ, а все разом приневолило мене взятися до написання цього листа.

Дивним мені видається Ваше прізвище поруч з прізвищем пана Дикого, Яценка та інших „лонутчиків генерал-Гулаєвського толка¹ та ще й на „передових позиціях“! Що приневолило Вас поєднатися з панами Дикими, з якими не хоче поєднатися навіть жадна „група чи групіровка московського толка“?! Що приневолило Вас підписуватись, — чи точніше — санкціонувати всі ті нісенітниці, пашквілі та провокації на український народ, на його визвольні змагання, які виникають на шпальтах тієї, аж надто брукової рептильки, з неменш бруковою назвою „Східняка“?! Хто і **шо** приневолило Вас стати на чолі отієї „чоти крилатих“ профанів в українській історії, в історії визвольних змагань нашого народу, що мов ті картярі в „Піковій Дамі“ Пушкіна, „от іечево делать — випісивають і распісивають... мелом“ про „високу політику“?! Якою „легкою“ рукою підписуєте Ви профанацію імені Шевченка, винесену Вашими писарчуками на сторінках Вашого „Східняка“, що пошиваються в коментатори творів нашого Генія?! Де Ви, разом з тими писарчуками, вичитали в Його творах про якусь „Східняцьку“ федерацію з москалем?! Адже для воїстину українського патріота, коли ним є навіть дядько Данило, Петро чи Василь, ясне, мов день Божий: — „В своїй хаті своя правда, і сила, і воля!“ Де ж тут федерація? Або, де федерація в Його Заповіті: „Як понесе з України у синє море кров ворожу, оттоді я, і лани, і гори — все покину і полину до самого Бога молитися... А до того, я не знаю Бога!“ Це ж Заповіт для всього великого українського народу! Де ж тут федерація?! Може Ваші писарі вичитали її (федерацію) з параграфів інструкції для комсомолу чи ще якогось там „краткаво курса ВКПб“? — „Теплий кожух, тільки шкода — не на мене шитий!“ — повторяє за Шевченком увесь український народ, і не за горами вже той час, коли цей „кожух“ народ розпоре, розірве й викине на смітник „майстра від того кожуха“! Вертуючись до Шевченка, на мою думку Ва-

¹ Якщо напове А. Дикий та Г. Яценко не мають своїх дійниць, то знаю їх уже 9 літ. З українством вони, разом з „генералом“ Гулем, мають стільки ж спільног, скільки має Ф. Керенський, чи взагалі всякий Ванюша Тульської губернії!

шим обов'язком є порадити писарчукам-„коментаторам“ доповнити свої знання про Його не з зогидженого північним дикунством „Кобзаря“, а з того **правдивого**, що виходить і виходить у вільному світі, — поза межами того дикунства! „Сон“, „Гайдамаки“, „Катерина“, „Кавказ“, а понадто „Великий льох“... Які ж страшні вони для всякої „кольору“ федераціста!.. Там є і про Варшавське сміття, про грязь **Москви**; про рабів з кокардою на лобі; про сміття з **московського помела**, і про те, як „Запорожжя і село (читай усі села!), монастир святий, скарбниці пішло **Московщині** на грище! Як „москалі все спалили і Дніпро спустили в синє море! („Боже миць, — зжалася Боже миць,“ — кричить поет!!) Як „розкопали високі могили — нашу славу; як „не сотні, а міліони москаль згинув² во время оне Полян, Дулебів та Деревлян та продавав профосам пянним наших чепурних Киянок!..“ А в цілому „Кобзарі“: Без москаля і без ляха, без холопа і без пана — сама со бі у жупані! I нарешті — „А в степах України, дай же Боже миць, блисне булава“!

Де ж тут федерація?!

I все те, ввесь український народ перелив з молоком своєї матері у свою істоту; за все це припіс незчисленні жертви; переніс безмежне горе; пролив сліз „огненнє море“!.. I мені здається, що перед лицем того всього Великого, навіть мое писання до Вас є профанацією! Але буду сподіватися, що за мою тридцятипятилітню боротьбу з москалями за волю моого народу, буде даровано мені це „прегрішеніє мое“.

Хотів би я ще повідомувати з Вашого „Східника“ найміцніші пашквілі та провокації на моїх побратимів („супер-націоналістів“ по Вашому), що борються тих же 35 літ проти всякої чужинецької „господарки“ в нашій хаті. Але „шкода і олова тупити“! Зате не можу промовчати про „Зарубежну“ пресу Вашого „старшого брата“. Перечитую і я її; перечитую від „возглаявлю новим величеством“ почавши та на „найдемократичнішій“ скінчивши. I що ж у ній вичитуємо, а через це й бачимо „нутро“ того „брата“. Для повної ілюстрації того нечистого нутра потрібно великого майстра слова, а ще більше чорнила й паперу. Але бодай дещо зілюструємо. В тому ж таки РНСлові, до якого причелений і Ваш „Східник“, ми вичитуємо таке на означення нутра „старшого брата“: — „Одін

народ, а все в разброд. Одна голова хороша, а дві — разскол. Каждий ведьмот, но никто за ним не ідьот³. Каждий емігрант сам себе вождь“. (НРС, Аргус, підкреслення мої. — П. Т.).

Може Ви скажете, що це лише сатира? А хіба „Ревізор“ Гоголя, з усіми Чічікавими, Хлестаковими, Ноздрьовими й Собакевічами не сатира? I коли москалі почали сміятися з тієї „сатири“, то Гоголь спітав: „Над ким ви смієтесь? Над собою смієтесь!“ I „Горе от ума“, і „Герой нашего времін“, і „Запіскі сумашедшево“ — все це теж „сатира“? I коли Ви поглянете „душею“ на всю „культуру літератури“ „старшого брата“, то вам покажеться: і „Яма“ Купріна, і „На дні“ Горького, і Достоєвського „Бесі“, „Браття Карамазови“, „Преступленіє і наказаніє“ і „беспадобний“ московський „мат“⁴ в усе святе на світі, до Бога включно, і „традиційне снохачество“, — все видається „сатирою“! Страшна вона, але яке ж яскраве віддзеркалення „нутра старшого брата“!.. A втім передамо йому самому голос, аби не обвинувачували нас „в пристрасті“.

В числі 144, 680 НРСлові, в статті Єк. Кускової, Ви можете вичитати таке: „Асвабажденію нашіх съол і деревень, снесенію аград конлагейрій буде сапутствовать веікая революція сердец... Наша задача памочь ім вернуться в асвабождьонний русский дом. Это задача глубокой моральной сущности, как и барыба против большевизма является моральной неабхадімостью, нравственным требование, пріказом сердца. Каково же моральное састаніе россійской еміграції в єйо барбе против зла?“ „...морально-палітіческая нечистоплотность і непарядачность в рядах тех, кто считает себя прізванным способствовать свержению строя, созданного на отсутствії нравственных начал... Політическое шуллерство віртуозное інтриганство, грубая разнузданность і отсутствіе всякой моральной ответственности — въсю это ми, к сожалению, встречаем в наших арганізаціях, на сабраніях і проста на улічном перекрьосте прі встрече „люді ат палітікі“. (Підкреслення Є. Кускової).

Чи ж не моторошно Вам від отого „політіческаво шуллерства“ та „морально-політіческої нечистоплотності“? I чи Ви не перебираєте на

² Від — нагнути, зігнути.

³ Okрім хіба „Східника“!

⁴ Материнщина.

себе бодай половину тих прикметників, федеруючися з тими „гаспадами“?!

А тепер послухаємо про політику „ізвестної подлостю прославлених атцов“ (М. Ю. Лермонтов). Недавно попався мені „під руку“ VIII. том творів М. Є. Салтикова „Днівник провінціяла“. І ось, що вичитав я там на ст. 374 про ту ж саму політику: „...нікто нє спасобен с такім упорством оставаться на ісключительно-палітіческой почве деятельности; как мы. Панятіе, со-пряжъное с словом »делать«, как би не существовало для нас; мы знаем только одно слово: распаряжаться. »Распаряжаться«, то есть сме-шать, увальнять, замещать, пависшать, падні-жать⁵ і ті д. А етато іменна і есть „палітика“ в том смысле, как мы ейо панімаєм. Єслі же „па-літика“ ускользаєт ат нашіх рук, то чем ми можем заменіть ейо, кроме слонянія із адново-угла в другой? Какіе надежди могутъ нас ажів-лять, кроме надежди на виїгриш двухсот ти-сяч?“ (Підкresлення мої, П. Л.).

З того часу, як написані ці рядки, минуло майже сто літ (1872) і як бачимо „нутро“ московських політиків, чи точніше „людей ат палітікі“, ще гірше зіпсувлось! І на цьому гнилому „фоні“ політики наших сусідів, **само слово „федерація“** звучить як маячиння важко недужого...

А втім, хіба ж ми не „федерувалися“?! Пере-читайте „Відродження нації“ прем'єра міністрів України 1917—1919 років. В. Винниченка і там Ви навчитеся „федеруватися“. Ось послухайте „гласу“ того федераліста: „Ми так іциро, так безоглядно були закохані в свободолюбність російської демократії, що навіть запропоновану одною частиною товаришів федерацію внесли в програму“.

Що ж на це сказали нашим федералістам оті „влюблені“ Винниченком московські демократи? А ось що: „Лаяли кожний по-своєму: чорносотенство лаяло мазепинцями, сепаратистами, німецькими запроданцями; кадети називали вузькими шовіністами, тупими(!) націоналістами; демократи, особливо соціялісти: буржуазними націоналістами, контр-революціонерами та реакціонерами“. „Я мав честь бути, — пише наш федераліст — учасником усіх делега-

⁵ „Паніжать!..“ Цей „спеціал“ москалі найбільше „при-способлюють“ та практикують до українців і на українцях, не перебираючи, ані часом, ані місцем, ані оточенням чи обставинами! Навіть слова „націоналіст“ і „самостійник“ вимовляється з понижуючим людину сарказмом!

цій до Петрограду (розуміється, в справі федерації!) і можу сказати, що коли відродження нації повинно будуватися, крім усяких інших способів, і пониженням та соромом, то українська демократія цим разом щедро заплатила, як усій російській нації, так і її найпоступовішій демократії!“ (Підкр. мої. П. Л.).

І тепер, по 35-ти роках того пониження й сорому, **нічого іншого** не можна відчути, окрім до болю пекучого сорому „за діла“ тих федералістів! „Це розпушка моя, невтишна тоска... Й від сорому заснути я не можу“, — сказав би цей раз великий Франко! А Шевченко!? Ось він виступає із своїм страшним сарказмом... — „Аж потіють та товпляться, щоб то близче стати коло самих...“... Може вдарятъ, або дулю благоволять дати; хоч маленьку, хоч півдулі, аби тільки під під саму піку! І всі у ряд поставали, ніби безязикі: ані телень!“ („Сон“).

І ще й тепер кожна свідома чести й пуття українська одиниця, „від сорому заснути не може!“ — усвідомляючи собі, що так канючила тодішня українська „еліта“, „вибрані Сини Великого Народу“ тієї „півдулі“, якої **ніхто з того народу** не тільки не просив, але й бридився її брудом!...

Але, підемо дальше.

Складвши звіт (із свого канючення) у Києві перед Всеукраїнським Селянським Зіздом, Винниченко одержав десятки тисяч „дуль“ уже від своїх земляків за ту його поїздку до Петрограду та за понижування перед москалями. Але Винниченко був „чесний з собою“... Використовуючи своє високе становище, він зігнорував не тільки Всеукраїнський Селянський Зізд, його волю, але й усі Військові Зізди, вибраних волею понад міліонової української армії представників, та не допустив до її сформування⁶. І, взагалі, дивна та „чесність“ федераліста Винниченка! (Зрештою, як кожна „чесність“ усіх федералістів!). Зліпленому з усяких сексуальних нечистот у „чесність з собою“ типові, Винниченко, як автор, з легким серцем приказує брати „за горло“ свою любку й цілувати себе на свіжому трупі її батька!... „Цілуй! На трупах цілуй!“ —

⁶ Царів чи теперішніх панів!

⁷ А в той час потрібно було болай четверту частину тієї великої сили, аби не тільки вигнати з України весь чужий, розбійницький мотлох та міцно обсадити свої кордони, але й допомогти тим-же москалам навести порядок на їх території!

кричить пісамовито „герой“ сексуальної розпусти Винниченка. І тут для Винниченка є „чесність“; а „поцілувати“ розбійника-хама кулею, коли він палить і грабує ваш дім, насилює вашу жінку й доню, а потім розстрілює усіх разом, — по теорії „федералізму“ Винниченка — не чесно!

Але, це лише „на маргінесі“ федералізму...

На мою думку ми зробили б велику кривду ще одним, зовсім „своеобразним федерацістам“ тих же „проклятих років“, коли б не згадали їх тут бодай побіжно. До цих „своеобразних федераціїв“ належали, так звані тоді „боротьбисти“: Скрипник, Шумський, Хвильовий, Коцюбинський і т. д. Багато лиха накоїли вони українському народові в час його визвольних змагань! То ж вони створили Таращанську дивізію! То ж вони спрофанували ім'я славного Полковника І. Богуна, назвавши сформований з мотлоху полк, його іменем! То ж вони допомогли „старшому братові“ доконати Українську Народну Республіку та девести край, „где все абільєм дишет“, до людоїдства! То вони причинилися, бодай у силу своєї спроможності, до того, що „маємо“ тепер!... А де вони?! „Ат ізабілія масковскіх щей“ у них попсувалися шлунки... Треба було їдкої „медицини“, страшної Правди, щоб „вилікуватись“, або „десертною кулею в рот“ або підставивши свою „повинницю“ під наган Хама!

Ото ж бачили ми з Вами, Пане Д-ре, дві, чи точніше два „роди“ федерації. Цікаво, якого роду буде Ваша федерація? Іменно, якого роду, бо наслідки її будуть ті ж самі, що були і з першої і з другої! Бо москаль, чи він білий, чи він чорний, чи червоний, чи „ніякий“ — „по щучому велінню“ інакшим не буде! Буде таким, яким він сам себе схарактеризував в цьому листі: „нічево не делать, шельмовать, распаряжаться, пависшать і паніжати!“

А може Ви покладаєте надії на „бивших падсаветських вождії“? (бо до цього часу була мова лише про „стару гвардію“), то послухайте ще їхню, про себе ж самих характеристику:

— „Нам, бившім падсаветським людям, — пише один із журналістів „НРСлова“ — вирощім і вспітанним в саветському зверінці, приходиться на пряжьонна і долга работати над собою, щоби пабароть в себе, витравіть із себе все качества нам своїстvenні: самоувіренностъ, заносчівостъ, пристрастностъ, нетерпімостъ, узость і ненасицілінівностъ мишленія, собственную

безпрінціпность і неуваженіе к інакомислящим... Адной із атвратітельних асобенностей... била і астанеться манера... ашельмаватъ аппанента, вивалять ево в грязі, унічтожіть до неузнаваємості“... (Підкреслення мої. — П. Л.).

Ото ж: Яка різниця між старою й новою еміграціями? Як бачите — **ніякої!!**

Але, дозвольте мені ще раз порушити правопорядок у писанні листа та ще раз „вийти на маргінес“ його.

Якщо Ви потрудитеся подивитися добре на всі статті Вашого „Східняка“, то побачите різке відзеркалення „фізіономії“ з вищеведеною „фото-апарата“!... Невеличка, і навіть нечесна з собою „кумпанія“ політичних профанів, пустослових демагогів із „квартету недолежаних курчат“, які не всімі навіть написаного листа розшолопати, і листа з таким простим, з таким ясним змістом! Мова тут про листа бл. п. проф. Д. І. Дорошенка до політичного російського діяча Мельгунова, вміщеного Вами в числі 17-ім „Східняка“, як передрук із „Вожражденія“. — „Я не уявляю собі майбутнього двох великих слов'янських народів інакше, як у вигляді тісного політичного, військового, економічного й культурного союзу двох держав — Росії й України. Але саме двох зовсім самостійних і рівноправних держав, а не гегемонії Великоросії над Україною, з московськими воєводами в Києві, бо полюбовно зійтись та зговоритися можуть лише рівноправні сторони“.

Дальше проф. Дорошенко пише, як Гетьманська Держава (Гетьмана Павла) в 1918-ім році „дала притулок у себе десяткам і сотням тисяч російської інтелігенції, що втекли від большевицького терору, організувавши в себе (в Українській Державі) спеціальну великоросійську армію („Корпус асбого назначення“) для допомоги протибольшевицькій Росії... I тепер ми мислим собі Україну, як самостійну й незалежну Державу“. (Підкр. мої. — П. Л.).

Який же коментар до цього листа дає один із Ваших писарчуків в Вашому „Східняку“ ч. 17?

„Д. І. Дорошенко був партійцем-монархістом, — пише цей „коментатор“, — але він був глибоко культурною людиною і тому він висловив такі думки, сповнені здорового українського патріотизму та національної гідності. Як вище це (треба читати: як же вище це... П. Л.) некультурного, безгрунтовного (треба читати: безгрунтовного! П. Л.), ганебного шовінізму тепе-

рішніх українських вождів, засліплених жадобою влади. Як соромлять вони українство тепер перед культурним світом своїми безпідставними претензіями, вимогами, настановами та гаслами“. (Підкresлення мої. П. Л.).

Невже ж Ви, пане Д-ре, не догляділи безмежної глупоти „мишленія“ й безграмотності писанини цього Вашого писарчука від політики, — прости Господи?! І чи не нагадує Вам писанина „коментатора“ листа професора, вибачайте, „запісок сумасшедшево Апухтіна“? Бо ж ми всі, почавши від монархіста, через „голови“ шовіністів, націоналістів і „фашистів“ (за термінологією „Східняка“), до найдемократичніших демократів, ось уже 35 літ боремось тільки за зміст того листа, невіджалованої памяті Професора! Тільки за той зміст!! Соборна й ні від кого незалежна Українська Держава, і кінець усім нашим суперечкам з усіми сусідами!

Підпишись під тим листом усі московські шовіністи, націоналісти, фашисти та імперіялісти, і ми будемо найкращими сусідами, з найкращими інтенціями співжиття. Ба! Коли ж ми, протягом тих же 35-ти літ тільки й бачимо: „Палітіческе шуллерство, віртуозне інтрігантство, грубу разнузданность, непарядочность, моральную нечистоплотность“ та кривавий ланцюг непогамованого імперіялізму!... Такими ж „марципанами“ відплатили москалі за дружню гостину й допомогу та врятоване життя в 1918-му році бл. п. Гетьману Павлу. Бо ж у тім самім листі до п. Мільгуноva проф. Дорошенко пише: „І в цю Українську Державу прийняв (Гетьман) до себе на службу, як міністрів, дипломатів, військовиків і т. д. росіян, нарівні з українцями!“ Чим же й як відплатили оті дезертири із свого краю гостинному Гетьманові? Ото ж, сформувавши на українських землях (у хаті господаря!) свої „атряди“, вони не післали їх проти большевиків визволяти свою „хату“, а розпоршили їх майже по всій Україні й карали наш народ за його хліб-сіль, за врятоване їхнє нікчемне життя, канчуками, кулями й гранатами!.. А потім? Потім усе це впало на голову гостинного Гетьмана, як його злочин!... Це не „міф“ українського „сепаратіста“! Бо все це пройшло на моїх очах не в одному повіті, і пройшло „под вадительством“ не одного, знаного мені по імені й прізвищу, москаля-команданта! А вже кульминацією тієї московської „подяки“ було замордування москалем Власовом рідного дядька

(стрия) Покійного Професора — Василя Яковлевича Дорошенка, в його рідному Глухові!⁸

(Га!... Від тієї „подяки“ здрігалась певно і Нечиста Сила, тільки не нащадки Раскольнікова!)

Але в тому листі проф. Дорошенка до п. Мельгунова є ще одно з найцікавіших питань нашої доби, ніде до цього часу не порушено й не розвязане. Сотні тисяч російської інтелігенції втекли від большевицького терору під захист Української Держави! Утекла із своєї столиці, із своїх міст і сіл. Чому той, — прости Господи — „старший брат“ тікав сам від себе, тікав із своєї „хати“ й шукав порятунку на Україні? Тікав, бо там уже був хаос, розбій і морди! Хто ж чинив той розбій та морди? Може Фіни, Поляки, Українці, чи взагалі всі разом „народи Росії“? Таке припущення рівнялося б такому безглаздю, як, наприклад, твердження, що „клич — граб награбленное“ виплюнув не Ленін, а Винниченко чи Пілсудський! А втім, знову дамо слово самим москалям: В тому ж самому НРСлові ч. 14,801, ми можемо вчитати таке: „В Актябрі 1917 года русский народ на государственном экзамене правился; актябрьский переворот ево рукавадітельям удался только патому, что агромная масса...ничего не делала, никуда не хатила, ждала і даждалась ЧК, ГПУ, НКВД, МВД, концентрационных лагерей, сталінської духовной і фізіческой каторги“. (Підкresлення мої. П. Л.). Але під тим „руським народом“ не можна ж розуміти ввесь „руській народ“, що нічого не робив, бо хтось скопив „віхотъ“ з огню, ножа і крові — „грабъ награбленное“?! Хтось поніс його „по неаб ятной родине“, перекинувши потім і на всі терени „народоф Россії“! Не сам же палій — Ленін, (хоч би і з десятком інших „вождій“ того часу, як Бухарін, Риков і т. д.) літав „на ковре-самолітє“ по необмежених просторах та різав, палив і грабував „награбленное“! Отож, все те чинив таки русский народ, і лише сотні тисяч інтелігенції, (на сто міліонів того ж народу!) десятки тисяч „народу“ та тисячі „вождів“ „правились на экзамене“ й були вигнані поза межі „своєї родини“, як непотрібний хлам, як „недо-

⁸ В тому ж самому Глухові, в ніч з 31-го грудня 1917 на 1-ше січня 1918 року, прибувши „атряд із Москви“ на чолі з якимось Петровом, Власовом та матросом Ілліанком, вчинив першу різню на Україні. Вимордована була майже вся провідна інтелігенція, до соціалістів „всякого толку“ включно. Про цю різню була загадка наочного свідка в одному з чисел „Літопису Червоної Калини“ у Львові.

росль до вадітельства! **Оточ, тікав! Куди? На Україну! Чому на Україну? Та тому, що на Україні в той час був порядок, була „пореволюційна відбудова“ зруйнованої тим же москалем у минулих віках „Своєї Хати“, в якій можна було сховатися іншим „вождям“, сховатися від свого народу! Це питання для нас дуже великої важливості! І не тому ѹ не для того, щоб докучити „старшому брату“, судити його „по ділам його“, а для того, щоб відгородити себе, — наш народ від участі в тих „ділах“, від того, уже майже всесвітнього злочину! Бо твердити, кричати на ціле „Зарубежье“ про нашу участь (рівну!) у тому розбої, що його бачить уже цілий світ, на підставі тільки участі в УСР Громик та Корнійчука, це те саме, що назвати вищезгаданих московських утікачів на Україну в 1918 році цілим (усім!) російським народом! „В роду не без Ірода“ — каже українська приповідка, але це не значить, що один Ірод, з прізвищем на „ко“ рівняється 45-ти міліонам народу! — „Брехнею світ перейдеш, але назад не вернешся“ — каже наша друга поговірка.**

Цю істину вже давно усвідомили собі, иенависні москалям та федералістам, українські борці „за свою омріяну Державу“, а з ними ѹ весь український народ. „Розкриває свої очі на цю істину і цілий християнський світ, і не за горами вже той час, коли ѹ ціла Америка прорече за прикладом кардинала Спеллмана непофальшоване імя Злочинця!“⁹ І не ми судитимемо його. Є грізніший суддя від нас: суддя Народ, — мученик вязниць, колхозів, каналів, шахт, Колими, Соловок і всієї „Сібірі нейсходімой!“ І судитиме не в новозбудованому „Нюрнбергу“, а на могилах: Винниці, Крут, Базару та міліонів безмогильних могил замучених голодом мучеників!.. А може... Може той суд відбудеться по пророцтву Шевченка: „...а люди уловлять і судить не будуть: В кайдани туго закують, в село на грище приведуть, розпнуту, розірвутъ, рознесуть, і кровю вашою, собаки, собак напоять!“ Але, — „на все Господня воля!“

Хочу ще розповісти Вам, пане Докторе, про „заплату“ українському народові за гостину, паном генералом Деніком. Отож осінню 1919 року, відтягнувши на себе найбільші сили більшевиків, Армія Української Народної Республіки дала змогу тому „гаспадіну“ підійти лівим

берегом Дніпра із своєю „Белою Армією“ під сам Київ, який перед тим зайняла вже українська Армія з Правобережжя.. Використавши захисту українського Верховного Командування „не вступати в бої з Денікінцями“ (в надії на „федерацію“ проти більшевицьких дій), той самий „гаспадін“ Денікін, певно тим же корпусом „особого назначення“, що був сформований під гостинним крилом Гетьмана, — з тим самим „політическим шуллерством, інтріганством, моральної нечістялотностю“, а понадто — військовою безчесністю, напав несподівано на українські частини та обеззброїв їх.. І це був початок і нашого і його кінця військових змагань, а тим самим і початок „строїтельства“ більшевицького розбою! На мою думку про суть цього „палітіческаво шуллерства“ треба доказувати лише політичному болванові! Бо ця „суть“, що почалась валуйським „не било, нет і не буде“, — гнилими болотами московської політики проходить і по нинішній день; і проходить через усі „Зарубежні группи, групировки, партії та організації“!

„Ні шагу назад“, — кричить один із „вождів Зарубежья“ „В свайом баєвом арсенале сепаратісти могуть іметь какіє угодна запаси: шантажа, угроз, вакліцательних знакоф, взвізгіваний і междометій.. Но, ні шагу назад!“ (Дм. К. Галкін, НРС. ч. 14,785. — Підкреслення мое. — П. Л.).

А ось голос другого „вождя-політика“:

„В самом деле, разве не безумие для людей, дабивающихся независимой Украины, только и делать, что выискывать место, как бы пабальней лягнуть русский народ..“

Що ж міститься в цьому „лягнуть“ (вдарити, „потягнути буком“)? Та, бачите, „два патентовані українські сепаратістоф“ (др Р. Смаль-Стоцький та д-р Л. Добрянський) відважились („пасмелі“) без дозволу „старшого брата“ інформувати американських конгресменів про визвольні змагання українського народу. Це називається „на русском языке“ — „лягнуть“!..

Але слухаймо далі: „Всьо ета, нада думать, счітається сепаратістами сваєй пабедой. Но что другое, как не крававий пажар может палучиться в результате такіх пабед?.. Пусть пагібнет весь мір, но да здраствуєт Україна!“ (Б. Двінов. НРС. ч. 14,802. Підкр. мое. — П. Л.).

Ба! І що ж можна сказати на це „бесовське умозаключеніє“?! Тут навіть геній Шевченка не

⁹ „Народ-убійник“.

міг би придумати нічого іншого, як повторити ним сказане понад сотню літ тому:

„Морока з ними, щоб ви знали!
Мов дурень ходиш коло них,
Не знаєш на яку й ступити ...
Так що ж мені тепер робити
З тими поганцями?!”

(„Царі“ Т. Шевченко)

Але у Шевченка це тільки „вступ“ до дії. Він знову напевно, „як тих птах скубуть і патрошать“! Він брав тих птах за святопомазану чуприну та й показував „вельможну громаду, і спереду, і ззаду незрячим людям!“ Показував, щоб люди знали, „що то за мати таких накліщила щенят аж надто на лихо лихих!“ А показавши, написав нам Заповіт!.. Тепер уже нам не треба показувати „скверноносну громаду“, бо крім наших спостережень, вона сама себе показує без стиду й сорому!

„Ні шагу назад“, — чуєте ви „взвізгівання і междометія“ одного з надто на лихо лихого „отприска!“

„...крававий пожар!.. пагібнет весь мір“! (коли буде Україна самостійна), — репетує другий нашадок „лихої матері“...

І чи не дивно Вам, пане Докторе, чути цю історію **лише щодо України?** Адже Польща також слов'янська, і також колись була „Привислянським Краєм“ з „каральом польським в Москві“, або в „Петраграде“! А Литва, Латвія, Естонія, Фінляндія?! Але про них ані звуку! Чому? Бо, бачите, Україна — це

„Край где всю абильем дишет!
Где рекі льются чіще срібра!
Где ветерок степной слегка кавиль калишет;
В вішньових рощах тонут хутора!“

А в садах дерева гнуться до долу, бо „на ніх вісіт плод тяжолий!“ А в неділю, „увенчанніє цветамі, ідуть казачкі пъостримі толпамі“!

Нехай не все те тепер є: вирубані вишневі „році“ й сади, стоптана „грязним сапагом“ того ж москаля тирса („ковиль“); обідрані казачки не тільки з цвіточних вінків, але й з одежі, але ж чернозему не зіли, залізної руди та вугілля не викопали, всіх підземних багатств не дослідили й **синього моря** до Атлантику не „спустили“!

Ось чому — „ні шагу назад!“ Ось чому історичний крик про крівавий пожар, про „погибелю цілого світу“! І цю істину розуміє вже

кожна українська дитина, що перейшла дві-три підготовчі групи в школі, тільки Ваші федерації ніяк цього не второпають!

На цьому я повинен і скінчити свого листа до Вас, коли б не отої „терцет“ Ваших федерацій з москалями про їхню культуру, літературу і „прочіє всесмірнє (сік!) дастіження“. Ми поминемо культуру взагалі, бо це зовсім окрема тема і ширша навіть від теперішніх московських кордонів! А ось про культуру літератури згадати варто, бодай „мимоходом“, бодай загальніково, як загальніково „терцетують“, і самі москалі, і самі федерації. Словом, коротко: „Ми васпітани на русской культуре, ейо високай і прекрасной літературе“, і т. п. Так же коротко хочу і я згадати про неї. Але буду говорити не від себе (бо то говорив би „націоналіст“, „шовініст“ і „прочій самостойнік“), а від тих, яким більше залежало на „висоті“ дотичного предмету, ніж залежить мені.

Недавно довелося мені бути в товаристві високоосвічених людей імігрантів, бувших колись „народами Россії“: литовців, поляків, білорусів і т. д. З різних злободенних обговорюваних тем, перейшли й на „культуру російської літератури“. І ось цікавий голос однієї пані литовки, що у свій час „акончіла інститут благородних девіц в Москві“. — „Кажете, культура літератури, — почала вона (звичайно, по-русски!) до одного »оппонента«. Так!.. Тільки я розумію її трошки інакше, ніж розумієте Ви. Я означаю її так: **голос хороший, але культури — жадної!** (по московськи: »голос хороший, но культуры — никакой!«). Що я розумію під голосом? По-перше, у віршованих творах — неперевершена »чеканка стіха«, музика звуків і т. д., і т. п., але ані единого типа, який би поривав вас за собою, як поривають нас типи Європи в тих же віршованих творах. Отже: голос добрий, але культури? По-друге, у творах, безперечно великих майстрів слова в так званій прозі, майстрів стилю, художників »образів« і типів, **трудно дошукатися героїчних герой**, що поривають вас »до бою за краще майбутнє« **того народу**, для якого вони написані! Чацкій Грібоєдова репетує подати йому карету, щоб »іскать по світу« такого »тіхаво прістаніща, где аскарбльонному чувству найдьотса углак!« А в Россію »он больше не єздок!« Рудін Тургенєва, що »пагіб на барріках тургенєвського надхнення, по свідоцтву М. Є. Салтикова, »на второй день гулял по уліце!«

М. Ю. Лермонтова »герой нашево времені«, це, вибачайте, »Хлестакоф па женскім делам«, або ще краще — склєєний з усех мерзот »русскало савръмъонаво общества« тип, якого потрібне »напічкатъ« (напхати — П. Л.) »єдкім лекарствамі, горькім істінами«, щоб, по його видужанні, можно було дивитися без відрази! Але це лише »цвіточки«, з яких виростають перед нами такі ягідки, як »Беси«, Раскольнікови, Карамазови, Чічікови, Хлестякови, Наздрьови, Сабакевічі і т. д., і т. п. Ну, а ці вже, »совокупно!«, породили росіянам Ільїча (Леніна — П. Л.), різних попів Гапонів, Распутіних, у безмежних розуміннях цього чорного прізвища, і взагалі »породили« нам все те, що пекельною примарою стоїть тепер перед зором душ наших! Ось на цьому всьому я й осмілилась побудувати своє означення: Голос хороший, але культури — жадної!“

Дальше вона говорила про „зовсім не благородний інститут“, який випускав не господинь, не підготованих жінок до материнства, не суспільних діячок для свого народу, а покалічених романтикою та уроєнням „благородством бедних авечек“, що принесли до хати своїх батьків ту саму темноту, з якою вийшли,, та „дригання“ (реверанс) ногами „где і перед кем ето положено!“ Говорила вона ще дуже багато „про культуру“ бруду, від голови благородних почавши й на хребтах (за коміром) селян скінчивши. Слухаючи ту паню, я думав: „Певно добре московщина в тямку тобі вілась!“ І що ж, потакувати цьому твердженню, чи заперечувати йому? Пощо?! Нехай потакують, чи заперечують ті, кому це не подобається та хто плаває в тому „гнилому болоті“, — як називав усе те Шелер-Міхайлов в одному із своїх творів. А втім, ми ще раз дамо слово тому ж М. Є. Салтикову (Н. Щедріну), який, один із не багатьох любив сказати правду.

„...В літературе давольна ходка (рухливо — П. Л.) пропагандировалось, що **Рассії** предстаіт взвестіть міру наявое слово. Мисль ета, сама па себе пахвальная, не імела успеха, благодаря тому, што **никто** із правовестніков нового слова не дал себє труда абясніть хатя пріблізітельно, в чом састаіть **ево** садержаніе. Трубные звуки какіе-то, патом многоточіе, патом апять трубные звуки — разве это абясненіе? Взвестітелі »новаго слова« представлялісь мнє в роде чре-

вовещателей,¹⁰ каторие Урчаніе собственной утроби прінімают за праріцаніе Пітii. Чем то падазрітельним ат ніх атдавало: не то кудеснічеством, не то праспектусом о вновь ізобретъонной мазі для ращенія валос!. Взвестітелі бралі слішком високую ноту. Ані іскалі неізвестнаво »нового слова«¹¹ і, не абладая дастаточной ізобретательностью, чтобы видумать **ево**, ні дастаточним праворством, чтобы асуцтвіть »невідімих веций ablіченіе«, думалі заменіть ета трубнимі звукамі, многоточіямі і кріком!“

І що ж вийшло з того, заповідженого цілому світові (сік!) **нового слова?** Те саме, що й „препрославленого“ самими москалями „народа Богоносца! (І що за профанація Імені Божого??!) Живого, істинного Бога віддали „на суд“ ЧК, ГПУ та НКВД, а з **великого слова** вчинили „сквірное слово!“ Бо — „Нікто так не любіт пасквірнословіть, как рускій культурний чоловек. Западний чоловек решітельна не панімаєт етой патрѣбності, — пише дальше М. Салтиков. — Он (западнік) может сазнавать, что в **ево** атечество дела ідут неудовлетварітельно, но в тоже времѧ панімаєт, что ета неудовлетворительность устраняется не сквернословіем, а прямим вазраженіем, на каторое уполнамачевает **ево** закон. Ми, рускіе, нікакіх уполномочій не імеем, і патому заменяєт іх сквернословіем... Інагда такое слово в дагонку пустім, каторое целий ескадрон с ног сшибъют, і тут же сряду шуткі шутіть начінаем... і па часті сквернословія у рускаво человека сабеседніком может бить толька такой же рускій же чоловек!“ і т.д. і т.п.

Ви напевно скажете, що й серед українців знайдуться такі, що „зговоряться з москалем?

¹⁰ „Чревовещатель“ (старо-слов'янське слово) — людина, що „говорить“ шлунком. Поляки називають таких людей „бжухомувця“.

¹¹ Т. Шевченко, створивши те Велике Слово, у своїй неперевершенній скромності, зрікається свого творення в користь Найвищого Єства — Бога: — „Воскресну я, той Ган вам скаже, воскресну нині ради них — людей закоюаних моїх, і на сторожі коло них поставлю Слово!“

І коли це СЛОВО відносилось ніби до одного поневоленого українського народу, то у своєму „Кавказі“ Шевченко обіймає вже „всі язики“, бо каже: „Ми віруєм Твоїй (Боже! П. Л.) силі і СЛОВУ живому: встане Правда, встане воля і Тобі ОДНОМУ поклоняться ВСІ ЯЗИКИ во-віки і вікі!“ І для нас — українців поєднав Шевченко два великих „Слова“ в один символ нашого „Вірую“: Бог і Україна! (До речі, А. Пушкін не признавав такої скромності, бо: — „Я памятнік воздвіг себє нерукотворний, к нему не зараштють народна тропа!“).

Певно, що знайдуться! „В роду не без Ірода“¹² кажуть наші люди. Але ті „зговорщики“ напевно будуть федералістами! Бо чиста від того бруду душа українця, почувши отої „матер в отца і мать, в брата, в сестру, у віру в Бога і в самого Бога!“ скуюється як від сибірського морозу, як від ударів батогом Хама, як від ударів держаком нагана Раскольникова з НКВД!

М. Салтиков-Щедрін знов, і знає усіма силами свого розуму й душі, що „сквернословіє“ не жарт, що це лише складова частина того страшного цілого „сирого матеріялу“, з якого зліплени типи великих майстрів Гоголя й Достоєвського, з якого викопав „Яму“ Купрін і докопався до „Дна“ Горькій, не згадуючи вже про десятки інших майстрів від „культурної літератури“.

Та, нарешті, годі! Бо „і нема тому почину, і краю немає“, — казав Шевченко. Але ї закінчуючи цього свого листа, я зрікаюсь права захищувати його в користь ще одного, вже сучасного „протестанта“ проти того ж „сквернословія“, письменника Ф. Гладкова. В тому ж таки НРСлові Ви можете знайти його протест такого змісту:

„В нашем биту есть ющо заразительные пе-

режітки (сік! — П. Л.), каториє держатся упорно, как трудна ізлечімий парок. Хуліганство і азорство в разных відах васпрінімається падростками і малодьожью как выраженіє смелой независимості. К таким пережіткам, аскарбітельним для человека, уніжающім єво достоінство, я атошу сквернословіє і всякую парабінну, вашедшую в язик людей (в нутро, а не в язик! — П. Л.) как прісловіє і прібаутка. Ето блудословіє прідайот речі такіх людей асобий пакостний стиль, каторий битовал в кабаках і прітонах... Сквернословіє на уліце, на работе, дома — привичная музика!... Сквернослови бравіруют сваім свінством, не стесняясь акружующіх. Я мог бы прівесті много ілюстрацій із лічних наблюдений, как ізащряються люди в атборной, ругательной славестності на всяком місті і прі всяких абстяльствах, но просто пратівно вспомніть аб этом... аб еїх славесних плевках!... А ведь тут же стают пажілые люди, женщіни, діти. Но нікто не прізыває к парядку сквернословов!“ (Підкреслення мої. — П. Л.)

„Ну, а пасему, да здраствует федерація: палітіческаво шуллерства, ізтргантства, моральной нечистаплотності, грубой разнузданності і всякаво інова сквернословія!“. **Павло Лан.**

З організаційного життя ООЧСУ

З життя відділу ООЧСУ в Дітройті

Вже два роки існує при дітройтському відділі ООЧСУ чоловічий хор „Сурма“, який з малих початків виріс уже на поважну мистецьку одиницю. Хор налічує сьогодні 32 членів і стоїть під керівництвом молодого ще, але талановитого диригента Я. Филипова. Під теперішню почуру хор „Сурма“ 10 відділу ООЧСУ — це одиночний, попри капелю Бандуристів, постійний хор у Дітройті, який може гідно репрезентувати нашу хорову культуру.

Досі ми мали нагоду чути виконання дітройтського хору ООЧСУ „Сурма“ лише на ріжних імпрезах, на яких він виконував по дві-три пісні. З самостійним концертом виступив він 28.

грудня м. р. в сусідньому від Дітройту канадському місті Віндзор.

Програма концерту була дуже ріжноманітна і складена з великим мистецьким смаком. Шістьнадцять пісень, поділених на дві частини,творили заокруглену мистецьку цілість. Ми почули, що репертуар хору дуже широкий, бо від важливих хорових речей, як Людкевича „Косар“, Ворбкевича-Людкевича „Огні горять“, Леонтовича „Кант про Почаївську Божу Матір“, марш з опери „Фавст“ Гунода, Райзінгера „Олаф Трігвазон“, через стрілецькі й упівські пісні аж до народних ліричних і жартівливих пісень включно. А виконання? Відповімо kortко: добре й могло заспокоїти навіть фахового музичного критика, який об'єктивно візьме до уваги не довге

¹² Повторюю ще раз.

ще існування хору та умови його праці. Можна мати деякі застереження щодо інтерпретації по-одиноких пісень, та це вже питання музичної індивідуальності диригента, але саме виконання й при такій інтерпретації було бездоганне. Акомпаніював, як звичайно, знаменито проф. Б. Пюрко. Добре зробив би хор, як би скріпив

ще тенори, а диригент присвятив більше уваги на криття поодиноких голосів. Бажаємо хорові дельшого мистецького росту, а собі — частіше його чуті. Чи не взяв би хор до уваги влаштування концерту класичної української пісні, яка чим далі, тим більше забувається?

М. Подільський

ДІЯЛЬНІСТЬ 14. ВІДДІЛУ ООЧСУ В БАЛТИМОР-КУРТИС БЕЙ, МД.

З хвилиною, коли на терені міста Балтимору й околиці почали з'являтися новоприбулі з європейської скитальщини, знайшовся гурт активних людей, які відразу почали роздумувати й передискутувати, як в міру існуючих умовин повести на тутешньому терені працю організованим способом для несення моральної і матеріальної допомоги воюючій Україні. Цей гурт людей прийшов до переконання, що для здійснення задуманого найкраще підходить існуюча вже на американському терені ООЧСУ, яка поставила в основу свого статуту оборону цих 4-х свобод, що проголошені в Атлантическій Карті, а в програму своєї діяльності — працю в тому напрямі, щоб оці свободи були здійснені й у відношенні до України.

За почином ініціативної групи під проводом д-ра Ярослава Бернадина, відбулися Основуючі Загальні Збори дня 14. травня 1950 р. в церковній салі в Куртис Бей, на яких засновано відділ ООЧСУ в Балтимор-Куртис Бей. З огляду на те, що члени відділу є мешканцями міста Балтимору й Куртис Бей — рішено помістити в назві товариства назви обох місцевостей: Балтимор-Куртис Бей. Відділ одержав порядкове число 14.

Пройдений шлях від заснування та праця проведена Відділом доказали конечність існування ООЧСУ та закріпили повновартісні позиції серед тутешнього громадянства всупереч деяким скептичним голосам з-поміж нього. Найбільш переконливим аргументом сьогодні, це пророблена праця.

Відділ ООЧСУ постійно співпрацює з місцевим Відділом УККА, який обеднє й координує працю українських організацій та бере активну участь у всьому громадському житті.

Відділ старається зокрема постійно вести тісну співпрацю з місцевим осередком СУМА. Відділ є членом УККА і ЗУАДК.

До важніших моментів праці Відділу ООЧСУ слід зарахувати: святкування роковин 30. чер-

вня, ініціювання Жалібної Академії, присвячені сл. п. ген. Т. Чуприні (при співчасті всіх організацій), ініціювання Свята Крут. На особливу увагу заслуговують: участь у протибільшевицькій Маніфестації (на якій промовляли м. ін. майор міста Д'Алессандро та сенатор О' Коннор), та у парадах „Ай ем ен Амерікен Дей“. На одній з таких парад ООЧСУ та СУМА виступили як окремий зорганізований відділ з відповідними написами, які своїм змістом притягали увагу близько 200 тисячної американської публіки. Українська група творила чоло походу, а потім зайняла почесне місце біля трибуни, а наш великий напис „Юкрейн демендс итс фор фрідомс“ був домінуючим. Про те були згадки в місцевій американській пресі. Заходами ООЧСУ відбулися 3 доповіді для громадянства на теми, які заторкували найбільш актуальні питання сучасної української проблематики.

Щороку Відділ переводить Коляду на Вільний Фонд. Літом відбувся західом ООЧСУ, при допомозі СУМА, пікнік та прогулка до музеїв у Вашингтоні. Відділ ООЧСУ присвятів багато уваги на кольортаж видань Головної Управи ООЧСУ, перевів збірку на пресовий фонд „Вісника“, на інвалідів УПА та хворих, вдів і сиріт на скитальщині. Члени ООЧСУ брали участь в міжнародному фестивалі, під час якого було поширене летючки п. н. „Форгаттен Нейшен“ з інформаціями про Україну та вільне змагання.

В останньому слід згадати Академію присвячену 10. роковинам УПА, яка відбулася при значній допомозі місцевого осередку СУМА. Доповідь виголосив голова Головної Управи ООЧСУ п. Ігнат Білинський, засновуючи основно генезу повстання, політичні ідеї та пройдений шлях визвольної боротьби УПА. Члени СУМА з успіхом відиграли III, дію пісні „Чому шумлять дуби“ — Л. Полтави.

Західом ООЧСУ, при допомозі Культурно-

Освітної Референтури при УККА (проф. Михайлишина), зорганізовано короткий курс Українознавства, з якого користають також і громадяни не-члени ООЧСУ і СУМА.

З-поміж інших імпрез, в традицію увійшло

вже влаштовування Маланчиного Вечора. Помітне заінтересування серед громадянства ідеями та працею ООЧСУ та постійне збільшування членства є запорукою розросту та поширення праці нашої організації.

НОВИЙ ВІДДІЛ ООЧСУ В СИРАКЮЗАХ, Н. Й.

Організація Оборони Чотирьох Свобід України в цьому році поповнилася ще одним відділом ООЧСУ, а саме у Сиракюзах Н. Й. Повстання ООЧСУ в Сиракюзах є відрядне явище, бо протягом довшого часу цей терен мав до того деякі труднощі. Щойно в другій половині 1952 року повстав тут Ініціативний Комітет, який зрушив із місця справу організації та підготовив ґрунт для основних зборів.

30. листопада 1952 р. відбулися основні збори ООЧСУ, в яких взяло участь понад 60 членів і гостей.

Після відкриття зборів головою ініціативного комітету, п. Андрієм Динькою, приступлено до нарад.

До ділової президії зборів обрано на голову д-ра Михайла Логазу й члена п. Івана Василика. Секретарювали пані Ірина Рубич. Предсідник д-р Михайло Логаза відчитав порядок нарад та короткими словами привітав представника головної управи ООЧСУ д-ра Романа Борковського.

Доповідь д-ра Романа Борковського „Завдання ООЧСУ в Америці“ присутні вислухали з великою увагою. Доповідач визначив три завдан-

ня: робота на ідеологічно-організаційному відтинку, політично-пропагандивному та суспільно-громадському. Кожний із цих відтинків був докладно висвітлений. У практичній роботі ООЧСУ вони творять між собою нерозривну цілість, скеровану на допомогу Воюючій Україні, що бореться з московським окупантом. Після доповіді, на пропозицію комісії-матки в особах Т. Геців, І. Шушняк і А. Динька, обрано управу Відділу в такому складі: Микола Годжак — голова, Марія Логаза — містоголова, Володимира Шара — секретар, Микола Павлів — фін. секретар, Володимир Мельничук — касієр, Володимир Дмитришин — організаційний референт, Володимира Смік, Тадей Греців, Іван Василик — члени.

Головою контрольної комісії обрано д-ра М. Вроблівського.

На закінчення нововибраний голова п. Микола Годжак подякував зборам за вибір, заявляючи, що при співпраці членства з управою, Відділ ООЧСУ в Сиракюзах виконає всі завдання, які на нього накладає статут ООЧСУ.

Національним гімном збори закінчили свою працю.

В 10-ті РОКОВИНИ УПА

В неділю, дня 30. листопада 1952 р. у великий залі Українсько-Американського Клубу при вулиці Гадсон, 25-ий Відділ ООЧСУ в Рачестер при співчасті Українського Національного Хору та Осередку СУМА святкував 10-ті роковини УПА. Перед святом відправлено панахиди в укр.-греко-католицькій церкві та в обох православних церквах.

Свято започатковано вмілою рецитацією п. Ростислава Шутера, який у луні воєнних пожарів над Україною зобразив українця-воїна, що зродився на те, щоб боронити волі України.

Місцевий Український Національний Хор під диригентурою п. інж. Ярослава Матковського виконав по-мистецькі пісні: „Кривава луна“ І.

Топольницького, „Бабуся“ І. Павалячека та „Ні сліз, ні ридань“ З. Лиська. Гарно та з чуттям пройшли деклямації панни Оксани Чорненької: „Пісня про заграничний рейд Куріння Прута“ — М. Боєслава та деклямація п. Зенона Снилика: „Молитва за поляглих“ — О. Тарнавського. Річеву промову про повстання УПА, її дії, виголосив на святі мгр. В. Чорненький, а понад 500 присутніх осіб із старої і нової іміграції своєю присутністю задокументували співчуття із змаганнями українського народу там, на рідних землях України, що в боєвих формacіях УПА бореться за величні ідеї свободи народів і людини, до яких, як сказано в промові, мусить прямувати ввесь світ, якщо хоче жити в мирі й добробуті. УПА на рідних землях України веде важку бо-

ротьбу з ворогом, із вірою в остаточну перемогу української правди.

Після 10-хвилинної перерви місцевий Осередок СУМА виконав, під диригентурою пані І. Твердохліб інсценізацію, яка зображала синів України, які лишають рідну хату ї — батько зі сином — ідуть там, де кличе їх велика любов до України. Їдуть, щоб ще раз змірятися з ворогом України і не дозволити вивозити з України її невинних синів, її безборонних дочек, дітей та старців. Їдуть на чолі з полк. Василем Ковалем під Покровом Богоматері до величного храму, якому на ім'я Воля України. Національним гімном закінчено свято.

Добровільні датки при вступі дали чистого зиску \$84.50.

Належить згадати, що 25. Відділ ООЧСУ в Рачестер існує залишки 4 місяці й уже зумів за так короткий час зорганізувати українську радіопрограму, яка відбувається що-неділі від години 3:00 до 3:30 по полуночі зі стації WVET, на хвилях 1280.

Майже кожної неділі інформує в українській та англійській мовах місцеве громадянство про події з історії України. За так короткий час 25. Відділ ООЧСУ відсвяткував у своїй радіопрограмі такі історичні події, як: 10-ті роковини УПА, Листопадовий Зрив, Смерть Митрополита Шептицького, Роковини Базару та подяку давним українським імігрантам, що зуміли промостили шлях для кількадесяти тисяч жертв другої світової війни оселитися в тій же країні.

Присутній.

Ж е р т в и

НА ВІЗВОЛЬНИЙ ФОНД

Листа ч. 234 — збірщик Іван Лучечко:

По \$3: Микола Прокопів, Мирослав Качала; по \$2: Іван Лучечко, Григорій Савюк, Іван Ющук; по \$1: М. Торконяк, Григорій Яценяк, Михайло Федорів, Іван Клим, Григорій Скірка; по \$0.50 дрібними \$1.

Листа ч. 238 — збірщик Богдан Матіющак, Петерсон:

По \$5: Михайло Озарук; по \$2: Петро Мадіяшек, Теодор Садівник, Сергій Віннярський; по \$1: Ілько Бенедик, Микола Удовіченко, Степан Щепчук; дрібними \$0.50.

Листа ч. 239 — збірщик Андрій Лопушняк, Петерсон:

По \$3: Андрій Лопушняк; по \$1: Володимир Бенедів, Семеон Борис, Степан Бобиляк, Гарасимович, Степан Мороз, Григорій Чура, Микола Райца, А. Німилович.

Листа ч. 240 — збірщик Василь Палюх:

По \$3: Д-р Степан Галамай; по \$2: Марія Ігровіч, Осип Ховайло, Теодор Гелемай; по \$1.50: Василь Палюх; по \$1: Іван Гребенчук, Петро Дацій, Іван Макар, Олекса Макар, Ілько Демянець, Ольга Андрусишин, Микола Гудзій, Іван Лебединський; дрібними \$0.50.

Листа ч. 241 — збірщик Данило Фелькер:

По \$2: о. М. Притуляк; по \$1.50: Роман Кос; по \$1: Степан Фелькер, Кузик, Г. Семків, Медвідь.

Листа ч. 242 — збірщик Марта Бойчук:

По \$3: о. В. Білинський; по \$2: К.; по \$1: Франко Вірстюк, О. Соколовський.

Листа ч. 243 — збірщик Марта Бойчук:

По \$5: Олена П.; по \$3: Марія Лелець, по \$2: С. Бойчук, А. Хибрак; по \$1: П. Кець, Ю. Філь, А. Баграйчук, В. Мочула, Орест Марко, Х. Х.; дрібними \$0.50.

Листа ч. 245 — збірщик Іванна Яремко, Іванна Петрик:

По \$2: Петро Сагаш, В. Петрик, Василь Шиш, А. Білинський; по \$1: Осадчук, Петро Шарик, Марія Перегінєць, Анастазія Хомко, Дмитро Яворський, Подловський, Григорій Логвін; дрібними 0.75.

Листа ч. 246 — збірщик Петрик:

По \$2: Петрик; по \$1: Іван Романчук, Василь Михаськів, Степан Матвійшин, Петро Борух.

Листа ч. 247 — збірщик М. Андрієнко:

По \$2: Микола Сигіна; по \$1: М. Андрієнко, Дмитро Василько, Петро Вороща, Качур; дрібними \$1.50.

Листа ч. 248 — збірщик М. Вітик:

По \$2: Іван Прокопів, М. Вітик, Василь Шиш, Іван Добко; по \$1: Д. Соколовський, Ю. Гиркоц, Василь Щиняк, Теодор Барна, Андрій Ткач, Михайлина Назар, Іван Пугалюк, І. Білобан, Теодор Попик, Іван Чорний, В. Федчишин.

Листа ч. 258 — збірщик Я. Безушко:

По \$4: Веринко; по \$3: Лебединський; по \$2: Михайло Скам; по \$1: Михайло Гота.

Листа ч. 259 — збірщик О. Карпук:

По \$2: Іван Попівчак; по \$1.50: Параска Карпук; по \$1: Михайло Ящняк, Семен Дзубак; дрібними \$2.25.

Листа ч. 260 — збірщик М. Коцур:

По \$2: Петро Литвин; по \$1: Максим Кухар, Н. Н., Гриць Ритъка, Анна Прихайн, Андрій Пар, Максим Коцур.

ВІДДІЛ ООЧСУ ДІТРОЙТ, МИШ.:

Листа ч. 335 — збірщик Ярослав Сена:

По \$5: Семен Григорків.

Листа ч. 336 — збірщик Василь Папіж:

По \$5: Юрій Походяй; по \$3: Василь Харів, Степан Сеник, Михайло Хома; по \$2: Лев Футала, Іван Ярема, Ярослав Стрільбицький, О. Любодоцький, Юрій Войтович; по \$1.50: Магдалина Кахній; по \$1: Василь Футала, Юліян Кіналь, Дмитро Тетеричко, Марія Василенко, Дмитро Гробовецький, Ігор Король, Володимир Струкан, Роман Гординський, М. Кахній, Григорій Л., Любомир Терлецький, Ст. Король.

Листа ч. 337 — збірщик Ярослав Базюк:

По \$1: Антін Михалик.

Листа ч. 338 — збірщик Богдан Сербин:

По \$1: Богдан Сербин, Надія Сербин.

Листа ч. 339 — збірщик Василь Папіж:

По \$5: Андрій Градовський; по \$3: Гікало Іван; по \$2.50: Борис Мазуркевич; по \$2: Тимко Березяк, Василь Папіж, Іван Іванів, Володимир Галас, Іван Білоус, Ена Старко, Максим Дудун, Микола Копцьо, о. Іван Лазар, о. Іван Піджаркій, Іван Стецько, Євген Нашвайко, Стефанія Дроб...; по \$1.50: Д-р Ярослав Кавалець; по \$1: Василь Саботюк, Михайло Кульчицький.

Листа ч. 341 — збірщик Ярослав Дужий:

По \$5: Осип Бартків, Антін Янік, М. Дужий; по \$2: Микола Кавка, Дмитро Дульчевський, М. К., Луцький, Степан Юрків, О. Бойчук, В. Харкевич; по \$1: Скасків, Кордуба, Н. Коваль, Питель, П.

Листа ч. 342 — збірщик Ярослав Дужий:

По \$10: Михайло Оглобляк; по \$5: Семен Кушнірчук, Михайло Бедрій, Лев Карпа, Андрій Кіналь, Ліда Логінська, М. Миралячик; по \$3: М. Малинович, Володимир Савків, Микола Марковський, Андрій Блащук; по \$2: А. Сокирник, Іван Рогай, Василь Рогай, Богдан Похмурський, Богдан По..., Зенон Тарнавський, Григорій Озарків, М. Дольницький; по \$1: Дмитро Ощудляк, В. Борушко.

Листа ч. 344 — збірщик П. Янкевич:

По \$3: Володимир Савків, Щербій, С. Коліміч, Мирослав Сякавко; по \$2.50: Микола П.; по \$2: Мельникович, Ковалський, Лисій, Іванюк, Андрій Лисій; по \$1.50: Василь Білан; по \$1: Ілько Василюк, Марія Ск., Рогач, Андріяшко.

Листа ч. 350 — збірщик Ф. Токарчук:

По \$2: Т. Винничук, Іван Копач; по \$1: Стефанія Горечко, Богдан Верещинський, Володимир Гунчак, Андрій Конилишин, Роман Грицай, Степан Кавось, А., В. Санчин, І. Денчина, С. Данилюк, Степан Леськів, Михайло Міськів, Ванда Діхта, Михайло Край, Микола Фотчук, Іван Бутрій.

Листа ч. 360 — збірщик Дмитро Сулима:

По \$2: Дмитро Сулима, Іван Фідик, Петро Заяць; по \$1: Ольга Судек, Володимир Дідошиак.

Листа ч. 361 — збірщик Іван Васьо:

По \$2: Стефанія Дробни; по \$1: Іван Васьо, Калічин, Кароль Станіславський, Іван Шупер, Х. Х.

Листа ч. 362 — збірщик Теодор Стефанюк:

По \$1: Теодор Стефанюк, Михайло Пиц, Степан Стефанюк, С. Марилів, Степан Спирінський.

Листа ч. 363 — збірщик Григорій Козар:

По \$2: Олекса Черемко, А. Зданкевич; по \$1: І. Данчак, Григорій Гринюк, І. Салядяк, Григорій Козар.

Листа ч. 364 — збірщик Степан Зальопаний:

По \$1: Микола Коперта, Євген Adamович, П. Корнило, Ярослав Базюк, Леонізій Мушинський, Іван Москальчин, Петро Хмель, Мирон Скорупа, Василь Керніцький, Степан Ляданай; дрібними \$2.

Листа ч. 366 — збірщик Григорій Королишин:

По \$3: Василь Терлецький; по \$2: Григорій Королишин, Іван Карпяк, Мирон Панаюк, Степан Панаюк, Володимир Дідик, Я. Монастирський; по \$1: Зенон Гойв, Тоня Вачик; дрібними \$0.50.

Листа ч. 379 — збірщик п. Юрій Лелюк:

Комітет будови читальні Бібрка \$100 на визвольний фонд УПА, одержано 4. 2. 1952.

Листа ч. 380 — збірщик Г. Гарбар:

По \$5: К. Носик; по \$3: Ю. Сабода; по \$2.50: Т. Гр.; по \$2: Ч. Кухар; по 1: Дмитро Івасинин, Ілько Р., А. Кр., І. К., І. Кр., Р. Т., І. К., Х. Х., Василь Зубар, Ю. Кріль, Х. Х.; дрібними \$0.50.

ВІДДІЛ ООЧСУ ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.:

Листа ч. 641 — збірщик Х. Х.:

По \$10: Mr. Гаврилов; по \$2: o. Ярослав Габро, o. D. Fedasuk, Степан Грабар, Іван Савчак; по \$1: Степан Чухрій, Григорій Геба, Іван Гланій, Осип Ломінський, інж. Тарас Грицай, Довггерсті, Пелагія Будняк, Іван Білинський; дрібними \$1.10.

Листа ч. 642 — збірщик Х. Х.:

По \$2: П. Щуцький, Гр. Кузьмина, Харченко, Василік, Федчишин, М. Сегем, С. Кoval'я; по \$1: Іван Кузьмина, I. Basarab, Котапко, Шевчик, D. Korнило, B. Matkovskі, C. Dziuba, C. Pikoўskі, M. Svalik, Babian, Ciimbalaista, Ільченко, H. Koldaj, B. Dachiшин, I. Chabrank.

Листа ч. 643 — збірщик Х. Х.:

По \$5: O. Gladich, Kanay; по \$2: Iлько Лобуз, M. Lupschanskyj, Володимир Gladich, P. Stakhiv; по \$1: B. Baralecky, H. Gamitlyak, Batra, Z. Misiek, I. Shpak, P. Badjak.

Листа ч. 652 — збірщик Х. Х.:

По \$5: Teodor Gabriš, Demokratichny Klub; по \$2: Daris Nupes, Іван Гурняк, Дмитро Вовк; по \$1: Marja Melnyk, Ostat Deshtefanis, Pavlo Korol, Marta Tomas, Katerina Parubchak, Olena Kunik, Roman Cheh, Marja Deten, Viktoria Kačuba, Володимир Співак, Григорій Babik, Степан Кохміна, Микола Яремко, Йосиф Федін, Микола Марків, A. Mizerний; дрібними \$0.25.

Листа ч. 659 — збірщик Х. Х.:

По \$3: Ева Крицька; по \$2: Осип Аббскудзе, Іван Ворона; по \$1: Петро Швайлик, Михайло Швайлик, Петро Кодань, Осип Степась, Михайло Степась, Марія Андрусечко, Осип Шпак, Петро Нанєвич, Осип Кольб, Анна Ікало, Степан Дзюбатий, Мих. Бадяк, Микола Степась, Іван Мельник, Ілько Фейчок, Іван Федининин, Юрій Мельникович, Іван Коняк, Василь Лімар.

Листа ч. 660 — збірщик Х. Х.:

По \$5: Степан Іураль; по \$2: Іван Ковалюк, Микола Тулис, Петро Тицький, Петро Прус, Степан Ільків, Олекса Ковалевський, К. Галушка; по \$1: Степан Гонемар, Михайло Чебран, Микола Вовчук, Д-р В. Сайкевич, Микола Глива, Павло Бадяк, Василь Чабан, Дмитро Степась, Анна Лайкош, Романець, Іван Макар, Іван Бойко, Петро Макар, Анна Скутелець.

РОЧЕСТЕР — МУЖ ДОВІРЯ ІНЖ. МИХАЙЛО СНИЛИК:

Листа ч. 731 — збірщики Вовкович-Словіковський,**Рочестер:**

По \$1: Михайло Вовкович, Михайло Хомик, Михайло К., Стефанія К., Євген Краснокольський, Юліан Юрків, Степан Чопач, Михайло Словіковський, Андрій Зал., Василь Войтович, Іван Головко, Степан Пастернак; дрібними \$1.

Листа ч. 732 — збірники Дутка-Коваль, Рочестер:

По \$5: Іван Манет; по \$1: Микола Дутка, Теодор Коваль, Іван Данеля, Іван Харчук, Олекса Орищук, Михайло Снігур, Володимир Мартус, І. Кутаюк.

Листа ч. 733 — збірники Васьків-Господар, Рочестер:

По \$2: В. Господар, І. Шевчук; по \$1: В. Гладун, О. Бойко, С. Окрепкій, В. Стецир, Ю. Шлак, Н. Грининяк, І. Гунчек, Іван Васьків, Р. Лушишин; дрібними \$6.25.

Листа ч. 734 — збірники Орищин-Рудий, Рочестер:

По \$1: Василь Орищин, Дмитро Рудий, Федір Мельник, Володимир Біловус, Володимир П., Степан Притула, Катерина Гнатків, Петро Гетман, Богдан Хома, Петро Лининський, Михайло Ворона, Петро Твердохліб, Андрій Стельмах, Микола Костянюк, Микола Макусій; дрібн. \$2.50. О.Е.;Ч..ЛтЧ.; ?Хими

Листа ч. 735 — збірники Яковина-Шурин, Рочестер:

По \$2.50: Н. Н.; по \$2: Павло Яковина; по \$1.50: Д. Максимів; по \$1: Михайло Білоус, Олекса Матів, Михайло Колодій, Іван Вольський, Теодор Гринняк, Іван Шурин; дрібними \$1.50.

Листа ч. 736 — збірники Пристай, Мінурка, Рочестер:

По \$2: Пристай; по \$1: Мінурка, Всеолод Маколів, Микола Бабюк, Василь Петришин, Костюк, Дича, Прокіп Андрушко, Степан Франчук, Олександер Блицак, Е. Велигорський, О. Мудрий, Іван Мелешко, Микола Микуляк, Григорій Літовченко, Дмитро Слунський; дрібними \$3.

Листа ч. 737 — збірник Михайло Білозір, Рочестер:

По \$3.50: Михайло Білозір; по \$1: Володимир Колцьо; дрібними \$0.50.

Листа ч. 738 — збірщик Микола Лілак, Рочестер:

По \$3: Микола Лілак; по \$2: Антін Романски, Іван Лазарини, Осип Заплатинський; по \$1: Михайло Ярош, Андрій Романськи, Руда, М. Благий, Гнат Лопатка.

Листа ч. 739 — збірщик Микола Гудзоватий, Рочестер:

По \$2: Іван Булавинець, Степан Соколовський; по \$1: Микола Гудзоватий, Степан Бугай, Микола Тищенко, Іван Бронка, Христина Білецька, Марія Стеркун, Сем Кушлик, Джордж Лілак, Осип Романські, Сем Дармуть, Андрій Малецький, Марія Струтинська, Михайло Шершнен, Осип Костів; дрібними \$1.

Листа ч. 740 — збірщик Теодор Шевчук, Рочестер:

По \$5: Інж. Михайло Снилик, Теодор Шевчук, Д-р Василь Жовнірович, Д-р Іван Жовнірович, Володимир Чорненький, Х. Х., Чорнобій; по \$2.50: Петро Бучинський; по \$2: Інж. Л. Бах, М. Тицький, Михайло Дворський, Анна Капітан; по \$1: Михайло Король, Микола Єйна, Ірене Гловашька, Михайло Малинівський, Дмитро Мельник, Богдан Хомяк; по \$1.20: Дмитро Гарбусь; дрібними \$0.50.

**УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ „ВІСНИКА“
В ЗДА. І КАНАДІ**

Передплата на рік	\$2.00
Передплата на півроку	1.25
Ціна окремого примірника50
Передплата для Канади на рік	2.50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошевим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки й грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

“V I S N Y K”

P. O. Box 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Про всякі зміни адреси прохаемо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню адресу.

Адміністрація.

„ВІСНИК“ — ОРГАН ООЧСУ

Редактує Колегія

Відповідальний редактор

Ігнат М. Білинський

Адреса:

O. D. F. F. U.

P. O. Box 304, Cooper Station

New York 3, N. Y.

Купуйте видання ООЧСУ

В АДМІНІСТРАЦІЇ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ ТАКІ

БРОШУРИ І КНИЖКИ:

1. М. Брадович: **Держава без нації** (Суть московського імперіалізму, бр. ст. 86 75 ц.
2. Богдан Кравців: **Лдюина і вояк — В другу річницю смерти сл. п. Романа Шухевича-Чупринки**, бр. ст. 32 25 ц.
3. Петро Мірчук: **Акт Відновлення Української Державності, 30. червня 1941 р. — Його генеза та політичне значення**, ст. 64 .. 50 ц.
4. Д. Донцов: **Правда Прадідів Великих**
Зміст: а) Братерство духа
б) Поет лицарства українського — Тарас Шевченко
в) Тип запорожця у О. Стороженка
г) Провідна верства козацька у І. Котляревського
г) Правда козацька у М. Гоголя
д) Козацька жінка у Шевченка
е) На Старо-київський шлях! — ст. 96 \$1.00

Замовлення слати на адресу:

O.D.F.F.U. — P.O. Box 304, Cooper Station

NEW YORK 3, N. Y.